

Α. ΔΟΥΜΑΣ

Β. ΟΥΓΙΩ

Γ. ΖΥΖΟΣ

Δ. ΚΑΝΑ

ΕΘΝΙΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Ε. ΓΕΡΡΑ

ΣΤ. ΜΟΝΤΕΣΙ

Ζ. ΦΕΒΑ

Η. ΜΕΡΥ

ΕΣΤΑΒΛΗ ΣΤΗ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟ

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΕΣΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ. ΦΥΛΛ. ΙΑ΄.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1871

ΒΟΥΧΝΕΡ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΟΡΟΣ ΑΥΤΟΥ.

[Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον Θ΄.]

I.

Γενεά πρωτογενής.

Ἡ τῆς γῆς κατάστασις, σφαίρας ἀρχικῶς πεπυρωμένης, ἀνεπίδεκτος ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπάρξεως ζωϊκῆς ἢ φυτικῆς, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν τῆς γῆς καταψυχθείσης, αἱ περιβάλλουσαι ταύτην μάζαι τῶν ἀτμῶν συνεπυκνώθησαν, τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς κατέκλυσαν, μορφήν λαβοῦσαν, κηθιστώσαν δυνατὴν τὴν ἐν τῇ περιχώρῳ αὐτῆς ἀναπτύξει ὑπαρξίν διαφόρων μορφῶν ὀργανικῶν.

Κατὰ τὴν τοῦ ὕδατος ἐμφάνισιν καὶ εὐθύς ὡς ἡ θερμοκρασία ἐπέτρεψεν, ἡ ὀργανικὴ ἀνεπτύχθη ζωὴ ὑπὸ τὴν ἀμοιβαίαν τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος καὶ τῶν ὀρυκτῶν ἐπήρειαν βραδέως καὶ δι' ἀπειρίας ἐτῶν σφαιρὰ στρωμάτων ὑπερκειμένων ἐμορφώθη.

Ἐρευνη μείζονος προσοχῆς ἐπὶ τῶν στρωμάτων τούτων, ἐν βραχεῖ σχετικῶς διαστήματι θαυμασίας παρήγαγε καὶ λίαν σπουδαίας ἀνακαλύψεις ἐπὶ τῆς ἱστορίας

τῆς σφαίρας ἡμῶν, τῶν βιωσάντων καὶ ἐξαφανισθέντων ὀργανισμῶν.

Ἐκαστον τῆς γῆς στῶμα ὁρατὰ ἔχνη καὶ καλῶς τηρηθέντα λείψανα ζῶων καὶ φυτῶν ὑποκρύπτει, ἐν δὲ τῇ κατωτέρῳ ὑποστῆθι ἔχνη εὐρίσκομεν ἤδη ὄντων ὀργανικῶν καὶ ἐν ἐκάστη διαδοχικῇ μεταλλαγῇ ὁ Φαῦνος (1) καὶ ἡ Χλωρίς (2) μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀναπτυσσόμενοι ἀνταγωνίζονται. — Πρὸς τ' ἀρχαιότερα στῶματα οἱ ἀπλούστεροι συνάδουσιν ὀργανισμοί, πρὸς δὲ τὰ μᾶλλον ὑστερογενῆ οἱ ἐντελέστεροι.

Τῆς ὀργανικῆς ἀναπτύξεως εἰς σταθερὰν οὕτω εὐρισκομένης σχέσιν μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς σφαίρας μεταλλαγῶν, φυσικὴν ἐστὶ πορισθῆναι ὅτι ἡ ζωὴ *Συνισταμένη* τις μεταμορφώσεων τοῦ γήϊνου ἐστὶ κέντρον. — Ὅποτε τὸ ὕδωρ τὸ μεγαλείτερον ἐκάλυπτεν εἰσέτι τῆς γῆς μέρος, δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ ζωὰ θαλάσσια, ἰχθῆες καὶ φυτὰ ἀμφίβια. Τῆς ξηρᾶς μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀποκαλυπτομένης, τὸ ἔδαφος πυκνὰ πάραυτα ἐκάλυψαν δάση, ὧν ἡ ἀφθονος βλάστησις ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ἐξ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν τῷ ἀέρι ἐστοιβαγμένας ἀπερρόφησε μάζας καὶ οὕτω τῆς ἀτμοσφαίρας ἐκκαθαρισθείσης ὑπὸ τοῦ μὴ πνοῆς δεκτικοῦ ἀερίου, τὰ ζῶα ἐπὶ τῆς σφαίρας πάραυτα ἀνεφάνησαν.

(1) Φαῦνος = θεὸς τῶν ἀγρῶν παρὰ Ῥωμαίοις οἷος ὁ Πᾶν παρ' Ἑλλήσιν.

(2) Χλωρίς = μυθολογικὸν παρὰ Ῥωμαίοις ὄνομα θεᾶς τῶν κήπων καὶ ἀνθῶν.

Σ. Μ.

ΕΤΟΣ ΕΚΤΟΝ — ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΒΟΥΧΝΕΡ ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΕΝΝΗΤΟΡΟΣ ΑΥΤΟΥ. ἰ. γενεὰ πρωτογενής. [Μετάφρασις Π. Σ.]
ΙΟΥΛΙΟΣ ΦΑΒΡΟΣ. [Eug. de Mirécourt, μετάφρασις Θ. Τυπάλδου].
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ. ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙ ΚΟΡΗ. [ὑπὸ Ν. Πολίτου].
ΟΙ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ. [Joseph Mery].
ΟΙ ΚΛΕΠΤΑΙ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. [Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ].
ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ. ΚΑΛΙΓΟΥΛΑΣ — ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ — ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΡΩΜΗ. [ὑπὸ Νικολάου Κωτσάκη].
ΑΝΑΚΟΜΙΔΗ ΤΩΝ ΔΕΙΨΑΝΩΝ ΟΥΓΚΟΥ ΦΟΣΚΟΛΟΥ. [Doga d'Istria μετάφρασις Μ.].
ΧΡΟΝΙΚΑ. — ΠΟΙΗΣΙΣ. — ΜΑΧΗ ΕΝ Τῷ CAFFÈ CHANTANT. — ΛΥΣΙΣ αἰνίγματος. — ΔΙΝΙΓΜΑ Γ΄.
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ. Ὁ υἱὸς τοῦ Διαβόλου, μυθιστόρημα Παύλου Φεβάλ, μετάφρασις Α. Σκαλίδου.

Μετά τῆς ἀναπτύξεως τῆς τῶν φυτῶν γενεᾶς καὶ ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς βλαστήσεως, τὰ γιγάντια ἀνεφάνησαν χροτοθόρα ζῶα ἅτινα σαρκοφάγα διεδέχθησαν εὐθὺς ὡς ἀφθονος τροφή τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν ἐξησφάλισεν. — Οὕτω ἕκαστον διακεκριμένον στρώμα, ἴχνη κόσμου ὀργανικοῦ χαρακτηρίζοντος τοῦτο παρουσιάζει καὶ καθ' ὅσον αἱ ζωϊκαὶ ἀλλάξεις συν-θῆκαι, οἱ ἀρχαιότεροι ἐξαφανίζονται τύποι ὑπὸ νέου εἴδους τοιούτων ἀντικαθιστώμενοι.

Σὺν τῇ βαθμιαίᾳ τῆς γῆς ἀναπτύξει, ἡ ὀργανικὴ ἐν αὐτῇ ὑπαρξίς παραλλήλως ἀναπτύσσεται, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὕτη κατ' ἀνιόντα λαμβάνει χώραν τρόπον καὶ τύπους τοὺς ἀπλουστέρους διὰ μᾶλλον ἀνεπτυγμένων καὶ μᾶλλον περιπεπλεγμένων, εἶδη δὲ κατ' ἀριθμὸν περιωρισμένα, διὰ μᾶλλον ποικίλων, πολυαριθμῶν καὶ περιπεπλεγμένων ἀντικαθιστᾶ.

Ἐν τῇ *Ιουραία* (1) περιόδῳ ὁ χαρακτήρ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ὀλοσχερῶς μετέλλαξε καὶ ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς ἀλλαγῆς ταύτης ἀναφαινόμενα βλέπομεν ὄντα ἐντελῶς διάρρηκτα καὶ ὀλοσχερῶς ἰδιόμορφα, ἰδίως δὲ τὰ ἀμφίβια ἐκεῖνα, οἷς οὐδὲν παρόμοιον σήμερον ὑπάρχει. Ἡ ἀτελεύτητος τῶν ὀργανικῶν μορφῶν ποικιλία μικρὸν κατὰ μικρὸν πρὸς τὸ σήμερον ὀρώμενον προσεγγίζουσα, ἐν ταύτῳ σὺν τῇ διάρρηξί τῶν κλιμάτων ἀναπτύσσεται.

Ἐν τῷ τριταίῳ στρώματι ἀναριθμητὰ εὐρίσκομεν ζῶα μαστοφόρα, σχήματος συ-

(1) *Ιουραία* = jurassique ἐκ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ ὄρους Jura. Οἱ Γεωλόγοι θεωροῦσιν ὅτι ὁ τῆς γῆς φλοιὸς ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ ὕδατος ἰμορφώθη. Τὸ πρῶτον, στερεὰν κατέστησε τὸ τῆς γῆς ἐξωτερικὸν τῇ διαδόσει τοῦ θερμαντικοῦ αὐτῆς εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν, ὡς στερεὰ καθίστανται τὰ ἐν πυρὶ καταψυγόμενα σώματα. Ἐπὶ τοῦ οὕτω σχηματισθέντος φλοιοῦ τὰ ὕδατα τὰς ὕλας αὐτῶν ἀναπεθήκαν καὶ οὕτω τὰ σώματα τοῦ φλοιοῦ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐσχηματίσθησαν καλούμενα στρώματα δ' ἐν ἀποθέσει εἰς ἀνήκει καὶ τὸ *Ιουραϊκὸν στρώμα* (terrain jurassique) λαβὸν τὴν ὀνομασίαν ἐκ τοῦ ἀνω ὄρους *Ιούρα* = Jura, χρησιμεύσαν πολλάκις ὡς μέσον συγκρίσεως τῶν δι' ἀναποθέσεως σχηματισθέντων στρωμάτων καθ' ἑρμηνείαν τῆς γῆς περίοδον, περίοδον *Ιουραϊκῆν* (Période jurassique) κληθεῖσαν. Τὰ στρώματα ταῦτα εἰς τὴν τάξιν τῶν πρώτων ἀνήκουσι στρωμάτων δι' ἀναποθέσεως ἀργίλου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον ἀμμωδους καὶ διαφόρου τιτανολίθου εἶδους σχηματισθέντων, εἰσὶ δὲ στρώματα παράλληλα, ἐξ οὗ ἐξάγεται ἡρεμία τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καθόσον γενομένης ἀναστατώσεως δὲν θά ἦσαν παράλληλα. Σ. Μ.

νήθως παραδόξου, ἐξ ὀλοκλήρου ἐκλείψαντα ἢ πρὸς ἀνάλογα σήμερον μὴ προσεγγίζοντα εἰμὴ ἀσθενῶς, εἰς ἀναριθμητὰ εἰσὶν παχύδερμα, οἱ μαστόδοντες κ.τ.λ. — Κατὰ τὰς προκαταρκτικὰς ταύτας ἐποχὰς οὐδαμῶς ἴχνος ὑπάρχει ἀνθρώπου, τοῦ μᾶλλον ἐντελέστερον ὀργανισμένου τῆς δημιουργίας ζώου, ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος καὶ ἐν τῷ ἐναθελικῷ καλουμένῳ ὑστερογενεῖ στρώματι, ἐν ᾧ ἡ ἀνθρώπινος ὑπαρξίς δυνατὴ καθίστατο ὁ ἀνθρώπος ἀναφαίνεται τὸ ἀπώτατον, οὕτως εἰπεῖν, ἀπαρτίζον τὴν βαθμιαίαν ταύτην ἀνάπτυξιν ἄκρον.

Αἱ τοσοῦτον ὑπὸ τῆς *Παλαιοντολογίας* ἀκριβῶς χαρακτηρισθεῖσαι σχέσεις αὗται τῆς καταστάσεως τῆς ἀναπτύξεως τῆς γῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπηρείας μετὰ τῆς γεννήσεως καὶ ἀξήσεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων καὶ σήμερον εἰσέτι ὑφίστανται, τῆς ἀποδείξεως πανταχοῦ παρεχομένης. — Πολυαριθμὸς τάξις ζῶων, οἱ ἐντοσθισθιοὶ σκώληκες δὲν ἀναπτύσσονται εἰ μὴ εἰς μέρη ὠρισμένα, τὴν δὲ ποικίλην μορφήν καὶ τὸν διάφορον τοῦ ζῆν τρόπον κατὰ τὸ ὄν καὶ τὸ ὄργανον, ἐν οἷς διαιτῶνται, λαμβάνουσιν. — Ἐπὶ τῆς τέφρας δισσους καέτος, εἶδη ὠρισμένων φύονται φυτῶν, ἐν τῇ θέσει δὲ ἄλσπεύκης καὶ ἐλάτης, δρυὸς καὶ φηγὸς γεννῶνται. «Ἐπὶ τόπων ὑπὸ πυρὸς ἐρημωθέντων, ἐπὶ τῆς θέσεως ἄλσους ἀποξηρανθέντος, ἐπὶ τῆς ὄχθης θαλάσσης ἐκτὸς τῆς ἐπαφῆς τοῦ ὕδατος ἤδη καὶ ἐν τῷ βᾶθει ἐλῶν ἀποξηρανθέντων, ἀφθονος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναφύεται χλόη, εἶδη παράγουσα μὴ ἀλλαγῆναι πλησίον φαινόμενα. — Ὅπου ἄλμια ἐτέθησαν, ἐκεῖ πάραυτα μετὰ τῶν διακριτικῶν αὐτῶν χαρακτηρίων οἱ καλόφυτοι καὶ τὰ τοῦ ἄλμυροῦ ὕδατος ἀναφαίνονται ζῶα, ὧν εἰς μεγίστην ἀπόστασιν ἴχνη δὲν εὐρίσκονται» (Giebel).

Ἀφ' οὗτο ἡ φυτεία τῶν πευκῶν εἰς τὰ πέριξ τῶν Παρισίων πολυπληθῆς ἐγένετο, ἡ λάμια (ζυλογάγος), ἔντομον τῆς Βύρωνης μεσημβρινόν, οὐδέποτε ἄλλοτε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ὄραθῆν, ἀπαντᾶται. Ὅπου ὁ ἀήρ, ἡ θερμότης καὶ ἡ ὑγρασία τὴν ἑαυτῶν ἐνέργειαν συγχέουσι, συχνάκις, καὶ ἐν ὀλίγαις στιγμήσι ἀτελεύτητος ἀναπτύσσεται ζωῶν κόσμος, ἐγγυματικῶν καλουμένων καὶ τῶν παραδοξοτέρων κτωμένων μορφῶν.

Ἡδυνάμεθα νὰ πληθύνωμεν τὰ παραδείγματα καταδεικνύοντα ἡμῖν διὰ προδηλοτέρου τρόπου τὴν παντοδύναμον ἐπιρροὴν τῆς περιρρέουσας ἀτμοσφαιρας ἐπὶ τῆς τροποποιήσεως τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῶων.

Μεθ' ὅλην τὴν μεγίστην καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον σχεδὸν ἀσυμβίβαστον τῶν διαφορῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν διαφορὰν, ἡ πλειονότης τῶν ὑλιστῶν ἀποφαίνεται ἤδη ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ζητήματος τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑφ' ἐνὸς ἢ δύο ζευγῶν, ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος καθαρῶς ἐπιστημονικὸς εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἀντικείμενος τῆς παραγωγῆς ἐνὸς ζεύγους καὶ ὅτι ἅπασαι αἰὺφιστάμεναι διαφοραὶ δυνατὸν νὰ ὦσιν ἀποτέλεσμα ἐνεργείας διαδοχικῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἐπηρείας. «Φρονῶ, λέγει ὁ *Hufeland*, ὅτι ἡ ἐν τῇ τῶν κυνῶν γενεᾷ ποικιλία πολὺ μεγαλειτέρα ἐστὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων. Κυ. ἄριον μᾶλλον διαφέρει μολοσσῶ ἢ αἰθιοπῶ εὐρωπαίου. Πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐλάχιστην τῶν διαφορῶν τούτων ἐδημιούργησεν ἢ μᾶλλον ν' ἀποδεχθῶμεν ὅτι αὗται προέρχονται ἅπασιν ὑπὸ τῆς πρωτογενοῦς τῶν κυνῶν γενεᾶς διὰ διαδοχικῆς νοθεύσεως;»

Ὅσον μεγάλη καὶ ἰσχυρὰ ἂν ᾖ σήμερον ἔτι ἡ ἐπήρεια αὕτη, δὲν δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι εἶδος τι πρὸς ἕτερον ὠρισμένως μετέλλαξεν, οὐδ' ὅτι ἐντελεῖς ὀργανισμοὶ περήχθησαν ὑπὸ μόνης τῆς συνδρομῆς τῆς ὕλης καὶ τῶν ἀνοργάνων δυνάμεων, ἀνευ τῆς προὑπάρξεως σπέρματος ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ τῶν ὁμοίων παραχθέντος. Πράγματι εἰς γενικὸς καὶ ἀπόλυτος φαίνεται δεσπόζων σήμερον τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου νόμος: *Omnis vivum ex ovo*, ἦτοι τὸ ὑπάρχον ἐκ σπέρματος γεννᾶται, σπέρματος παραχθέντος ἢ παρ' ὁμοίων εἰδῶν ἢ παρὰ τῆς ἀμέσου τοῦ σώματος παραγωγῆς ἦτοι παρ' ὠοῦ, διὰ σπέρου βλαστοῦ ἢ παραφυάδος κτλ.: Ἀνάγκη πάντοτε τῆς προὑπάρξεως ἐνὸς ἢ πλειόνων τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἀτόμων πρὸς παραγωγὴν ὁμοίων. — Ἡ ἀφήγησις τῆς παλαιᾶς διαθήκης τρόπῳ ἀλληγορικῷ τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐκφράζει λέγουσα, ὅτι ἐν τῇ Κιβωτῷ ἀνά ἐν ζευγὸς ἐκάστης γενεᾶς ζῶων εἰσῆχθη. — Εἰς τοὺς μὴ ἐκ τῶν ἱερωγραφικῶν ἀφηγήσεων ἱκανοποιουμένους, τὸ ζήτημα τῆς πρωτογενείας τῶν ὀργανικῶν ὄντων ἀναποφεύκτως

ἐνώπιον τῆς ἐξῆς παρουσιάζεται ἀμφιβολία — Πῶθεν ὅλα ταῦτα προήλθον; πῶς ἐσχηματίσθησαν; καὶ ἂν πᾶν ὀργανικὸν ὄν παρ' ὁμοίων ἐγεννήθη, πῶς οἱ πρῶτοι οὗτοι παραγωγεῖς παρήχθησαν; ἠδυνήθησαν οὗτοι ἀφ' ἑαυτῶν νὰ παραχθῶσι διὰ μόνης τῆς κατ' ἀνάγκην καὶ ἀπολύτου συμπτώσεως περιστάσεων ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ συνδυασμοῦ ἀναγκαίων τῇ ὑπάρξει αὐτῶν ὄρων ἢ ἀνάγκην ἔσχον τῆς συνδρομῆς δυνάμεως ἐξωτερικῆς πρὸς δημιουργίαν; ἂν τὸ τελευταῖον ἅπαξ ἔλαβε χώραν διατὶ καὶ σήμερον οὐ χώραν λαμβάνει; Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπὶ πολὺ τοὺς φυσιολόγους καὶ ὑλιστὰς ἀπασχόλησε καὶ μακρὰ καὶ πολυαριθμῶς ἤγειρεν ἀντιλογίας.

Πρὶν ἢ εἰς τὰ λεπτομερείας τοῦ ζητήματος τούτου εἰσελθῶμεν, ἀνάγκη νὰ διασαφήσωμεν τὸ ἀνωτέρω τεθὲν ζήτημα *omne vivum ex ovo*. Εἰ καὶ τὸ κύρος τοῦ θέματος τούτου ἀναμφισβήτητόν ἐστιν ἐν τοῖς περισσοτέροις τῶν ὀργανισμῶν, δὲν φαίνεται ἡμῖν ἀνευ ἐξαιρέσεως οὐδὲ κατὰ τὴν παρούσαν τῶν ὀργανισμῶν ἀνάπτυξιν. — Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐπιστημονικὴ ἀντιλογία ἦτις τὴν αὐτόματον περιήγαγε γέννησιν (*generatio oeguinoca*) ἦτοι τὴν κατ' ἀνάγκην καὶ ἀνευ συγγενῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ εἴδους, δὲν ἐξηνητλήθη ὀλοσχερῶς εἰσέτι. — Αὐτόματος γέννησις, γέννησις ἐστὶν ὄντων ὀργανικῶν ἀνευ προὑπάρξεως συγγενῶν ἢ σπέρματος τοῦ αὐτοῦ εἴδους παραχθέντων, ἀλλὰ διὰ τῆς κατηναγκασμένης ἢ ἀπολύτου ἀνοργάνων στοιχείων καὶ φυσικῶν δυνάμεων συναντήσεως ἢ ὀργανικῶ τῷ τρόπῳ ἀλλ' οὐχὶ ἐξ ὁμοειδῶν παραγωγῶν. Ἄν καὶ αἱ νεώτεροι ἀνακαλύψεις κατὰ πολὺ τὸν ἀριθμὸν ἡλάττωσαν τῶν ὀπαδῶν τοῦ εἴδους τούτου τῆς γέννησεως εἰς ἣν ἐν ἀρχαιοτέρῳ χρόνῳ λίαν ἐκτεταμένην ἀπέδιδον ἐνέργειαν, δὲν εἶναι ὁμως ἀπίστευτον ὅτι ἡ αὐτόματος αὕτη γέννησις σήμερον ἔτι τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν μικρῶν καὶ ἀτελῶν ὀργανισμῶν.

Ἄν παραδεχθῶμεν ὡς γενικὸν κανόνα ὅτι πάντα τὰ φυτικά καὶ ζωϊκὰ ὄντα ὀργανισμοῦ ἀνεπτυγμένου δὲν ὑπάρχουσιν εἰμὴ τῇ προὑπάρξει γενεᾶς ὁμοειδοῦς, ἐναπολείπεται ἡμῖν αἰεποτε ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς πρώτης γενεᾶς τῶν ὄντων. πό-

βλημα εἰς πρώτην ὄψιν ἄλυτον παρουσιαζόμενον ἀνευ ὑποθέσεως; δυνάμειως ἀνωτέρας, τῇ ἐλευθέρᾳ αὐτῆς βουλήτει τοὺς πρώτους δημιουργησάσης ὀργανισμοὺς καὶ τὴν δυνάμειν αὐτοῖς παρασχούσης τῆς ἐν τῷ μέλλοντι πολλαπλασιασέως. — Μετ' εὐχαριστήσεώς τινος οἱ ὀρθόδοξοι φυσιολόγοι τὴν ἀνωτέρω ἰδέαν ἰσχυρὰ νὰ καταστήσωσι πειρῶνται. Τὴν ἐπινοητικὴν καὶ περίπλοκον τοῦ ὀργανικοῦ κόσμου ἐπιδεικνύοντες οὗτοι δημιουργίαν, τὸ συμπέρασμα φέρουσιν ὅτι δὲν ἠδύνατο εἰ μὴ ἄμεσος καὶ πρωτοπικὴ δημιουργικὴ δυνάμειως ἐνέργεια κατὰ τὰς ἑαυτῆς προθέσεις τὸν κόσμον δημιουργῆσαι — « αἰνίγματα ἄλυτον, λέγει ὁ B. Cotta, οὕτινος ἐκκλησίου οὐ δυνάμεθα ποιῆσαι, εἰ μὴ ἐνώπιον ἀδιοράτου δημιουργικῆς δυνάμειως, αἰείποτ' ἢ πρώτη τῆς γῆς ὕλης ἀρχὴ καὶ ἡ τῶν ὀργανικῶν ὄντων γέννησις ἐστίν. »

Χωρὶς νὰ λάβῃ τις τὸν κόπον τῆς φυσικῶ τῷ τρόπῳ ἐξηγήσεως τῆς ὀργανικῆς ἀξίσεως, ἠδύνατο ν' ἀπαντήσῃ ὅτι τὰ σπέρματα πάσης ζωικῆς ὑπαρξέως καθ' ὅλην ὑπῆρξαν τὴν αἰωνιότητα καὶ οὐκ ἀνέμενον ἐν τῷ νεφελῶδει καὶ ἀμόρφῳ τούτῳ, ἐξ οὗ ἡ γῆ ἐσχηματίσθη ὄγκῳ μικρῶν κατὰ μικρὸν στερεοποιηθέντι, εἰ μὴ τὴν ἐπιρροὴν ἐξωτερικῶν τινῶν περιστάσεων ἢ ὅτι τὰ ἐν τῷ Ἀπείρῳ ὑπάρχοντα σπέρματα ταῦτα, ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν κατάψυξιν αὐτῆς κατῆλθον, εἰς ἐκκόλαψιν καὶ ἀνάπτυξιν οὐ περιελθόντα, εἰ μὴ τυχαίως καὶ εἰς τὰ μέρη καὶ εἰς τὸν χρόνον ἐνθα ἀκριβῶς αἱ ἀναγκαῖαι ἐξωτερικαὶ συνθήκαι ἐξ-ἐπληρώθησαν. — Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἤθελεν ἀρκέσει πρὸς ἐξήγησιν τῆς διαδοχῆς τῆς ὀργανικῆς δημιουργίας, ἢ δ' ἐρμηνεία αὕτη ἔλασσον κινδυνώδης καὶ καταναγκασμένη ἤθελεν εἶσθαι, ἢ ἡ τῆς ἀποδοχῆς δυνάμειως δημιουργικῆς ἀπρεσκομένης ἐν ἐκάστη τοῦ σχηματισμοῦ τῆς γῆς περιόδῳ εἶδη διάφορα φυτῶν καὶ ζῶων δημιουργεῖν καὶ ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίᾳ ἐν μικραῖς προπαρασκευαστικαῖς μελέταις τρόπῳ τινι κατατρίβεσθαι. Τοιαύτη ἰδέα οὐδαμῶς ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἐντέλειαν δυνάμειως δημιουργικῆς.

Ἐν τούτοις, δὲν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἀνάγκην τοιούτου τρόπου ἐπεξηγήσεως. Τὰ ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης βεβαιωθέντα γεγονότα

δείκνυσιν ὅτι τὰ πληροῦντα ὀργανικὰ ὄντα δὲν ἀρείλουσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν καὶ τὴν διάδοσιν, εἰ μὴ εἰς τὴν ἀμοιβαίαν τῆς ὕλης καὶ τῶν φυσικῶν δυνάμειων ἐνέργειαν καὶ ὅτι αἱ μεταβολαὶ καὶ ἡ διαδοχικὴ ἀνάπτυξις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἢ μόνη ἢ τοῦλάχιστον ἢ ἀρχικὴ τῆς ἀνευ διακοπῆς αὐξήσεως τῶν ζωικῶν ὄντων αἰτία ἐστίν.

Ἀναμφισβότως ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠδυνήθη εἰσέτι μετ' ἀκριβείας νὰ ὀρίσῃ τίνι τρόπῳ ἐν λεπτομερείᾳ ἢ αὐξήσῃ αὕτη χώραν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐλπίζομεν ὅτι αἱ ἐρευνᾶσαι αὐτῆς ἀργότερον θέλουσιν ἀνασύρει τὸ παραπέτασμα τῶν μυστηρίων τούτων· οὐχ ἦττον αἱ γνώσεις, ἃς αὕτη παρέχει ἀρκούσιν ὅπως τὴν πιθανότητα ἡμῖν παρέξωσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὴν ὑποκειμενικὴν βεβαιότητα τῆς αὐτεμάτου γεννήσεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων ὡς καὶ τῆς βραδείας καὶ διαδοχικῆς μορφώσεως τῶν τύπων ἀνευ τῆς ἐπεμβάσεως δυνάμειως ὑπερφυσικῆς.

Ἡ μόρφωσις καὶ ἡ βραδεία καὶ βαθμιαία τῶν ἀπλουστέρων ὀργανικῶν μορφῶν ἀνάπτυξις πρὸς μᾶλλον ἀνεπτυγμένας καὶ μᾶλλον ἐντελεῖς, γεγονός ἐστὶ ἤδη ὑπὸ τῆς παλαιοντολογικῆς ἐρεῦνης βεβαιωθὲν δεικνύον μετὰ βεβαιότητος τὴν ὑπαρξιν νόμου, προπορευομένου τῆς γεννήσεως τῶν ὀργανικῶν ὄντων. Ἐφ' ὅσον ἡ γῆ ἀνεπτύσσετο, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἀτομικὴ τῶν ζῶων μορφή ποικίλη καθίστατο καὶ αἱ γενεαὶ εἰς τὸ τέλειον πρόβαιον· ἀπόδειξις ἀρκούσα τῆς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπηρείας ἐξαρτήσεως τῶν συγκεκριμένων ζωικῶν μορφῶν, ἣν ἐν τοῖς λειψάνοις αὐτῶν ὀρώμεν. — Ἐ ἀπολειθωμένα ζῶα καὶ φυτὰ ἢ πρωτότυπός εἰσιν διατύπωσις παντὸς ζῶονος, ἐν οἷς τὰς παραδοξωτέρας εὐρισκόμεν πρωτοτυπίας ὀργανισμῶν ὑστεροχρόνων αἰείποτ' ἐν συναρμοσθῆναι ἐντελεῖ μετὰ τῶν πρώτων. Ὅσον τὰ λείψανα ταῦτα ἀρχαίτερα εἰσιν, ἐπὶ τοσοῦτον μορφὰς περιέχουσι ποικιλωτέρας, ὧν ὁ τύπος εἰς μεταγενεστέρας μεταδίδεται. — Ἐπάρχουσιν ἀπολιθώσεις ἀπλαῖ, ἐν ἑαυταῖς περικλείουσαι τὴν πρώτην κατὰ τὸ σχῆμα σκιαγράφην· ἀναριθμητῶν καὶ ποικίλων τροποποιήσεων ζῶων βραδύτερον φαινομένων καὶ ἐν μέρει κατὰ τὰς ἡμέρας ἡμῶν ὑπαρχόντων.

Ὁ *Sao hirsuta* (1). — Τριλοβίτης (1) Καίτοι προσπαθῆσας καὶ πολλῶν τὴν συν-

τῶν σχιστολιθικῶν τῆς Βοεμίας λατομείων τοσοῦτον ἐν τῇ προκαταρκτικῇ αὐτοῦ καταστάσει τῶν ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ μᾶλλον ἀνεπτυγμένων τοῦ εἶδους τούτου διαφέρει, ὥστε δὲν ἤθελεν ὑποτεθῆ τὸ αὐτὸ ζῶον ἂν μὴ ἕκαστος βαθμὸς ἀναπτύξεως αὐτοῦ οὐ μετ' ἀκριβείας ὠρίζετο. — Οἱ Κελακανδίται (*célacantides*) ἰχθύες ἀπολειθωμένοι τὸν τύπον τοῦ σκελετοῦ ὅλων τῶν σπονδυλωτῶν περιέχουσιν. — Οἱ Λαβυρινθόδοντοι (*labyrinthodonte*) τοῦ προκαταρκτικοῦ κόσμου εἰσιν, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ *Burmeister*, τ' ἀληθῆ πρωτότυπα τῆς τῶν ἀμφιβίων γενεᾶς, ἀφ' ὧν δι' ἀναπτύξεως ἑκατομμυρίων τινῶν ἐτῶν μέγας ἀριθμὸς μορφῶν ποικίλων ἐξῆλθεν, ἢ δὲ γενεὰ αὕτη σύγκραμα ἰδιοτήτων παρουσιάζει ἐν τοῖς πλέον ἑτερογενέσι συμπλέγμασιν, ἄτινα ἐκ ταύτης λαμβάνουσι τὴν ἀρχήν.

Ἡ προκατακλυσμαία σάυρα (*Plesiosaure*) τὸ πρῶτον, οὕτως εἰπεῖν, ἐστὶ στάδιον, ὅπερ ἡ φύσις διέτρεξεν, ἵνα τῆς περιόδου τῶν ἰχθύων καὶ ἑρπετῶν ἐξέλθῃ. Τὸ στέλεχος τοῦ ζώου τούτου πρὸς τὸ τῆς φαλαίνης ὁμοίον ἐστὶ, ὁ τράχηλος πρὸς τράχηλον πτηνοῦ, ἢ κεφαλὴ πρὸς κεφαλὴν κροκοδείλου, διεπλάσθη δὲ τροποποιηθὲν διαφοροτρόπως. — Ἡ ἰχθυόσαυρα, σύγχρονος τῇ ἀνω σάυρα, μετέχει, ὡς τ' ὄνομα αὐτῆς δείκνυσι, ἰχθύος καὶ σάυρας, σῶμα ἔχουσα δελφίνος, κεφαλὴν κροκοδείλου καὶ οὐρὰν ἰχθύος. Ἡ Μεγαλόσαυρα, θηριώδης κολοσσός, ὀργανισμοῦ μετέχει ἑρπετοῦ καὶ μαστοφόρου καὶ εἰς βαθμὸν ἐγγύτερον τοῦ μαστοφόρου ὑπὸ τὴν μορφήν σάυρας γιγαντώδους παρουσιάζεται, « δι' ἧς ἡ δημιουργικὴ τῆς φύσεως δυνάμεις φαίνεται περαίνουσα τὰ γιγάντια τῶν ἀμφιβίων γέννη. » Βίβλος γεωλογίας. — Ὁ Πτεροδάκτυλος, ὄρνειον ἀξιοσημείωτον καὶ αἰνιγματώδες τῆς Ἰουραίας περιόδου, μορφῆς μετέχον κατὰ τὸ ἡμισὶν νυκτερίδος καὶ τὸ ἕτερον ἡμισὶν ἑρπετοῦ, μετέχει ἐν ταύτῳ πτηνοῦ καὶ ἀμφιβίου, διαδοχικῶς ταχθέν εἰς ὅλας τὰς τῶν ζῶων τάξεις. Ὁ *Cetiosore* συνενοῖ τοὺς χαρακτῆρας τῆς φαλαίνης, τῆς φώκης καὶ τοῦ κροκοδείλου. Ἐν

δρομῆν λογίμων ἐπικαλεσθεῖς δὲν εὖρον κατάλληλον ἑλληνικὴν λέξιν, δι' ἣν κάλλιον ἐνόμισα ν' ἀφῆσω ὡς ἔχει τὴν λέξιν ταύτην ὡς καὶ τινῶν ἑτέρων ζῶων παρακατιόν. Σ. Μ.

τῇ τριταίᾳ περιόδῳ οἱ μεγάλθηροι, τὴν τῶν μαστοφόρων λαμβάνοντες μορφήν, μετέχουσι συνάμα τῆς τῶν ἑρπετῶν. Ὁ παλαιόθηρ, πρῶτος ἀντιπροσωπεύσας τὴν τῶν μάλα ἀνεπτυγμένων μαστοφόρων τάξιν, ζῶον λίαν ἐνδιαφέρον ἐστὶ, καθόσον τὰς ἰδιότητας τοῦ ἵππου, τοῦ ταπήρου καὶ τοῦ χοίρου συνενοῖ, καὶ μεταξὺ τῶν διαστάσεων ἀπὸ τοῦ λαγωῦ μέχρι τοῦ ἵππου ἀνευρισκόμενον τὸ πρωτότυπον τρόπον τινά, τῆς τάξεως τῶν μαστοφόρων ἐστὶ, καθόσον ἐν οὐτῷ τὰ διάφορα σπέρματα τῶν μορφῶν τῆς πλάσεως ταύτης ἀναφαίνονται.

Ἡ δυνάμειως νὰ πληθύνωμεν τὰ παραδείγματα ταῦτα, καθόσον ἅπαντα ἢ παλαιοντολογικὴ ἐπιστήμη παράδειγμα ἀδιάκοπὸν ἐστίν. Αἱ ὑποδεέστεραι μορφαὶ αἰείποτ' αἱ πρῶται ἀναφαίνονται καὶ ἐκ τούτου αἱ γενεαὶ καὶ τ' ἄτομα διὰ βαθμιαίας διαταξέως καὶ προείας ἀνιούσας προβαίνουσι. — Τὰ ἐν τῇ γῇ ἀνακαλυφθέντα λείψανα, λέγει ὁ *Oersted*, σειράν δείκνυσιν ἡμῖν διαδοχικῶν διαμορφώσεων ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένων μέχρι τῆς ἐποχῆς, ὅτε ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ζωϊκὸς καὶ φυτικὸς κόσμος ἠδυνήθησαν εὐδοκιμῆσαι. »

Ὁ τῆς διαδοχικῆς ἀναπτύξεως νόμος οὗτος ἐκ τοῦ πρωτογενεοῦς εἰς τὸν ὑπάρχοντα μετηνέχθη ὀργανικὸν κόσμον, τὸν τύπον αὐτοῦ διὰ τοῦ προδηλοτέρου μεταδούς τρόπον.

Ἄπαντα ἢ τῆς ἀνατομίας ἐπιστήμη, μελέτη μετὰ τοσαύτης, ἐν ᾧ ζῶμεν χρόνῳ, προθυμίας ἐπιδιωχθεῖσα, οὐ τείνει εἰ μὴ εἰς τὸ καταδειξάσαι τὸ ὁμοίμορφον τῶν ἀνατομικῶν μορφῶν μεθ' ὅλην τὴν τῶν ζῶων κλίμακα, ἐπιστημονικῶς δὲ τῷ τρόπῳ βεβαιῶσαι ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰ μὴ ἐν καὶ μόνον θεμελιώδες διάγραμμα, κοινὸν ἀπάσαις τῆς ζωϊκαῖς μορφαῖς, τροποποιούμενον μόνον ἐν τισὶ λεπτομερείαις.

Ἀδιάσπαστος μεταλλαγῆς καὶ παρομοιώσεως ἄλλοσος ἅπασαν τὴν ζωϊκὴν συνδέει τάξιν ἀπὸ τοῦ πρωτογενεοῦς μέχρι τοῦ ἐντελεστέρου ἀνταποκρινόμενου ὄντος. — Ὁ ἄνθρωπος αὐτός, καίτοι ἑαυτὸν ἀνευ πάσης θεωρῶν ὑπάρξεως, οὐδόπως ἐξαίρεσιν τοῦ νόμου τούτου ἀποτελεῖ, ἢ δὲ τῶν αἰθιόπων γενεᾶ ἑαυτὸν μετὰ τοῦ ζωϊκοῦ κόσμου δι' ἀπειρίας συνενοῖ παρομοιώσεων ἀναμφισβητήτων. — Οἱ μακροὶ βραχίονες,

τὸ τοῦ ποδὸς σχῆμα, αἱ μακρὰ καὶ λειπόσαρκοι χεῖρες, ἡ τοῦ σώματος ἰσχύτης, τὸν στενὸν καὶ πεπιεσμένον μέτωπον. ἡ μικρὰ καὶ πρὸς τὰ ὄπισθεν κλίνουσα κεφαλὴ, ὁ βραχὺς τράχηλος, αἱ στεναὶ λαγῶνες, ἡ ἐξωγκωμένη καὶ κρεμαμμένη κριλία, ὁ ἀγένειος πώγων, τὸ τοῦ δέρματος χρῶμα, ἡ δυσώδης ὄσμη, ἡ ῥυπαρότης καὶ οἱ κατὰ τὴν ὀμιλίαν μορφασμοί, ἡ τραχεῖα καὶ διαπεραστικὴ φωνή, ἅπαντα τὰ σχήματα καὶ πᾶσαι αἱ τοῦ σώματος διαστάσεις, τσαυτά εἰσιν χαρακτηριστικὰ σημεῖα τῶν μαύρων πρὸς τὸν πίθηκα προσεγγίζοντα. — Οἱ ἀκριβέστεροι παρατηρηταὶ βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ πνεῦμα πρὸς τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀνταποκρίνεται (ἴδωμεν ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ κεφ. περὶ ἐγκεφάλου καὶ ψυχῆς.) οὐ μόνον ὁ μαῦρος ἀλλὰ καὶ ἀπειρία ἐτέρων γενεῶν ἀγρίων οἶον τῶν Ὀστεντότων, τῶν αὐτοχθόνων τῆς Νέας Ὀλλανδίας κτλ. : τὰ διακριτικώτερα καὶ ἀληθέστερα φέρουσι σημεῖα τοῦ ζωικοῦ κόσμου, ἐξ οὗ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἔλκουσιν. (Reichenbach περὶ γεννήσεως τοῦ ἀνθρώπου, 1854.)

[Ἐπιτετα συνέχεια τοῦ αὐτοῦ Κεφαλαίου].

Μετάφρασις Π. Σ.

ΙΟΥΛΙΟΣ ΦΑΒΡΟΣ

(Eug. de Mircourt.)

(συνέχεια ἴδε φυλλ. I.)

Ἀναμφιβόλως οἱ λόγοι οὗτοι εἰσὶ δεινοὶ καὶ εὐφραδεῖς.

Πλὴν, εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἐγεφρώνων, καὶ ἀπέναντι τῶν τιμίων συνειδησεῶν, οἱ προκλητικοὶ δημαγωγοὶ εἰσὶν ἀπρόσδεκτοι ὁσάκις πειρῶνται νὰ παραστήσωσιν ἑαυτοὺς ὡς θύματα.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀπεσύρθη πεπηρωμένος ἐκ τῆς ἐν τῷ Λουξεμβούργῳ συναφθείσης πάλης.

Φθάσας ἀσθενῆς εἰς τὸ διὰ τοὺς δικηγόρους προσδιορισμένον ἐν τῷ δικαστηρίῳ μέρος, ἐξῆλθεν αὐτοῦ προσβληθεὶς κατὰ τὴν ἀκοήν, καὶ κατελήφθη ὑπὸ διακαοῦς καὶ δριμύς πυρετοῦ, ἐκθέσαντος τὴν ζωὴν του.

Προκληθεὶς ἀργότερον νὰ ἐξηγήσῃ τὰ ἀναγκάσαντα αὐτὸν αἰτία ὅπως λάβῃ τὸν λόγον ἐνώπιον ἐκτάκτου δικαστηρίου, παρὰ τὴν δμόφωνον τῶν συναδέλφων αὐτοῦ θέλησιν, ἔδωκε τὰς ἀκολούθους ἐξηγήσεις, ἃς ἀφίνομεν νὰ ἐκτιμήσῃ ὁ νοήμων ἀναγνώστης.

«Ἐπιθυμῶν καθ' ὑπερβολὴν τὴν σωτηρίαν τῶν, εἶπε, κατέστην μᾶλλον εὐερέθιστος ἢ αὐτοί. Σκληρότατα ἠμφισβήτησαν αὐτοὺς πρὸς ἐμέ. Ὑπερήσπισα τὴν ζωὴν τῶν κατὰ τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἰδίων, παρὰ τὸν ψόγον αὐτῶν, ὃν ἐφοβούμην σχεδὸν ἴσον τοῦ τῆς ἐμῆς συνειδήσεως. Κατεφρόνησα τῶν ὑπονοιῶν τῶν, ἀνεδέχθην, ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνσπείραντος διχονοίας ἢ ματαιοῦ νευροσπάστου, καὶ εἶπον κατ' ἑμαυτόν : Οὐδὲν ἔπραξα ! Ἡ φυλάκισις τοῦ Βῶν ἐστὶν ἡ κορωνὶς πασῶν τῶν θλίψεων, ὑφ' ἧν κατελήφθη ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν Ὀμοτιμῶν. Ὑπερήσπισα αὐτὸν πρὸ πάντων, ὃν ψευδῆ καὶ εἰς αἰεὶ φαῦλα μέτρα ἀπέσπασαν παρ' ἐμοῦ, αὐτὸν, τοῦ ὁποῦ ἡ ἀθώωσις ἦν τὸ διηνεκές μου μέλημα, αὐτὸν, ὅστις ἔδει νὰ δικασθῇ πρῶτος, ἀντὶ νὰ ῥιφθῇ κατόπι κομητάτου ὑπερασπίσεως, πλανηθέντος ὑπ' ἀσκοποῦ τινος κινήματος».

Ἀναγινώσκων τις τὴν ἱστορίαν ταύτην τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης, ἐκπλήσεται διὰ τὴν παρέμβασιν τῆς Θεῆς Προνοίας, ἣτις θέλει πάντοτε, ὥστε ἡ διχονοία νὰ ἐκρήγνυται κατ' ἀρχὰς μεταξύ τῶν ταραχοποιῶν, καὶ μεταβαλλῆ ὕστερον τὴν ἰσχὺν αὐτῶν εἰς ἀδυναμίαν, τὴν ἐνέργειαν εἰς προδοσίαν, τὴν ἀφροσύνην εἰς ἀβελτηρίαν.

IV.

Ἡ μεταξὺ τοῦ Ἰουλίου Φάβρου καὶ τῶν δημοκρατῶν διαφωνία ἀπεμάκρυνε τοῦτον τῆς ἐνεργοῦ πολιτικῆς.

Δὲν ἐκέρδισεν ἄλλο τι, ἐπὶ τῇ νίκῃ, ἣν ἤρατο, κατὰ τὴν ἐκτρωματικὴν δίκην, ἣ τὴν ἐγγραφὴν αὐτοῦ εἰς τὸν κατάλογον τοῦ δικηγορικοῦ συλλόγου τῶν Παρισίων.

Περὶ τὸ 1836, τοῦ Λαμενναὶ ἀποχωρήσαντος τῆς κυρίως συντάξεως τῆς ἐφημερίδος τὸ *Κίνημα*, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀνέλαβε, μετὰ τοῦ Ἀνσέλμου Πητετινίου, τὴν πολιτικὴν διεύθυνσιν τῆς ἐφημερίδος ταύ-

της. Πλὴν, παρὰ τὴν δραστηρίαν τῶν δύο δημοσιογράφων συνεργασίαν, ἡ ἐκδοσις τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἐπαύσατο μετὰ τινὰς μῆνας.

Τὸ δικηγορεῖν ἀπέβη μᾶλλον ὑπὲρ τοῦ Ἰουλίου Φάβρου ἢ ἡ δημοσιογραφία.

Μετ' οὐ πολὺ ἀπέκτησε πελατεῖαν μεγάλην. Ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ πολλὰς καὶ μεγάλης σπουδαιότητος πολιτικὰς ὑποθέσεις, καὶ ποινικὰς ἐνώπιον τοῦ κακούργου δικαστοῦ. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὑπερασπισθῇ πύλλας ἐφημερίδας, καὶ συνηγόρησεν ὑπὲρ διαφόρων κατηγορουμένων ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασιν. Οἰκείως τῇ *Μεταρρυθμίσει*, φυσικῶς συνεδέθη στενωτάτα μετὰ τοῦ Λεδρῦ-Ρολλὲν καὶ τῶν ὁμοφρονούντων αὐτῷ, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἀπροσδοκῆτου θριάμβου τοῦ μνηῶς Φεβρουαρίου.

Ὁ μέγας δημαγωγὸς ἐξελέξατο αὐτὸν ὅπως ἐκπληρῶ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἰσωτερικῶν τὰ καθήκοντα τοῦ γενικοῦ γραμματέως.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος, συνεργαζόμενος μετὰ τῆς *κίανου ἐρυθρᾶς* ἐκείνης περικνημίδος, ἦν Γεωργίαν Σανδὸ (1) καλοῦσι, συνέθετο τὰς περιφήμους ἱστορικὰς ἐγκυκλίους, τῶν ὁποίων ἐκάστη παράγραφος διήγειρε τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς Γαλλίας, — τῆς εὐγενοῦς χώρας, ἐν ἣ οἱ τυχοδιώκται οὗτοι ἐτόλμων νὰ λέγωσι :

« Δέξαι τὴν δημοκρατίαν, ἢ ἄλλως φυλάξου. »

Μέχρι σήμερον δὲν ἀπεκαλύφθησαν καθ' ὅλοκληρίαν αἱ σκοτειναὶ σκευωρίαι τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ ἐνοχὴ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον μεγάλης εἰς τὰς σκευωρίας ἐκείνας συνεργείας, ἣτις ἀποδίδεται τῷ πολίτῃ Ἰουλίῳ Φάβρῳ. Ἄλλως τε καὶ, ἐὰν πρέπη νὰ πιστεύσωμεν τὴν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιον γενομένην ἀνάκρισιν, οὗτος ἦν ὁ προτείνων τὴν συγκάλεισιν τῆς κρυφίας συναλεύσεως, ἐν ἣ ἤθελε προταθῆ ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν μετριοφρονεστέρων ἐκ τῶν δικτατόρων τοῦ Δημαρχείου.

Δὲν θέλομεν ν' ἀποδώσωμεν τῷ Ἰουλίῳ Φάβρῳ ἀνευ ἀποδείξεων ἄλλας πράξεις ἐπι-

(1) Ἡ περιώνυμος μυθιστοριογράφος, ἣτις καλεῖται ἄλλως Madame du Devant.

Σ. Μ.

σοβαροτέρας, καὶ ἀπαιτούμεν μᾶλλον νὰ πιστεύσωμεν αὐτὸν ξένον εἰς τὸν διορισμὸν ἐνίων ὑπαλλήλων, οἵτινες εἰς τὰ ἔργα τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐξησκήθησαν εἰς τὸ κάτεργον ἢ εἰς τὰς κεντρικὰς φυλακὰς.

Ἄλλως τε καὶ, ὁ Κ. Ἰούλιος Φάβρος δὲν ἐξήσκησεν ἐπὶ πολὺ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ εἰς τὸ Ἰπουργεῖον τῶν Ἰσωτερικῶν.

Ἐδῶκε τὴν παραίτησίν του, καθ' ἣν ἡμέραν ἐξελέχθη ἀντιπρόσωπος τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Λείγερ, ἀναγγέλλων δι' ἐπιστολῆς του, καταχωρισθεῖστος εἰς ὅλας τὰς ἐφημερίδας, ὅτι ἐκτοτε ἦνσει ν' ἀφιερῶσιν ἑαυτὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς διὰ τῆς ἐντολῆς τῶν συμπολιτῶν του ἐπιβληθείσας αὐτῷ ὑποχρεώσεις.

«Παραίτομαι ἀπολύτως, ἔλαγε, τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας.»

Μετὰ μῆνας δὲ ὀλίγους, ὁ Κ. Βαστιδὸς ἐγένετο ὑπουργὸς τῶν Ἰσωτερικῶν ὁ ἡμέτερος δικηγόρος ἐπιλαθόμενος τῆς ἐπιστολῆς του, δέχεται παρ' αὐτῷ ἀνάλογα καθήκοντα ἐκείνων, ἅτινα ἐξήσκει παρὰ τῷ Λεδρῦ-Ρολλὲν.

Ὅ τοῖαι ἀμετάτρεπτοι ἀρχαί !

Ἐπιστεύθη, μετὰ τὴν Ὀ Μαΐου, ὅτι ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀπετάχθη τῇ ἐρυθρᾷ δημοκρατίᾳ; τούτο ἦν αὐτόχροημα πλάνη.

Ἐὰν, ὡς εἰσηγητῆς τῆς ἐπιτροπῆς, συνέπερανεν ὑπὲρ τοῦ κύρους τῶν μελλουσῶν ἢ ἀνεργηθῶσι καταδιώξεων κατὰ τοῦ Λουὶ Βλάν, ἔπραξε τούτο ἵνα ἐκδικηθῇ τὸν ἱστορικόν. Διότι, οὐδόλως συνεχώρησε τὴν ἐκτίμησιν τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ, κατὰ τὴν δίκην τοῦ ἀπριλίου.

Ὅπως δ' ἐπὶ μᾶλλον εὐχαριστήσῃ τὴν μνησικακίαν του, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἔσχε τὸν ἠρωϊσμὸν νὰ θυσιάσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ πεποιθήσεις.

Ἰδοῦ, πῶς δημοσιογράφος τοῦ κόμματος, ὁ Κ. Λιρέ, σχολιάζει τὸν λόγον του.

»Μάτην, μετὰ τῶν ῥητορικῶν περιαιγῶν καὶ καμπῶν, αἵτινες εἰσὶ παραπλήσια τῇ ἀπανθρωποτέρῃ ἀπιστίᾳ, ὁ εἰσηγητῆς κοσμεῖ ῥητορικῶς στεφάνοις τὸ σφαγιαζόμενον θῦμα· μάτην, ἀξιοὶ νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν· μάτην, πειρᾶται νὰ μαλάξῃ τὴν καιρίως προσβληθεῖσαν τιμὴν τοῦ Λουὶ Βλάν· ἡ ἐκθεσις εἶναι ἀπαισία, καὶ, ἀπὸ τῶν πρώτων γραμμῶν, ἀνέγνωμεν τὸ ὀλέθριον συμπέρασμα

ἐπὶ τῆς ὠχρᾶς μορφῆς τοῦ ἀνκλαβόντος τὴν θλιβεράν ἐντολήν νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ὑψηλὰ ἔργα τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ πράξις αὕτη ἦν καταχθονία καὶ οἰονεὶ ἀπειλή, τοῦ νὰ γείνη δηλαδή ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκθέσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ δικαίου ἐκείνου ἀνδρός, ὃν καλοῦσιν Ἰούλιον Φάβρον καὶ ν' ἀτενίσωσι τὸ ἀπαθὲς προσωπεῖον τοῦ δικηγόρου τούτου, ἐνῶ ἐκ τοῦ μελιρρύτου αὐτοῦ στόματος αἱ αἰτιολογίαι ἐπιπτον δίκην διστόμων ξιφῶν ἄθεσι περικεκοσμημένων.

«Ἡ τελευταία φράσις ἐκπνέει ἐν τῷ ἡμέσῳ παγετῶδους σιγῆς».

Ὁ Κ. Φάβρος καταβαίνει τοῦ βήματος, καὶ ὁ Πυάτ, δεικνύων αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου, λέγει πρὸς τοὺς φίλους του: —

Θεωρήσατέ τον, εἶναι ὁ Μκρά! μεταμορφωμένος.

V.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ὑπερησπίσθη εἴτα τὸν νόμον, τὸν ἀποκαθιστάντα τὴν ἐγγύησιν τῶν ἐφημερίδων καὶ ἐπολέμησε νικηφόρως ἐπὶ τοῦ προοιμίου τοῦ Συντάγματος τοῦ Πρωθυμῶν τὰ κοινοβουλευτικὰ σοφίσματα.

Διεύθυνσε τὴν ἐξῆς τροπολογίαν, ἣτις δὲν ἐγένετο παραδεκτὴ: «Ἡ Δημοκρατία χρεωστῆ νὰ ἐγγυηθῇ τὴν ὑπαρξίν τῶν πολιτῶν διὰ τῆς ἐργασίας, εἰς οὐδὲν τέλος ὑποκειμένης, καὶ διὰ τῆς βοήθειας ὑπὲρ ὧσων εἰσὶν ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν.»

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ ἄκρα ἀριστέρα μετεχειρίζετο αὐτὸν δημοσίᾳ ὡς αὐτόμολον.

Δευτέραν φορὰν ὁ πολίτης Ἰούλιος Φάβρος παρέσχε τεκμήρια ἀντιδράσεως. Ἀπὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀνακρίσεως, ἣτις ἐπήγαγε τὰς ἀποφράδας τοῦ Ἰουίνου ἡμέρας, προσαχθεὶς ὡς μάρτυς ὅπως καταθέσῃ ὅ,τι συνέβη ἐντοῖς κόλποις τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, ἐπεβάρυνεν ἰδίως τὸν Μάρκον Κωσσιδιέρ, ὃν παρέστησεν ὡς ἄνθρωπον μὲν ἀγγινοῦστατον, ἀλλ' ἐπικινδυνώτατον.

Ἡ μαρτυρία αὕτη πολὺ ἐβάρυνεν ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς Συνελεύσεως.

Κατὰ δὲ τὴν παραίτησιν τοῦ πρίγκηπος Λουδοβίκου Ναπολέοντος, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἀπήγγειλε κατὰ τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συναδέλφων λόγον τὸν ὅποιον ὁ Βιβεϊρόλ, συντάκτης τῆς Μεταρρυθμίσεως, ποιητι-

κῶς ἀπεκάλεσε «γαυλὸν δεδηλητηριασμένον.»

Ἀργότερον, ὁ Ἰούλιος Φάβρος προὔτεινε τὴν δήμευσιν πρὸς ὄφελος τοῦ Κράτους τῶν προσωπικῶν κτημάτων τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου.

«Τῆς 24 νοεμβρίου 1848, λέγει ὁ Κ. Λιρέ, πρὸς ὃν δίδομεν καὶ αὐθις τὸν λόγον, ὁ Ἰούλιος Φάβρος, ὠμίλησε πρὸς τοὺς συναδέλφους του εἰς περίστασιν τινα, θίγουσαν τὴν συνείδησιν του. Πιθανότατον ἦν ὅτι τὸ ὑπουργεῖον ἀνεμίχθη κατὰ τι εἰς τὴν δημοσίευσιν φυλλαδίων τινῶν σχετικῶν εἰς τὴν προσεχῆ τοῦ προέδρου τῆς Δημοκρατίας, ἐκλογὴν, καὶ εἰς τὸν χρωματισμὸν εἰκόνων, ἐν αἷς ὁ στρατηγὸς Καβαϊνιάτι παρουσιάζετο ὡς ἐννοούμενος ὑποψήφιος τῆς διοικήσεως; Ὁ διδάκτωρ Φάβρος ἠρθρίασε καὶ νὰ τὸ ὑποθέσῃ κἀν' ἀλλ' ἡ φυσικὴ αὐτοῦ αἰδὼς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ προσκαλέσῃ τὸν πολίτην Δουφῶρ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ, μετὰ σοβαρότητος ἀναμίκτου μετ' ἀναβρωτικῶν ὑποθέσεων καὶ πολιτικῶν δυσφημήσεων, ἀνέκραξεν:

«— Ἀπαντήσατε, εἰ δύνασθε, πολίτα Δουφῶρ;

«Ὁ πολίτης Δουφῶρ ἀπήντησεν ὅτι οὐδέποτε ἐξέδοτο τοιαῦτα ἀπατηλὰ ἔγγραφα καὶ ὅτι, μετὰ τὸν διδάκτορα Φάβρον, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν εἶχε παραιτηθῆ τῶν ἐκλογικῶν ἐγκυκλίων.

«Τινὲς ἤξιώσαν ὅτι εἶδον τὸν δικηγόρον ἐρυθριῶντα πρὸς τὸ μετὰ στωπτικῆς ἀπλότητος ἐκτοξευθῆν τούτο βέλος. Ποία φαντασιοπληξία!»

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος, ἐπιθυμῶν νὰ τύχῃ τῆς συγγνώμης τῶν Ὀρεινῶν, προσέβαλε τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ῥώμης. Ἡ Γαλλία ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην τοὺς στρατοὺς αὐτῆς ὅπως προστατεύσῃ τὸν Πάπαν καὶ τὸν καθολικισμὸν ἐναντίον τῶν ἐπαναστατικῶν ἐπιχειρήσεων· ὁ φίλος τοῦ Λεδρῦ Ῥολλέν καὶ τῆς Γεωργίας Σάνδ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀδιάφορος πρὸς τοιαύτην κατάχρησιν.

Ὁ Κ. δὲ Φαλλοῦ, ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐπεφορτίσθη ν' ἀπαντήσῃ αὐτῷ.

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, τὰ θεωρεῖα ἦσαν πεπληρωμένα ὡς εἰς τὰς ἡμέρας τῶν με-

γάλων πολιτικῶν συγκινήσεων, καὶ ἡ συνέλευσις παρίστατο σαλώδης καὶ φρίσσουσα, ἕως οὗ ὁ κώδων τοῦ προέδρου ἀνήγγειλε τὴν ἐναρξίν τῆς συνεδριάσεως.

Ἐρρέθη ὅτι ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἦν ὁ Γερραρδίνος τοῦ βήματος, οὐδὲ ἡμεῖς πρὸς τὴν ἰσχὺν τοῦ προτερήματός του ἀντιλέγομεν. Ἐκφράζεται δι' ἐκλεκτῶν φράσεων εἶναι σαφῆς, εὐθύλογος καὶ δηκτικός. Κατὰ στιγμὰς ἐπιτηδεύεται τὸν θερμὸν, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ ἐξασκεῖ ἐπὶ τοῦ ἀκρατηρίου του ἐπιρροὴν τινα. Ἀλλὰ ὀφθαλμοφανῶς φαίνεται ὅτι ὁ δικηγόρος οὗτος μελετᾷ προηγουμένως ὅ,τι θ' ἀπαγγεῖλῃ καὶ ὅτι αἱ ἀρχαί, ἢ μᾶλλον αἱ ἰδέαι, ἀντὶ νὰ ὤσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, εἰσὶν ἐν τῇ κεφαλῇ.

Ὁ Κ. δὲ Φαλλοῦ δὲν ἐπίσταται ὡς ὁ Ἰούλιος Φάβρος τοῦ λόγου τὰ διάφορα τεχνήματα, πλὴν ἀναπληροῖ ταῦτα διὰ τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῆς εὐθύτητος, δι' ὧν σαγηνεύει εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοὺς ἀκρατάς του.

Ὁ τίμιος ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖ, καὶ ἕκαστος βλέπει αὐτὸν εἰς ἐκάστην λέξιν, ἣν ἐκφέρει ἢ πλήρης πίστεως καὶ ἰπποτισμοῦ ψυχῆ του.

Ὅ,τι ὁ Κ. δὲ Φαλλοῦ κατ' ἐξοχὴν στερεῖται, τὸ ἀναπληροῖ διὰ τῆς λεπτότητος, τῆς καλλιπειρίας, τοῦ πλήρους ἀττικου ἄλατος ὕφους καὶ τῆς ἐντελοῦς εὐγενείας τῶν τρόπων του· οἵτινες ἐξυψοῦσι τὸν εὐγενῆ καὶ μάλιστα τὸν καλῶς ἀνατεθραμμένον ἄνθρωπον. Πολλάκις φέρει τὸ ἀκρατηρίον του, μετὰ λίαν περισκεμμένας ῥητορικὰς μεταβάσεις, ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδεῶν, ἐπιμόνως δὲ εἰς ταύτας ἐμμένει, καὶ βαίνει πρὸς αὐτάς ἀσφαλῶς, ἀνοίγων οὕτως εὐρύτατον στάδιον, καὶ τέλος ἀναπτύσσει ὅλα τὰ μέσα, ὅσα παρέχει εἰς ἀγγίνοισιν, ἢ εὐγενῶς ἐκαλλιέργησεν ἢ ἐμβριθῆς μελέτη.

Μάτην ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἐπειράθη ν' ἀπαντήσῃ πρὸς τὸν Κ. Φαλλοῦ, ἔλειψαν αὐτῷ οἱ καλοὶ λόγοι, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ κατέφυγεν εἰς τῶν προσωπικοτήτων τὸ κινδυνώδες πεδίου.

Ὅθεν, ἐπειδὴ τὸ παρελθὸν τοῦ ἀντιπάλου του εἶναι ἀπηλλαγμένον παντὸς ῥύπου, ἀπετόλμησε νὰ ψέξῃ αὐτὸν ὅτι δῆθεν ὑπηρέτησε τὴν μερίδα τῶν νομιμοφρόνων. Πρὸς ταῦτα δὲ, ὁ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας Ἐκ-

παιδεύσεως ἀπεκρίθη, διὰ βραχείας καὶ τελειουργοῦ ἀπαντήσεως, ὅτι οὐδέποτε κατετάχθη ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ κόμματος τούτου, διότι ἦν παρὰ πολὺ νέος· ἀλλ' ὅτι, ἐάν ἤθελε τύχει τῆς τιμῆς ταύτης, ἤθελε λογισθῆ εὐτυχῆς τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον ἤθελε τύχει πείρας μονίμου καὶ κρείττονος διδασκαλίας.

Πρὸς τὴν θαρραλέαν καὶ εὐγενῆ ταύτην διακήρυξιν, ὁ Κ. Ἰούλιος Φάβρος ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου του ἐδήξεν αὐτὸς ἑαυτὸν.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην παρήσαν εἰς τι θεωρεῖον δύο γυναῖκες, ὁπαδοὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ διασκεδαστικώταται. Εἰς ἐκάστην τοῦ Ἰουλίου Φάβρου λέξιν, κατηλαμβάνοντο ὑπ' ἐνθουσιασμοῦ, καὶ ἐταράσσοντο ἐπὶ τῶν καθισμάτων των ὑψοῦσαι τὰς χεῖρας πρὸς τὴν ὄροφν καὶ περιφέρουσαι περὶ αὐτάς ἀνήσυχα καὶ ἀπειλητικὰ βλέμματα, ὡσεὶ ἤθελον νὰ κεραυνοβολήσωσιν οἰονδήποτε ἀντιδοξοῦντα αὐταῖς.

Αἴφνης ἡ μία αὐτῶν ἀνεκραύγασε διὰ φωνῆς ὑπὸ τῆς συγκινήσεως πεπνιγμένης: «— Εἶναι ἀπαράμιλλος! Τί κρέμα νὰ ἦναι τόσο ἀσχημὸς!»

Καὶ πράγματι, ἐάν ὁ Κ. Κρεμιε δὲν ὑπῆρχεν, ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἤθελεν εἶσθαι ὁ ἥττον ὠραῖος δικηγόρος συμπάσης τῆς Γαλλίας.

VI.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἐστὶ μελάγχρους, πελιδνὸς καὶ ἐπίχολος, φέρων διόπτρας ἐπὶ ῥινὸς τοσοῦτον σιμῆς, ὥστε καθίσταται ζήτημα πῶς αὐταὶ δύνανται ἐπ' αὐτῆς νὰ ἴστανται. Ἡ δὲ φυσιογνωμία του, γαλήνιος οὖσα, οὐδὲν ἀπολύτως ἐκφράζει καὶ δὲν στερεῖται, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, χάριτος καὶ εὐμενείας. Ἀλλ' ὅταν ὁ Ἰούλιος Φάβρος καταλαμβάνεται ὑπ' ὀργῆς, τὸ πρόσωπόν του καθίσταται ἐλαιόχρουν. Εἶναι δυσειδῆς ἐξ ἐκείνων τῶν δυσειδῶν, οἵτινες εἰς τοὺς θεωμένους αὐτοὺς ἐπιφέρωσι ῥίγος. Αὐτόχρομα ἀληθῆς τύπος ἰακωβίνου. Ἐάν δὲ εἰς τὴν ἀκανόνιστον ταύτην μορφήν προσθέσῃτε ἐνδυμασίαν ἡμελημένην καὶ κόμπην ἀτημέλητον, θέλετε ἴεχει, ἐνὶ λόγῳ, τὴν φωτογραφίαν τοῦ πολίτου.

Ὁ ῥήτωρ οὗτος τῆς νεωτέρας δημαγωγίας ἐπεφέρει, ὡν ἐπὶ τοῦ βήματος, τῆς

νάρκης (torpille) τὸ ἀποτέλεσμα δηλαδὴ ἀποναρκεῖ τοὺς ἀκροατὰς του.

Τοῦ δὲ λόγου αὐτοῦ ὄντος δηκτικοῦ, βλέπει τις νὰ διχέωνται ἐπὶ τοῦ προσώπου του, οὐκ οἶδα, ὅποιοι σπινθηροβόλοι καὶ ταλαντώδεις λάμπεις. Φαίνεται νηχόμενος ἐν τῷ στοιχείῳ αὐτοῦ, πληγώνει, διασχίζει, εἶναι εὐτυχής.

Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἔχει τὰ πλεονεκτήματα. ὅσα μᾶλλον χρησιμεύουσιν εἰς τοὺς ἀναρχικούς· καιροφυλακτεῖ περιμένει.

Ἴδου ἡ σκιαγραφία ἦν, γραφίς, ἦττον κολακευτικὴ διαγράφει ἡμῖν περὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτοῦ μᾶλλον:

Ἡ φύσις καὶ ἡ σπουδὴ ἐπροίκισαν αὐτὸν δι' ἀπαραμίλλου εὐγλωττίας. Τὰ χεῖλη ἀφίνουσι νὰ ῥέη, διὰ μελιχίων ἐπῶν, ἡ γογγύη τῆς καρδίας του, καὶ διαχέουσι ταῦτα δεδηλητηριασμένην ἀμβροσίαν. Δύναται νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον, δι' ἐκλελεγεμένων ἐκφράσεων, καὶ ἀταράχου ζωηρότητος, τοὺς προσφιλεστέρους αὐτοῦ συναδέλφους. Πρὸ πάντων δὲ κατὰ τοὺς ἐπαναστατικούς χρόνους, οἱ τοῦ εἶδους τοῦ Κ. Φάβρου ἀνθρωποὶ εἰσι πολῦτιμοι. Διότι αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀνθρωποὶ εὐρίσκονται προχειρότατα, ἐὰν χρειασθῇ νὰ δικαιωθῶσιν αἱ διαίρεσεις, νὰ παρασκευασθῶσι σκάνδαλα, καὶ δηλητηριασθῶσιν αἱ ἔριδες. Ἐπέρχεται στιγμή, καθ' ἣν ἐκάστη μερὶς ἀποκρύπτει τούτους, πλὴν ἐκάστη παρ' αὐτῶν ὑπηρετεῖται· τότε δὴ τότε καθίσταται οὗτοι εἰδικότης, ἡ δὲ εὐγλωττία των ἐπαυξάνεται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἣν ἔχουσιν ἐκ τοῦ παρ' αὐτῶν ἐμπνευμένου ἀπομοῦ καὶ ἐξασκουσιν λίαν τεχνηέντως τὸ ἐπάγγελμά των. Ὁ διδάκτωρ Φάβρος ἐστὶ Γιραρδίνος λαλῶν· καὶ ἐνὶ λόγῳ, γογγύη, ὠχρότης καὶ ἐγκαρτέρησις.»

Μὲ τὴν διαφορὰν ταύτην, ὅτι δηλαδὴ ὁ Κ. Γιραρδίνος οὐδέποτε διορθοῖ ἑαυτὸν, καθόσον εὐρίσκειται καθ' ὅλοκληρίαν εἰς τὸ στοιχείον του, ἐνῶ ὁ Ἰούλιος Φάβρος μέλει νὰ διορθωθῇ, καθότι πασιφανέστατα εἶναι ἐκτὸς τοῦ ἰδικοῦ του.

Ἡ ὀργή, ἡ πικρία του, ἵνα συντόμως εἰπώμεν, αἱ πολιτικαὶ ἢ ἄλλαι αὐτοῦ δυστροπίαὶ οὐδέποτε ἔσχον ἢ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν: ἐπλανήθη τῆς ὁδοῦ.

Τὸ γνωρίζει, τὸ ἐννοεῖ βαθμηδὸν καὶ ὁ σημεῖρα, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ βιάδῃ μετ'

ἀγανακτήσεως, καταστρέφων πᾶν τὸ προστοχόν.

Ἐν τῷ ἐπιμόχθῳ τούτῳ βίῳ, καὶ τῷ τρικυμιώδει τούτῳ σταδίῳ, ἐνυπάρχουσιν ἀλλόκοτοι διαφάνσεις. Ἡ ἀκτίς, ἡ διὰ μέσου μελαίνης νεφέλης διερχομένη, ἐξικνεῖται εἰς τὸ ἀντίπεραν μέρος ἐτι λαμπρότερα καὶ διαυγεστέρα. Ὁ Ἰούλιος Φάβρος ἔχει ἀπροσδοκίτους ἀντιθέσεις, περὶ τῶν ὁποίων οὐδὲ αὐτὸς δύναται νὰ παρασχῇ τὸν λόγον, ἀλλοκότους ἐπιθυμίας, καὶ θρησκευτικὰς ὁρμὰς, αἵτινες κατατιτρώσκουσι τὰς εὐλαβεῖς ψυχὰς.

Οὗτος ἄρα δὲν εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις πρὸ μικροῦ ἀφῆκε νὰ ἐκφύγῃ ἐκ τοῦ ἔρκους τῶν ὀδόντων αὐτοῦ, ἐν πλήρει συνεδριάσει τῆς Βουλῆς, οἱ μεγάλοι οὗτοι λόγοι τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου:

Fecisti nos ad te, Domine, et irrequietum est cor nostrum, donec requiescat in te. (*)

Πρὸς τὴν κραυγὴν ταύτην, ἣν δημοσίᾳ ἀφῆκεν, ὑπονοεῖ τις τὴν ταραχὴν τρωθείσης ψυχῆς. Ἡ Χριστιανικὴ πίστις ὁμοιάζει πρὸς τὰς μεγάλας ἐκεῖνας ὑφῆς, αἱ δὲ πέλεκυς τοῦ ξυλοτόμου δύναται μὲν νὰ ἐκκόψῃ, ἀλλὰ τῶν ὁποίων αἱ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τοῦ ἐδάφους συγκολληθεῖσαι ρίζαι ἐξακολουθοῦσιν ἀναδίδουσαι ὄπον, καὶ καλύπτουσιν ἐτι διὰ πολυαριθμῶν κλάδων τὸν ἀκρωτηριασθέντα κορμόν.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΘΕΟΦ. ΙΩ. ΤΥΠΑΛΛΟΣ.

ΝΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ.¹

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΑΙ ΚΟΡΗ.

Ὁ μῦθος τῆς Δήμητρος, καὶ τῆς ἀρπαγῆς τῆς Περσοφόνης διεσώθη ὀλόκληρος σχεδὸν ἐν Ἐλευσιανικῇ παραδόσει τῆς ἁγίας Δήμητρος, ἁγίας ἀγνώστου

(*) Ἐπλάσσε ἡμᾶς διὰ σέ, Κύριε. καὶ ἡ καρδία ἡμῶν ἐστὶν ἀνήσυχος, ἐνὸσφ] δὲν ἀναπαύεται ἐν σοί.

¹ Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ «Περὶ ἠθῶν καὶ εἰθιμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων» συγγράμματος τοῦ κυρίου Ν. Γ. Πολίτου βραβευθέντος ἐν τῷ Ρεδοκανακίῳ διαγωνισμῷ. Σ. Σ. Β.

εἰς τὸ χριστιανικὸν ἡμερολόγιον. Καὶ εὐρίσκονται μὲν ἐν αὐτῷ παραμορφώσεις ἐνομάτων, καὶ σύγχυσις χρονολογίας, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σύνθηες, διότι ὁ λαὸς ἐν τῇ ἀμυθείᾳ του, τὸ πρῶτον πᾶγμα, ὅπερ εὐκολώτερον λησμονεῖ εἶναι ἡ χρονολογία.

Τὴν παράδοσιν ταύτην διέσωσεν ὁ γάλλος Φραγκίσκος Λενορμάν, ἀκούσας αὐτὴν παρὰ γέροντος ὑπερεκατοντούτιδος κατὰ τὸ 1860, καὶ δημοσιεύσας ἐν τῇ Μονογραφίᾳ περὶ τῆς ἱερᾶς ὁδοῦ τῆς Ἐλευσίνας (1) ὁ πεπαιδευμένος Γάλλος παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς: «δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀναγνωρίσῃ τις ἐν αὐτῇ τοὺς συγκεχυμένους χερκκτῆρας τῶν μύθων περὶ τῆς ἀρπαγῆς τῆς κόρης, περὶ τῆς λύπης τῆς Δήμητρος, τῶν πλανῶν τοῦ Τριπτολέμου, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ζαγρέως Διονύσου, ὑπὸ τῶν Τιτάνων διαμελισθέντος, ἀναμειγμένους μετ' ἄλλων χαρακτήρων, ἀπορρεόντων ἐκ τῶν ἀρχαίων μυθολογιῶν τῶν Φράγκων ἱποποτῶν, αἵτινες ἦσαν γνωστόταται ἐν τῇ ἀνατολῇ κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Ἐπίσης διορᾷ τις ἐν αὐτῇ λεπτομερείας τῶν χριστιανικῶν ἠθῶν καὶ χαρακτήρων τῆς Τουρκικῆς δυναστείας, εἰς τῶν ὁποίων ἐκπλήττεται ὀλοτελῶς εὐκόλως δὲ βλέπει τις ὅτι ὁ μὲν ἐξωτερικὸς αὐτῶν τύπος ἀνανεοῦται εἰς πολλὰς αὐτῶν ἀναπλοκάς· ἡ δὲ βᾶσις μένει ἄθικτος.»

Ἴδου ἡ παράδοσις αὕτη ὡς φέρεται παρὰ Lenormant.

«Ἡ ἁγία Δήμητρα ἦτο γραῖα ἐξ Ἀθηνῶν φιλελεήμων καὶ καλή. Μεταχειρίζετο ὄλα τῆς τὰ χρήματα πρὸς διατροφήν τῶν πτωχῶν. Εἶχε κόρην ἀμύμητου καλλονῆς· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Κυρὰ Φροδίτης οὐδεὶς εἶχε συναντήσῃ νεάριδα τόσον θελκτικὴν. Ἀγᾶς τις Τοῦρκος ἐκ τῶν πλησιοχώρων μερῶν τοῦ Σουλίου, κακὸς ἀνθρωπος καὶ λίαν ἔμπειρος περὶ τὰ μαγικά παρετήρησεν ἡμέραν τινὰ τὴν κόρην κτενίζουσαν τὴν ξανθὴν καὶ μέχρι τῶν ποδῶν μακρὰν κόμην τῆς»

(1) F. Lenormant, Monographie de la voie sacrée éleusinienne t. 1. p. 399—402 καὶ μετὰ φρασαι ἐν Μ. Π. Βρ ε τ ο ὕ, Ἐθν. ἡμ. 1866. σ. 428—436.

ἠράσθη δὲ τῆς κόρης περιπαθέστατα. Παραφυλάξας εὔρε περιστάσιν νὰ τῇ ὀμιλήσῃ καὶ προσεπάθησε νὰ τὴν ἐξαπατήσῃ· ἀλλ' αὕτη ἔχουσα φρόνησιν ὕσθη καὶ ὠραιότητα ἀπέρριψεν εὐθὺς ἀμέσως πᾶσαν πρότασιν τοῦ ἀπίστου Τοῦρκου· οὗτος τότε ἀπεφάσισε νὰ τὴν ἀπαγάγῃ, ἵνα τὴν κλείσῃ ἐν τῷ χαρμελίῳ του καὶ λοιπὸν νύκτα τινὰ τῶν Χριστουγέννων, ἐν ᾧ ἡ Δήμητρα ἦτον εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἀγᾶς διέρρηξεν τὴν θύραν τοῦ οἴκου τῆς, συνέλαβε τὴν νεάν κόρην, ἣτις ἔμεινε μόνη, τὴν ἔσυρεν ἔξω κραυγάζουσαν ἀπελπιστικῶς καὶ κρατῶν αὐτὴν εἰς τὰς ἀγκάλας του ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του ὁ ἵππος του ἦτο θαυμαστός ἵππος· ἦτο μέλας, ἐκβάλλων φλόγας ἐκ τῶν ῥωθῶν του καὶ δι' ἐνὸς πηδήματος ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς εἰς τὴν δύσιν· ὅθεν εἰς μικροῦ χρόνου διάστημα ἔφερε τὸν ἀρπαγα καὶ τὸ θυμὰ του μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Ἡπείρου.

«Ἡ γραῖα Δήμητρα ἐπιστρέψασα ἐκ τῆς ἐκκλησίας εὔρε τὴν μὲν θύραν τοῦ οἴκου τῆς παραβιασθεῖσαν, τὴν δὲ κόρην τῆς δὲν εὔρε· μεγάλως ἀπηλπίσθη· ἠρώτησε τοὺς γείτονας ἐὰν ἐγνώριζαν τί ἀπέγινεν ἡ κόρη τῆς· ἀλλ' οὗτοι δὲν ἐτόλμων νὰ τῇ δώσωσι πληροφορίας, φοβούμενοι τοὺς Τοῦρκους καὶ τὴν ἐκδίκησιν των· ἐστράφη τότε πρὸς τὸ δένδρον, ὅπερ ἔθαλλεν ἐνώπιον τῆς οἰκίας τῆς, ἀλλὰ τὸ δένδρον οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἠδύνατο νὰ δώσῃ. ἠρώτησε τὸν Ἡλιον, ἀλλ' ὁ Ἡλιος δὲν ἐγνώριζε τίποτε· ἠρώτησε τὴν Σελήνην, τὰ ἄστρα, ἀλλ' ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα οὐδεμίαν τῇ ἔδωκαν πληροφορίαν. Τέλος ὁ πελαργὸς, ὅστις εἶχε τὴν φωλεάν του ἐπὶ τῆς σκεπῆς τοῦ οἴκου εἶπε πρὸς αὐτήν. — Πολὺν ἤδη χρόνον ζῶμεν ὁ εἶς πλησίον τοῦ ἄλλου· εἶσαι γραῖα σὺ, γέρον εἶμαι καὶ ἐγώ. Ἄκουσον· πάντοτε ὑπῆρξες καλὴ πρὸς ἐμέ· οὐδέποτε ἐχάλασες τὴν φωλεάν μου, ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι ἄπαξ ἦλθες πρὸς βοήθειάν μου, διὰ νὰ ἀποδιώξωμεν τὸ σαρκοβόρον ὕρνεον, ὅπερ εἰσῆλθε νὰ ἀρπάσῃ τοὺς νεοσσούς μου. Εὐγνωμονῶν θά σοι εἰπῶ ὅ,τι γνωρίζω περὶ τῆς τύχης τῆς κόρης σου· ἠρπάγη αὕτη ὑπὸ Τοῦρκου, ἱππεύοντος μαῦρον ἵππον, ὅστις ἔφε-

ρεν αὐτὸν πρὸς δυσμάς· ἐλθέ· θ' ἀναχωρήσω μετὰ σοῦ ἢ ἀναζητήσωμεν ὁμοῦ τὴν κόρην σου.

Ἡ Δήμητρα ἀνεχώρησεν συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ πελαργοῦ, ἵπταμένου παρ' αὐτήν. Ἦτο χειμῶν, ὁ καιρὸς ἦτο ψυχρὸς· χιῶν πυκνὴ ἐκάλυπτε τὰ ὄρη. Ἡ δυστυχὴς γραία παγωμένη μετὰ κόπου ἐβάδιζεν· ἠρώτα τοὺς διαβάτας ὅσους συνήντα ἀνείδον τὴν κόρην της· ἀλλ' οὗτοι τῇ ἀπήντων μετ' εἰρωνείας ἢ δὲν τῇ ἀπήντων. Πᾶσα θύρα ἐκλείετο, ἵνα μὴ τὴν δεχθῆ, διότι οἱ ἄνθρωποι εἶναι σκληροὶ πρὸς τοὺς ἀτυχοῦντας. Ἐκλαίεν ἡ δυστυχὴς ἀπαρηγόρητα καὶ ἐγόγγυζεν. Ἐν τούτοις εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὐρισκομένη ἐσύρθη μέχρι τῆς Ἐλευσίνας (Λεβίνα). Ἀλλὰ φθάσα ἐκεῖ, καταβεβλημένη ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ψύχους, κατέπεσεν ἀδρανῆς εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ. Καὶ βεβαίως θὰ ἐξέπνεεν ἐκεῖ, ἀν κατ' εὐτυχίαν δὲν διήρχετο πλησίον της ἡ σύζυγος τοῦ κοτζᾶμπαση ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τῶν ποιμνίων της. Ἡ Μαριγῶ (οὕτως ὠνομάζετο ἡ καλὴ αὐτῆ γυνὴ) ἐλυπήθη τὴν γραίαν, ἐβοήθησεν αὐτὴν νὰ ἀνεγερθῆ καὶ τὴν ὠδήγησε πρὸς τὸν σύζυγόν της, ὅστις ὠνομάζετο Νικόλας¹ ὁ κοτζᾶμπαση ἦτο φιλελεήμων, ὡς καὶ ἡ σύζυγός του· καὶ οἱ δύο ἐδέχθησαν ὅσον ἠδύνατο καλῶς τὴν δυστυχεῖ καὶ ἀπέλπιδα γραίαν, τὴν περιέθαλψαν καὶ προσεπάθησαν νὰ τὴν παρηγορήσωσι· πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς φιλοξενίας ἡ ἁγία Δήμητρα εὐλόγησε τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν καὶ ἐδώρησατο αὐτοῖς τὴν εὐφορίαν.

Ἡ Νικόλας ὁ κοτζᾶμπαση εἶχεν υἱὸν ὠραῖον, ἰσχυρὸν, γενναῖον, ἐπιδέξιον πρὸς πάντα, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ καλλίτερον παλληκάρι ὅλης τῆς χώρας. Βλέπων οὗτος ὅτι ἡ Δήμητρα δὲν ἦτον εἰς θέσιν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ὁδοιπορίαν της προσεφέρθη αὐτὸς νὰ ἐξέλθῃ πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀρπασθείσης κόρης, ζητῶν μόνον ὡς ἀνταμοιβὴν τὴν χεῖρα ταύτης. Ἡ πρότασις του ἐγένετο ἀποδεκτὴ καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ

¹ Σημ. τοῦ Lenormant. «Le diminutif albanais de Nicolas, est Colio; dans le choix de ce nom il y a-t-il pas un souvenir de celui de Celous;»

πιστοῦ πελαργοῦ, ὅστις δὲν ἤθελε νὰ παύσῃ τὴν ἐπίμοχθον ταύτην ἐπιχειρήσιν.

Ἡ νεανίας ἐβάδισε πολλὰς ἡμέρας ἀσκόπως, χωρὶς τίποτε νὰ ἀνακαλύψῃ. Ἐπὶ τέλους νύκτα τινὰ εὐρισκόμενος εἰς δάσος τι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὄρεων παρετήρησε μακρὰν ζωηρὸν φῶς. Διηυθύνθη μετὰ σπουδῆς πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἀλλὰ τὸ μέρος, ὅθεν ἐξήρχετο ἡ λάμψις ἀπέχετο πολὺ πλέον, ἢ ὅσον ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ἕνεκα τῆς νυκτός. Ἐν τούτοις ἐφθασεν ἐκεῖ καὶ πρὸς μεγάλην του ἐκπληξίν εὔρε τεσσαράκοντα Δράκοντας ἐξηπλωμένους χαμαὶ καὶ ἀγρύπνως φρουροῦντας τρισμέγιστον λέβητα ἐπὶ πυρᾶς, περιέχοντα ὕδωρ κοχλάζον· εἰς τὴν θέαν ταύτην χωρὶς οὐδὲως νὰ ταραχθῆ ὁ νέος ἀρπάζει διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸν λέβητα, ἀνάπτει διὰ τῆς ἐτέρας πυρσὸν καὶ ἐναποθέτει τὸ μεταλλινὸν ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς πυρᾶς. Οἱ Δράκοντες, ἐκπλαγέντες διὰ τὴν τόσῃν ῥώμην, περιεκύκλωσαν ἀμέσως αὐτὸν καὶ τῷ εἶπον. — Σὺ ὅστις ἠδυνήθης διὰ τῆς μιᾶς σου χειρὸς νὰ ἐγείρης λέβητα, τὸ ὁποῖον μόλις ἡμεῖς ὅλοι συνηνωμένοι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν, σὺ μόνος ἦσαι ἱκανὸς νὰ ἀρπάσῃς κόρην, ἣν τόσον ἤδη χρόνον προσπαθοῦμεν εἰς μάτην νὰ συλλάβωμεν, ἀδυνατοῦντες, ἕνεκα τοῦ μεγάλου ὕψους τοῦ πύργου, ἐν ᾧ μάγος τις κρατεῖ ταύτην κεκλεισμένην. Ὁ υἱὸς τοῦ Κοιζᾶμπαση τῆς Ἐλευσίνας ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ διαφύγῃ τὰ θηρία ταῦτα. Συνοδευόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῶν τεσσαράκοντα Δρακόντων, ἦλθε πλησίον τοῦ πύργου, καὶ ἀφ' οὗ καλῶς ἐξήτασε τοῦτον, ἐζήτησε μέγαρα καρφία, τὰ ὁποῖα ἐνέπηγεν εἰς τὸν τοῖχον ἐν εἴδει ἀναβάθρας, ἀλλὰ τὰ ἀφῆρε καθ' ὅσον ἀνῆρχετο, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν οἱ Δράκοντες νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι. Φθάσας εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πύργου, ὅπου ὑπῆρχε μικρὸν παράθυρον, διὰ τοῦ ὁποῦ εὐκόλως εἰσῆλθεν ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Δράκοντας νὰ ἀναβῶσι διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον· οἱ Δράκοντες οὐδὲν ὑποπτεύσαντες ἔπραξαν σύμφωνα πρὸς τὰς διαταγὰς του, ἀλλ' ὁ νέος ἠδυνήθη οὕτω νὰ φονεῖ τὸν πρῶτον ἐρχόμενον, ἐν ᾧ ὁ μεθεπόμενος ἀνέ-

βαινε, καὶ νὰ τὸν ρίπτῃ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ πύργου, ὅπου ὑπῆρχε μεγάλη αὐλὴ, ἐξάσιος κῆπος, καὶ κάστρον ἐξαιρετον. Αὐτρωθεὶς οὕτω ἀπὸ τῶν ἐπικινδύνων τούτων φυλάκων κατῆλθε εἰς τὸ ἐνδότερον τοῦ πύργου, ἐν ᾧ εὔρε τὴν κόρην τῆς ἁγίας Δήμητρας, καὶ ἐφλογίσθη ἀμέσως ὑπὸ σφοδροτάτου ἔρωτος, ἕνεκα τῆς καλλονῆς τῆς νεανίδος.

Ἦτο ἤδη εἰς τὰ γόνατα τῆς νέας, ὅτε ἐπῆλθεν ὁ μάγος ἁγᾶς. Μανιώδης οὗτος ἐκ τῆς ὀργῆς ἐρρίφθη ἀμέσως κατὰ τοῦ νέου, ὅστις ἀτρόμητος ἐδέχθη τὴν προσβολήν. Ὁ ἁγᾶς εἶχε ῥώμην ὑπεράνθρωπον, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Νικολάου δὲν ἦτο κατώτερος. Ὁ ἁγᾶς εἶχε τὴν δύναμιν νὰ μεταμορφῶται εἰς ὅ τι ἤθελε. Μετεβλήθη εἰς λέοντα, εἰς ὄφιν, εἰς σαρκοβόρον ὄρνεον, εἰς φλόγα¹ ἐλπίζων ὅτι ὑπὸ μίαν τῶν μορφῶν τούτων θὰ δυνηθῆ νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀντίπαλον. Ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐκλόνησε τὸ ἀνδρεῖον παλληκάρι· τρεῖς ἡμέρας ἀκαταπαύστως ὁ ἁγᾶς καὶ ὁ νέος τῆς Ἐλευσίνας ἐπάλαιον· τὴν πρῶτην ἡμέραν ὁ ἁγᾶς ἤρχισε νὰ καταβάλληται· ἀλλὰ τὴν δευτέραν ἀνέλαβε τὸ θάρρος του καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης ἡμέρας ἐφόνευσεν τὸν νέον ἀντίπαλόν του, διεμέλισεν τὸ πτώμα του εἰς τέσσαρα τεμάχια καὶ ἐκρέμασε ταῦτα εἰς τὰς τέσσαρας ὀψεις τοῦ πύργου. Εἶτα ἐξαλλος ἕνεκα τοῦ θριάμβου του ἐβίασε τὴν κόρην, ἣς τὴν παρθενίαν μέχρι τοῦδε εἶχε σεβασθῆ. Ἀλλὰ τὴν νύκτα ὁ πελαργὸς ἔσπευσε τανύων μακρὰ πτερά, μακρὰν πολὺ μακρὰν ἐκεῖθεν, πρὸς ἀναζήτησιν μαγικοῦ χόρτου, γνωστοῦ αὐτῷ. Ἐφερε τοῦτο εἰς τὸ ῥάμφος του καὶ ἤγγισεν δι' αὐτοῦ τὰ χεῖλη τοῦ νεαροῦ νεανίου· ἀμέσως τὰ τεμάχια τοῦ πτώματος συνηώθησαν καὶ ὁ νέος ἀνέστη· ἀνέκφραστος ὑπῆρξεν ἡ ὀδύνη καὶ ἡ ἀπελπισία του, μαθόντος τὰ συμβάντα μετὰ τὴν ἥτάν του. Ἀλλὰ μετὰ πλειοτέρας λύσης ἐρρίφθη κατὰ τοῦ ἁγᾶ τὴν τρίτην ἡμέραν διὰ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν διὰ τὸ ἔγκλημά του. Καὶ πάλιν ἐμελλε νὰ ἤττηθῆ· ἀλλὰ, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκκλινεν ἀ-

¹ Πρὸς τὸ τέλος τοῦ περὶ Νεφέων ἐρθευ.

πηυδτικῶς, ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν Παναγίαν, ἐρκιζόμενος ἀν νικήσῃ νὰ προσέλθῃ μοναχὸς εἰς τὴν μονὴν τῆς Φανερωμένης· αἱ δυνάμεις του ἐδιπλασιάσθησαν τῇ θεῖᾳ ἀρωγῇ καὶ κατάρθωσε νὰ καταβάλλῃ τὸν ἀντίπαλον· ὁ πελαργὸς, ὅστις τοσοῦτον μέχρι τοῦδε ἐβοήθησεν, ἐρρίφθη τότε κατὰ τοῦ ἀνατραπέντος ἁγᾶ, ἐξώρυξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶτα ἀπέσπασε διὰ τοῦ ῥάμφους τοῦ λευκῆν τρίχα φαινομένην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μελανοῦ βουστρύχου, τοῦ ἐπικοσμούντος τὴν κεφαλὴν του. Ἀπὸ τὴν τρίχα ταύτην ἐξηρτάτο ἡ ζωὴ τοῦ μάγου Τούρκου, ὅστις καὶ ἀμέσως ἐξέπνευσεν. Ἐλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὴν κόρην ὁ νικητὴς τοῦ ἁγᾶ ὠδήγησε ταύτην εἰς τὴν Ἐλευσίνα, ἐν ᾧ ἡ ἀνοιξὶς ἀνεφαίνετο, καὶ τὰ ἄνθη ἤρχιζον νὰ κοσμῶσι τοὺς ἀγροὺς. Κατόπιν, σύμφωνα πρὸς τὴν εὐχὴν του, ἀπῆλθε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ μοναστήριον. Ἡ ἁγία Δήμητρα ἐπανευρούσα τὴν κόρην της, ἀνεχώρησε μετ' αὐτῆς. Ἀγνοεῖται ποῦ ἀπῆλθον καὶ τί ἀπέγιναν μετὰ ταῦτα· ἀλλ' ἔκτοτε οἱ ἀγροὶ τῆς Ἐλευσίνας χάρις εἰς τὴν εὐλογίαν τῆς ἁγίας ἐξακολουθοῦν νὰ ὦσιν εὐφοροί.

Ἡ παράδοσις τῆς ἁγίας Δήμητρος, ἐπισημειοῖ ὁ κύριος Lenormant, ἐσώζετο ἰδίως εἰς τὴν Ἐλευσίνα· δὲν πιστεύω νὰ εὐρίσκωνται καὶ ἀλλαχοῦ ἴχνη ταύτης. Ἀλλ' ἀν οἱ ἀναγνώσται ἐνθυμῶνται τὰς σχέσεις δι' ὧν ἀπεδείξαμεν ὅτι ἡ ἀρπασθεῖσα παρθένος θεὰ δύνατο νὰ ἀντικατασταθῆ δι' ἐφήβου, δὲν εἶναι περιεργον, ὅτι ἀπαντῶμεν εἰς τὴν Ἠπειρον εἰς τὴν χώραν δῆλον ὅτι, ὅπου κατὰ τινὰς παραδόσεις ἐβασίλευσεν ὁ Αἰδωνεύς, ὅπου ἐδείκνυον ἄλλοτε ἐν ἐκ τῶν στομάτων τοῦ ἄδου, ὅπου συνέβη κατὰ τινὰς καὶ ἡ ἀρπαγὴ τῆς Περσεφόνης, τὴν ἱστορίαν ἁγίου τινὸς Δημητρίου, νεανίου ἀρπασθέντος ἕνεκα τῆς ὠραιότητός του ὑπὸ τοῦ τοῖκου-πασᾶ τινὸς, ὀνόματι Καρᾶ-Σεϊτάν (μαῦρος δαίμων), καὶ φονευθέντος ὑπ' αὐτοῦ, διότι δὲν ἐνέδωκεν εἰς τὰς ἀκολάστους ἐπιθυμίας του; Κοιτὶς τῆς λατρείας τοῦ ἁγίου τούτου εἶναι τὰ Ἰωάννινα, ἀλλ' ἐκεῖθεν διεδόθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀπήντησα εἰ-

κόνια του νέου αγίου Δημητρίου εις τὸ εἰκονοστάσιον πολλῶν ἀγροτικῶν ἐκκλησιῶν περιχώρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξωγραφεῖτο φέρων φουστανέλλαν καὶ ἀλβανικὸν ἔνδυμα. Ἡ ἱστορία του θεωρεῖται ὡς μῦθος ὑπὸ τῶν λογιωτέρων Ἑλλήνων κληρικῶν, ἡ δὲ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, δὲν ἔχει ἀναγνωρίσει ἐπισήμως τὴν λατρείαν αὐτοῦ. Πολλοὶ ἐν Ἀθήναις, εἰς οὓς ἀνέφερα τὴν παράδοσιν τῆς ἀγίας Δημητρίας, μοὶ ὑπέδειξαν καὶ τὴν τοῦ δῆθεν αγίου Δημητρίου, ὡς δυναμένην νὰ τεθῆ ἐν παραλλήλῳ καὶ περιέχουσαν ἀπήχησίν τινα, μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην, τῶν αὐτῶν παραδόσεων».

Καὶ πραγματικῶς συμφώνως πρὸς τὴν τοῦ κ. Λενορμάν εἰκασίαν, εὐρίσκομεν μῦθον ὅμοιον πρὸς τὸν περὶ ἀρπαγῆς τῆς Περσεφόνης, ἐν τινι παραμυθίῳ τῆς συλλογῆς τοῦ Hahn.¹ Δαίμων τις μετα-Ελληνικὸς εἰς ἀστραπὴν καὶ βροντὴν ἀρπάζει βασιλόπουλον, καίτοι εἰς ὑάλινον πύργον κατακεκλεισμένον, φεύγει εἰς ἕνα ἔρημον τόπον, καὶ χτυπήσας τὴν γῆν διὰ τῆς χειρὸς του, ἐμβάινει εἰς τὸ ἀνοιγὲν χάσμα, καὶ ὀδηγεῖ τὸ βασιλόπουλον εἰς τὰ ὑπόγεια παλάτια του. Παρὰ δὲ εὐρίσκομεν ἐν τῷ αὐτῷ παραμυθίῳ καὶ ῥώιδον, ὅπως καὶ ἐν τῷ μύθῳ τῆς Περσεφόνης· ἐν ἑτέρῳ δὲ παραμυθίῳ τῆς αὐτῆς συλλογῆς² ἀπαντᾷ ὁ μῦθος τοῦ Θεσέως καὶ τοῦ Πειρίθου εἰς Ἄδου καταβάντων ὅπως ἀρπάσωσι τὴν Περσεφόνην. Ἦρωσι τις ἐν αὐτῷ καταβαίνει εἰς τὸν κάτω κόσμον διὰ τινος ὀπῆς ἐν τῇ γῆ, ὅπως ἀρπάσῃ τὴν ὠραιότεραν τῶν κόσμου γυναῖκα, ἐκεῖ κατακεκλεισμένην. Τὸ παλάτιον τοῦ βασιλέως τοῦ κάτω κόσμου φυλάττει τρικέφαλος κύων, οὔτε τὴν νύκτα, οὔτε τὴν ἡμέραν κοιμώμενος, ὡς ὁ φύλαξ τοῦ Ἄδου τῶν ἀρχαίων Κέρβερος.

Προσέτι σώζεται ἐν τῇ κοινῇ διαλέκτῳ ἡ λέξις Βαυβῶ σημαίνουσα γραῖαν ἢ προμμήτορα. Ἡ Βαυβῶ ὡς γνωστὸν ἀναφέρεται ὑπὸ μεταγενεστέρων μυθογράφων ὡς γραῖα διασκεδάσασα δι' ἀ-

στεϊσμών τὴν θλίψιν τῆς Θεᾶς Δημητρίας· ἐν δὲ τοῖς μυστηρίοις ἐτελοῦντο ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτῆς διάφοροι ἄσμενοι σκηναὶ, ὅπως συγκεράσωσι τὸ σπάρδον καὶ μελαγχολικὸν τῆς τελετῆς. Ὁ Λενορμάν παρατηρεῖ ὅτι εἰς τὸ ἐπίθετον τοῦ τῶν γραιῶν, ὕβριστικὸν καταντήσαν, καταφαίνεται πρόδηλος ἀνάμνησις τῆς ἐλευσινίας Βαυβῶς, τῶν ἀσέμων πράξεων τῆς, καὶ τῶν ἀναθεμάτων, ἃ οἱ πατερες τῆς ἐκκλησίας ἐπέφερον κατὰ τῆς ἀνηθίου ταύτης παραστάσεως. Ἀλλὰ, κατ' ἐμὲ, ἡ τοῦ Λενορμάν αὕτη παρατήρησις δὲν φαίνεται πιθανή· διότι τὴν λέξιν βαυβῶ σπανίως ὁ λαὸς μεταχειρίζεται ὕβριστικῶς, συχνὰ δὲ ὅπως φανερώσῃ ὑπέργηρον. Τὴν δὲ σημασίαν ταύτην φαίνεται ἔχουσα καὶ ἡ λέξις Βαυβῶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, διότι ὁ Ἡσύχιος (ἐν λ.) «Μαῖα ἢ τιθήνη» ἐξηγεῖ.

Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ.

ΟΙ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ.

[Joseph Mery].

[Συνέχεια, βρα φυλλάδιον Δέκατον].

— Πάντοτε βραδύς! εἶπεν αὐτῷ γελῶν ὁ Κύριος Σηαζέλ· βλέπει τις καλῶς ὅτι μένετε διαρκῶς οἰκαδε. Ὁ Σὶρ Γουλιέλμος, καίτοι διαμένων εἰς Καλλούτταν, ἐφθασεν ἀκριβῶς εἰς τὰς ἑνδεκά-

Ἡ Κ. δὲ Ζουὺ ἦτο τότε ἑφορος τῆς Βασιλικῆς βιβλιοθήκης· ἐπομένως, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως ἐφθανε πάντοτε τὴν ἑνδεκάτην καὶ ἐν τέταρτον.

Ὁ περιφανὴς ἐρημίτης τῆς Chaussée-d'Antin παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν παραπλευρῶς τοῦ Σὶρ Γουλιέλμου, ἀλλὰ μετὰ τινος ἀποστροφῆς, καθόσον ἐνθυμεῖτο πάντοτε τὴν τραγωδίαν του «Ὁ Τίππο-

3 Ἀπολλοδωρ., Δ. ε'. 1.— Ὁρφ., ἀποστ. σ. 380 ed. Ges. suor.— Ἀντων. Λιβεραλ., Μεταμ. κερ. 24 — Περὶ Βαυβῶς βλ. καὶ Millin gen. sur Baubo. ἐν Annales de l'Institut archéologique de Rome. τ. XV. p. 72 κ. ἄ.— Lobeck, Aglaophamus. p. 828.

Σαέβ,» καὶ ἐνόμιζεν ἑαυτὸν πάντοτε ὑποχρεωμένον νὰ βδελύσσεται τοὺς ἄγγλους καὶ τὴν ἄπιστον Ἀλβιωνίην.

Οὐχ ἦττον ὁ Κύριος δὲ Ζουὺ ἦτο ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ μετὰ τὸ πρῶτον τραγικὸν τοῦτο αἶσθημα προσηνέχθη λίαν ἀβροφρόνως πρὸς τὸν ἐνδοξον κυβερνήτην τῶν Ἰνδιῶν. Ἡ συνδιάλεξις κατέστη μάλιστα λίαν ἐνδιαφέρουσα, καθόσον ὁ Κ. δὲ Ζουὺ, ὅστις εἶχεν ἐνδοξῶς ὑπηρετήσῃ κατὰ τοὺς ἰνδικούς πολέμους καὶ εἶδεν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸν λόρδον Κορνουάλης ἐπὶ τοῦ ἐν Μυρῶσῃ πεδίου τῆς μάχης, ἠδύνατο πολλὰς περὶ τῆς Βεγγαλικῆς χερσονήσου νὰ ἐκθάψῃ ἀναμνήσεις, καὶ ἦτο τῷ ὄντι ἀνεξάντλητος.

Κατὰ τὸ ἐπιδόρπιον, εἶχεν ἤδη καταστῆ στενωτάτος φίλος τοῦ Σὶρ Γουλιέλμου, ὡσεὶ ἡ ἀγγλοφίλος τραγωδία τοῦ Τίππο-Σαέβ νὰ μὴ εἶδε ποτὲ τὸ φῶς.

Ἄμα ἐσήμανε τὸ μεσονύκτιον, οἱ συνδιαιτημόνες μετέβησαν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ σφαιριστηρίου. Ὁ Κύριος Δυπερβῆι, ὅστις ἐχρημάτισε γραμματεὺς τοῦ Μιραβῶ καὶ ὁ Μαρκήσιος Γιαμβόνε, ἤρξαντο παίζοντες τὸ σφαιριστήριον, ὡς νεανίαὶ μόλις εἰκοσιετραετείς· ἐντὸς δὲ κουφώματος παραθύρου τινὸς τῆς αἰθούσης ταύτης, ὁ Κυρ. δὲ Ζουὺ καὶ ὁ Σὶρ Γουλιέλμος ἐξηκολούθησαν συνδιαλεγόμενοι περὶ τῶν Ἰνδιῶν. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου αἰῶνος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ἠκροάσθησαν πάντοτε ἀπλήστως τῶν διηγήσεων τῶν ἀσιατικῶν περιηγητῶν· ἄλλοι ἐγεννήθησαν ἵνα ἔχωσιν ἵππους· οἱ ἵπποι μοὶ ἐφάνησαν πάντοτε χυδαῖόν τι· ἐγὼ εἶχον γεννηθῆ ὅπως ἔχω ἐλέφαντας καὶ πυργίσκον ἐκ σφενδαμίνου ξύλου παρὰ τὰς ὄχθας λίμνης. Οὐδέποτε ἀποκτήσας τὰ πράγματα ταῦτα, ἀπωλέσας δ' ἀφ' ἑτέρου πᾶσαν ἐπ' αὐτῶν ἐλπίδα, ὁ βίος μου παρῆλθε μάτην, ἡ τύχη μὲ κατεδίκασεν εἰς ἐξορίαν ἅμα τῇ γεννήσει μου. Εἶναι δυστύχημα ἀεπανόρθωτον τοῦτο· ἠθέλησα δὲ νὰ γράψω τὴν αἰώνιαν ταύτην θλίψιν μου· ἐγράφη ἤδη, καὶ προβῶμεν.

Ἐν μέσῳ τῆς μεταξύ τοῦ συγγραφέως τῆς Ἐοτιάδος καὶ τοῦ κυβερνήτου τῶν Ἰνδιῶν συνδιαλέξεως, φράσις τις μ' ἐξέπληξεν αἰφνης, καὶ ἰδοὺ αὕτη.

— Ὁ ἐλέφας ἔχει πάντα σχεδὸν τὰ ζῴοντα τοῦ κυνός· ἀγαπᾷ προπάντων τὸν

ἄνθρωπον καὶ βδελύσσεται τὴν τίγριν· εἶναι μέγας κίων, ἐχθρὸς ἀδιάλλακτος μεγάλῃς γαλῆς. Ἡ ἐκφρασις αὕτη ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ἀκτὶς φωτός.

Ὁ ἐλέφας κέκμηται ὄσφρησιν ἑκατοντάκις λεπτοτέραν τῆς τοῦ κυνός, εἶπον κατ' ἑμαυτὸν, ἐκεῖνος δὲ εἰς οὐ τὴν δυσμένειαν ἔσχον τὸ ἀτύχημα νὰ ὑποπέσω ὡσφράθη κατὰ πᾶσαι πιθανότητα ἐπὶ τῆς χειρὸς μου τὰς προστάτους ἀναθυμιάσεις τῆς τίγρεως, πρὸς ἣν εἶχον προσφέρει κονίλους, ἀλέκτορας καὶ γλυκύσματα! Εἰπέ τίνα συγχιάεις καὶ θὰ σοὶ εἶπω τίς εἶσαι! Ἡ παροιμία αὕτη εἶναι γνωστὴ εἰς τὸν ἐλέφαντα, τὸ δὲ ὀρμέφυτον αὐτοῦ τὴν διατυπῶ ὡς ἀκολούθως: «Τίς εἶναι λοιπὸν, » θὰ ἐσκέφθη ἐκεῖνος, τίς εἶναι λοιπὸν ὁ » πανούργος αὐτὸς νάννος, ὅστις διὰ τῆς » μιᾶς χειρὸς θωπεύει τίγριν καὶ διὰ τῆς » ἐτέρας ἐλέφαντα; Μακράν! ὁ φίλος τῆς τίγρεως εἶναι ἐχθρὸς μου!» Ναι, ἐξηκολούθησα κατ' ἑμαυτὸν, τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ ἔγκλημά μου! ἀλάθηστος ὄσφρησις μὲ εἶχε προδώσει. Ἡ ἄπιστος χεὶρ μου, ἀπόζουσα ἐτι θηριώδους ὁσμῆς, εἶχε τολμήσει νὰ προσφέρει δῶρα τῷ Ἰεμεδάρ! Ἰδοὺ διατι τὸ κολοσσὸς μ' ἐφοβεῖτο, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς δώροις μου, — ei dona ferentem· διέβλεπεν ἐν τῇ ἀβροφροσύνῃ ἀνάνδρον προδοσίαν. Ἐάν εἶχον τὸ ἀτύχημα νὰ διαπράξω τὴν προδοσίαν ταύτην ἐν πλήρει ἀφρικανῇ ἐρήμῳ, ὁ Ἰεμεδάρ θὰ μὲ ἤρπαζεν ὡς ὁ Ἡρακλῆς τὸν Δίγαν, καὶ θὰ μ' ἐστελλε νὰ περιδιαβάσω εἰς ἑκατοντάδα τινὰ πήχεων ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ἀλλ' εὐτυχῶς, ὁ πολιτισμὸς, οἱ νόμοι καὶ οἱ φύλακες τοῦ Βοτανικοῦ μ' ἐπροστάτισαν. Ὁ νομίμων κολοσσὸς ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ἡ ἀνθρωποκτονία, ἀνεκτὴ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀπαγορεύεται καὶ τιμωρεῖται ἐν Παρισίοις· ἠρέσθη ἐπομένως νὰ ρίπτῃ ἐπ' ἐμοῦ κεραυνοδόλα βλέμματα καὶ νὰ μὴ ἀποσύρῃ τὴν πολυτίμον φιλιαντου.

— Εὐρηκα! εὐρηκα! ἀνέκραξα ὡς ὁ διασημότερος τῶν ἀναζητητῶν, καὶ ἠμολόγησε πάραυτα πρὸς τὸν Σὶρ Γουλιέλμον τὰς πρὸς τὸν τίγριν Ζὰκ μεγαλοδωρίας μου.

— Ἄ! μοὶ εἶπεν, βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἐλησμονήσατε μίαν λεπτομέρειαν, καὶ τὴν σπουδαιότεραν! Μάλιστα, κύριε, ἐμαντεύσατε τὸν λόγον τῆς διενέξεως, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἀνακτῆσετε πλέον τὴν εὐνοίαν

1 Hahn, Griechische und albanesische Mäechen. τ. II. ἐξ. 68.

2 Lenormant, o. c. p. 211—215.

3 Αὐτ. ἐξ. 97.

του ημετέρου ελέφαντος· σὰς τὸ λέγω ἐγώ. Ὁ ἐλέφας, κύριε Μερῶ, ἔχει ἐν ἐξαιρέτων προτέρημα· οὐδέποτε συγχωρεῖ ἢ συγχώρησις φαίνεται αὐτῷ ἐνθάρρυνσις τῶν παρεκτροπῶν. Ἀφοῦ εἶσαι λογικός, μὴ ἀμάρτανε!

— Ἰδοὺ ἠθικὴ αὐστηροτάτη, σὶρ Γουλιέλμ, εἶπον αὐτῷ· εὐτυχῶς δὲν προέρχεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

— Ὁ λόγος τούτου εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς μόνος, ἐπανελάθεν ὁ σὶρ Γουλιέλμος, εἰσδύει εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν ψυχῶν καὶ κρίνει τὴν ἀξίαν τῆς μετανοίας.

Καὶ πάραυτα ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη ἐπὶ τοῦ ἐλέφαντος, διαρκέσασα μέχρι τῆς πέμπτης μετὰ μεσημβρίαν. Ὁ ἀξιόλογος Δουξ Σοαζέλ δὲν παρεστάθη τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ὁμοτιμῶν, ὅπως ἀκούσῃ τὸν Σὶρ Γουλιέλμον καὶ τὸν Κύριον δὲ Ζουῦ παραδίδοντας ἐν μάθημα ἀνωτέρας ζωολογίας, ὡς δύο μάγοι τῆς ἀρχαίας Ἐλεφαντοπόλεως, ἧς δὲν βλέπει τις σήμερον ἢ ὀλίγα εἰρείπια ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ πολιότριχος Νεΐλου.

Ἐὰ τολμήσω ἤδη νὰ διηγηθῶ εἰς τὸν μέτριον τοῦδε ἀκολουθήσαντά με ἀναγνώστην ἐν θαυμάσιον συμβάν ἐλεφαντοθήρα, ὅπως ἤκουσα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγαλοπρεποῦς ἀγγλοῦ εὐπατρίδου.

II.

Πολιτικὴ Ἐλέφαντος.

Ἄγγλος τις βιομήχανος ὀνόματι Ἄριστων, ἐσχημάτισε, κατὰ τὸ 1802, ἐταιρίαν σκοπὸν ἔχουσαν τὴν ἐμπορίαν ἐλεφαντοδόντων. Ἡ διεύθυνσις τῆς ἐταιρίας ταύτης ἐγκατεστάθη εἰς Σουραβαΐαν.

Ἐκατὸν ἐπιπέδιοι κηρυγοὶ καὶ εὐστοχοὶ σκοπευταὶ ἐστρατολογήθησαν πανταχόθεν καὶ ἀπεστάλησαν διὰ θαλάσσης εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀγούας μετὰ τὴν διαταγὴν νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν χωρῶν καὶ νὰ περιζώσωσι τοὺς ἐλέφαντας ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν ἀγρίων ἐρήμων, αἵτινες γειτνιάζουσι πρὸς τὴν λίμνην τῶν Μακιδῶν καλυπτόμεναι ὑπὸ σακχαροκαλάμων, ἐμφυτευθέντων ὑπὸ τῆς φύσεως, τῆς σοφῆς προμηθευτρίας τῶν ἐλεφάντων.

Ὁ Ἄριστων ἠθέλησε νὰ διοικήσῃ αὐτο-

προσώπως τὴν πρώτην ταύτην ἐκστρατείαν Ἦν δ' οὗτος ἀγγλὸς τριακοντούτης περίπου, γεννηθεὶς ἐν Ἰνδίας, καὶ κτώμενος ἅπαντα τὰ ἐνστικτὰ καὶ τὰς δυνάμεις τοῦ τε ἀγρίου καὶ τοῦ πεπολιτισμένου ἀνθρώπου· ὁθεν μεγάλην ἐμπιστοσύνην ἐνέπνεεν εἰς πάντας τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτὸν τυχοδιώκτας.

Ἦρμψαν οὗτοι ἐπὶ τὰ ἴχνη του μετὰ τυφλῆς ζέσεως, καθὼ γυνωρίζοντες ὅτι ὑπῆρχον πλείοται πιθανότητες ἀπολαυῆς δόξης καὶ χρηματικῆς ὠφελείας.

Ἡμέραν τινὰ, καθ' ἣν ὁ ἀνεμὸς ἔπνεεν ἐκ τοῦ ὄρους Δουπάτα, τῆς κώχης ταύτης τῆς γῆς, οἱ ἡμέτεροι θηρευταὶ, οὐδόπως φοβούμενοι μὴ προδοθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων ἀνθρωπίνου ὀσμῆς, ἦν μετὰ τῶν αὐτῆς λεπτότητος ἐκ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως ὀσφραίνονται οἱ ἐλέφαντες, ἐτόλμησαν νὰ εἰσέλθωσιν ἐντὸς ἡμιαραιῶν τινος δάσους, οὐτινος αἱ πυκναὶ καὶ δίκην θόλου συμπεπλεγμέναι κλιματίδες, ὡς ἄλλοι φυσικοὶ διάδρομοι, ἐπρόδιδον συνεχῆ τῶν κολοσσῶν τῆς φύσεως διάβασιν. Εἶχον διατρέξει ἤδη τρία ἢ τέσσαρα μίλια καὶ οὐδὲν ἠδυνήθησαν ἕως τότε ν' ἀνακαλύψωσιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπὶ εὐρέως τινὸς ἀδένδρου χώρου παρετήρησαν τρεῖς ἐλέφαντας, οἵτινες, ἀκίνητοι ὡς οἱ τῶν ὑπογείων ἰνδικῶν ναῶν, ἐφαίνοντο ὄντες οἱ ἀνιχνευταὶ τῆς ἐν Βιλλικάρμα ἐλεφαντίνης ἀποικίας. Εἰς τῶν κολοσσῶν ἐκείνων ἔδωκεν αἴφνης σημεῖα ἀνησυχίας, ὡσεὶ ἠσθάνετο τὸ ἔδαφος πάλλον ὑπὸ τὸ βῆμα ἀγνώστου ἐχθροῦ, καὶ ἐξέπεμψεν ὑπόκωφον τινὰ καὶ παρατεταμένην κραυγὴν, οἷον εἰ διέτασσε τὴν ὑποχώρησιν.

— Ἐχομεν ἐνώπιόν μας ὀλόκληρον μεταλλεῖον ἐλεφαντίνων ὀδόντων! εἶπεν ὁ Ἄριστων. Καὶ ἤρχισε πάραυτα τὴν ἀγρὰν τῆς ἀγέλης ἐκείνης.

Ἐκ τινος ἐκ τῶν τόσων συνήθως ἀπαντωμένων ἐκείνων ἰδιοτροπιῶν τῆς ἀφρικανῆς φύσεως, τὰ δένδρα εἶχον παύσει πλέον παρεχόμενα εἰς τὰς ὄψεις τῶν θηρευτῶν, οἰκτρῶ δὲ ψιλότης ἔδειξεν αὐτοῖς αἴφνης βράχους ἀποκρήμνους, κοιλάδας ἐκ ζοφροῦ γρανίτου, ὀρίζοντα γυμνὸν καὶ σκυθρωπὸν ὁμοιάζοντα πρὸς ἀπειρον κρατῆρα ἠφαιστείου ἀρτιοθεσθέντα συνεπείᾳ γεωλογικοῦ παροξυσμοῦ. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου στενωτάτης φάραγγος, ἐβλέποντο φαιοί τινες ὄγκοι, ὁμοιοὶ καθ' ὅλα πρὸς μέγιστα ἰσυντρίμματα βράχων κατα-

πεσόντα ἐκ τοῦ ἐγγύς ὑψουμένου ὄρους· ἀλλ' ὁπόταν ὁ ἥλιος, ἐξερχόμενος τῶν νεφῶν, ἐπέχεεν αἴφνης ἐπ' αὐτῶν τὰς ἀκτῖνας του, πᾶσα τοιαύτη ὀπτικὴ ἀπάτη ἦτο ἀδύνατος· ἠδύνατο ν' ἀνακαλύψῃ τὴν ζωὴν ὑπὸ τὸν ψευδῆ ἐκείνον γρανίτην, ὅστις δὲν ἦτο πράγματι ἢ ἀκίνητος, πρωτοπορεία τῶν τῆς Βιλλικάρμα ἐλεφάντων.

Ὁ Ἄριστων, ὅστις, ἐπειδὴ ἦτο γενναῖος, ἐθεώρει ἑαυτὸν ἐπιπέδιον στρατηγόν. διεπράξατο τότε ὀλέθριον στρατηγικὴν λάθος. Ἀπατήρ ἐκ τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους καὶ ἀγνοῶν τὰς γεωλογικὰς ἰδιοτροπίας τῆς Μέσης Ἀφρικῆς, ἐσκόφη ὅτι ἡ ἐλεφαντίνος ἐκείνη ἀγέλη εἶχεν ἠλιθίως περιχαρακωθῆ ἐντὸς εἰδούς τινος ἀδιεξόδου διαδρόμου, καὶ ὅτι εὐκόλως ἠδύνατο νὰ θερίσῃ ὀλόκληρον συγκρομηθὴν ἐλεφαντοδόντων, ἀναγκάζων αὐτὴν νὰ ὑποχωρήτῃ μέχρι τοῦ βράχου τῆς ἐκ γρανίτου ἐκείνης στενωποῦ. Κακῶς ἔκρινε τοὺς ἐλέφαντας. Οἱ Ῥωμαῖοι ὑπέπεσαν μὲν, εἰν' ἀληθῆς, στρατηγούντος τοῦ Ἰπάτου Ποντίου κατὰ τὰ Κανδιανὰ Στενὰ εἰς τὸ λάθος τὸ ὅποιον προεἶδεν ὁ ἡμέτερος θηρευτῆς, ἀλλ' οἱ ἐλέφαντες εἰσὶ συνετώτεροι τῶν Ῥωμαίων. Ἡ φάραγξ ἐκείνη εἶχεν ἐξοδὸν τινὰ κοινωνοῦσαν μετὰ τῆς ἀλύσεως τῶν ὀρέων τῆς Λουπάτας, ὅπως ἡ τοῦ Jouffroy διάβασις χρησιμεύει ὡς σημεῖον μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ὁδοῦ Grange Batelière εἰς τὸ Βουλεβάριον.

— Ἄς ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν πρωτοπορείαν, διελογίσθη ὁ ἀρχιθηρευτῆς Ἄριστων, καὶ μετὰ ταύτην προσβάλλομεν ὀλόκληρον τὴν ἀγέλην ἀπὸ τὰ πλευρὰ, πυροβολοῦντες ἀπὸ τ' ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Καὶ, ὁσῶς τὸ συμπεφωνημένον μεταξὺ τῶν θηρευτῶν σύνθημα, ἐπυροβόλησε καὶ ἐκτὸν καρσίναι ἐκπυροσκορήσασαι πάραυτα ἐφόνευσαν τρεῖς ἐλέφαντας.

Οὐδέποτε μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐφουρεθεῖσα βροντὴ εἶχεν ἀντηγήσει ἐν ἐκείνῃ τῇ ζώνῃ· ἡ ἡγὼ τῆς ἐρήμου ἐπανελάθεν αὐτὴν ἐπ' ἀπειρον καὶ πᾶν εἶδος ἀγρίας κραυγῆς, ἄσματος πτηνοῦ καὶ θηριώδους ὠρυγῆς ἀνεμίγητο εἰς τὰς ἀντιβόας αὐτῆς, βιάσαν τὴν Ἐσωτερικὴν Ἀφρικὴν νὰ λαλήσῃ γλώσσαν ἀγνωστον εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Σίμ, τοῦ Χάμ καὶ τοῦ Ἰάρεθ.

Τὸν ἀναστατώσαντα τὴν ἐρήμον θόρυβον ἐκείνον διεδέχθη τάχιστα τρομακτικὴ θύελλα, ἧς δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ ἡ συναυλία τῆς ὀργῆς τῶν ἐλεφάντων, τῶν νομίμων οἰκητόρων τῆς ἐρήμου ἐκείνης, οἵτινες ἐξανίσταντο ἐναντίον μισαῶς κατακτητικῆς εἰσβολῆς. Ἡ ἀγανάκτησις τῶν κολοσσῶν ἀντήγει εἰς τὸν ἀρχὴν ταράττουσα τὴν ἐπιδερμίδα τῶν θηρευτῶν ὡς ρεῦμα ἠλεκτρικῶν σπινθήρων. Οἱ γενναῖοτεροι αὐτῶν ἔτρεμον μὴ τολμῶντες οὐδὲ τὰ ὄπλα τῶν κῆν νὰ πληρώσωσι· μόνος ὁ Ἄριστων διετήρει κάπως τὴν ἀταραξίαν του, προσπαθῶν νὰ διακρίνῃ τὸν ἐχθρὸν διὰ μίσου τοῦ κηπνοῦ τῶν καρσίνων. Ὁ ἐκ τῶν νεφῶν ἀπᾶλλοις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἥλιος ἔδειξεν εἰς τοὺς θηρευτὰς ἐξ ἐλεφάντας ἐκτελοῦντας ὀρμητικωτάτην ἐπίλασιν κατ' αὐτῶν.

Ἐγένετο τότε γενικὸν· σωθῆτω ὁ θυγάμενος· οἱ θηρευταὶ ἐτράπησαν πάντες εἰς φυγὴν· ὁ Ἄριστων ἐπειράθη μὲν νὰ συνενώσῃ τοὺς φυγάδας, ἀλλ' ὁ πανικὸς φόβος δὲν ἔχει ὡτ' ὁ στρατὸς ἐγκατέλειπε τὸν ἀρχηγόν του, ἀφαντος γενόμενος εἰς τὰ πυκνότερα τοῦ δάτους μέρη.

Οἱ ἐλέφαντες, καίτοι δεξιώτεροι τῶν ἵππων—ἀλήθεια, ἦν οἱ ἵππομανεῖς δὲν θέλουσι νὰ παραδεχθῶσιν—ἀπηξίωσαν μ' ὄλον τοῦτο νὰ καταδιώξωσι τοὺς πολεμίους αὐτῶν. Τὸ θήραμα δὲν ἠθέλησε νὰ θηρεύσῃ τὸν θηρευτὴν· ἠρκέσθησαν μόνον νὰ περικυκλώσωσι τὸν Ἄριστων ἐντὸς τετραγώνου ἐκ προβοσκίδων, ἵνα ματαιώσωσι πᾶσαν ἀπόπειραν φυγῆς. Εἰς τῶν κολοσσῶν εἶχε πληρωθῆ εἰς τὸ ὄς, μῆρος, ὅπερ, ὡς ἐκ τῆς ὀλιγωτέρας σκληρότητος τοῦ δέρματος, δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ τρωτὸν τοῦ θώρακος τοῦ ἐλέφαντος, ὁ δὲ ἐλέφας, ὅπως καὶ ὁ λέων, οὐδέποτε ἀπατᾶται εἰς παρομίας περιστάσεις, ἀλλὰ διακρίνει πάντοτε ἀλανθίστως τὴν πληγώσαν αὐτὸν ἀτομακκρυμένην γαῖαν. Ὁ Ἄριστων ἦτο μόνος ὁ ἔνοχος· αἱ λοιπὰ καρσίναι δὲν εἶχον προξενήσει ἢ κηπνὸν μόνον καὶ κρότον.

Ὁ πληγῆς ἐλέφας ἐβάδισε σοβαρῶς πρὸς τὸν δολοφόνον του, ἀλλ' ἡ βραδύτης τοῦ βήματός του ἠδύνατο κάλλιστα νὰ μεταδληθῆ εἰς καλπασμόν, εἶποτε ὁ Ἄριστων ἐπεχείρη νὰ δοκπετεύτῃ. Κατὰ τὴν

τρομεράν εκείνην στιγμήν καὶ ὁ ἀνδρείο-
τερὸς ἠδύνατο ν' ἀποδειλιάτῃ ὅθεν ἡ ἀπό-
φασις ἦν ὁ θηρευτῆς, ἐν ἐλλείψει ἄλλης,
ἔσπευσε νὰ λάβῃ, δὲν ἠδύνατο νὰ στιγμη-
τισθῇ ὡς δειλία. Βλέπων τὸν ἐξηγριωμένον
κολοσσὸν βαδίζοντα εἴθῃ κατ' αὐτοῦ καὶ
ἀκολουθῶν μετὰ βλέμματος περιθεοῦ τὰς
κυμάνσεις ἀπειλητικῆς προδοσκίδος, ὁ Ἄ-
ριστων ἐγονυπέτησεν, ἤνωσεν ἱκετευτικῶς
τὰς χεῖρας, ὡς ἤθελε πρᾶξι ἐνώπιον ἀπο-
λύτου τινὸς μονάρχου, ἵνα ζητήσῃ χάριτα
ἢ ἀναβολὴν τῆς ἐκτελέσεως. Λέγεται ὅτι
οἱ λέοντες ἐνοουσι τὰ δειγμάτα ἀδροπρο-
σύνης· ἐπισηγηταὶ τινεὶ ἰσχυρίσθησαν τὸ
γεγονὸς τοῦτο, ὁ δὲ Κύριος Βῆγ μοι τὸ
ἐβεβαίωσε καὶ διὰ ζώσης φωνῆς. Δὲν πρέ-
πει ἐπομένως νὰ θαυμάζωμεν, ἐὰν οἱ ἐλέ-
φαντες ἐνοουσι καὶ αὐτοὶ τὴν μετάνοιαν
καὶ ἦναι ἐπιδεικτικοὶ μεγαθυμίας. Ὁ ἐλέ-
φας ἐσταμάτησεν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀντι-
κρῦ τοῦ Ἄριστων καὶ ἐφάνη σκεπτόμενος.
Ὁ θηρευτῆς ἀπήγγειλε τὴν προσευχὴν τοῦ
συνιστῶν τὴν ψυχὴν τοῦ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ
Θεοῦ. Οἱ λοιποὶ ἐλέφαντες ἴσταντο μακρό-
θεν θεώμενοι τὰ συμβαίνοντα. Ἡ μεγάλη
ἐκείνη σκηνὴ τῆς ἐρήμου δὲν εἶχεν ἄλλον
μάρτυρα ἢ τὸν ἥλιον, ὅστις θὰ ἦτο ὁ μάλ-
λον ἐνδιαφέρον ἱστορικός ἐὰν ἤθελε νὰ
γράψῃ ὅσα ἀπὸ τῆς πλάσεως εἶδεν ὡς ἄ-
φωνος ἐγώιστής!

Ὁ ἐλέφας ἐδράξατο τὸν Ἄριστων διὰ τοῦ
ἄκρου τῆς προδοσκίδος του, καὶ, περιγρά-
ψας δι' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀέρος ἡμικύκλιον,
ἐτοποθέτησεν αὐτὸν ἱππαστὴ ἐπὶ τοῦ τρα-
χήλου του, μετὰ ταῦτα, ὁ τετράπους γί-
γας ἔλαβε τὴν πρὸς τὴν φάρμακα κατεύ-
θυνσιν.

Οἱ λοιποὶ ἠκολούθησαν τὸν φίλον των,
οἷονεὶ μαντεύοντες τὸν στοχασμὸν του.

Ὁ Ἄριστων, φέρων τὴν καρδίαν ἐπ' ὤ-
μου καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ κολοσσοῦ, ἐξη-
κολούθη τὴν τῆς ἀγωνίας του δέησιν,
καθόσον ὑπέθετεν ὅτι μόνον ἡ ἀναβολὴ τῶ
εἶχε παρχωρηθῆ καὶ ὅτι ἡ ἐκτέλεσις του
ἔμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἀργότερον, ἐνώπιον
ὀλοκλήρου τῆς ἀποικίας, πρὸς τέρψιν τῶν
μεγάλων ἐκείνων μυιοχαυτῶν τῆς ἐρήμου.

Ἰδοὺ καὶ ἕτερα πλάνη, εἰς ἣν ὁ ἀνθρω-
πος ὑποπίπτει ὡσὰκις τολμᾷ νὰ θέτῃ τὴν
σκωρίαν τῶν συνηθειῶν του εἰς παραλλη-
λισμὸν πρὸς τὴν ὀρθόνοιαν τῶν γηγέντων

τῆς Πλάσεως. Ὑποθέτων αὐτοὺς ἱκανοὺς
νὰ φονεύσωσιν ἄνθρωπον δημοσίᾳ πρὸς τέρ-
ψιν τῶν ἀέργων ἐλεφάντων, ἐξήνεγκεν ὕ-
βριν ἀσυγχώρητον κατὰ τῆς νοημοσύνης
αὐτῶν· ἀλλ' ὁ Ἄριστων ἦτο συγγνωστός
κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην, ἐὰν ἐπλανᾶτο
δὲν ἐκάθητο, ὡς Βυρφῶν, μετὰ τὰς τριγα-
πτίνους χειρίδας του, ἐπὶ μαλακῆς δρυϊνοῦ
ἑδρας ἐντὸς σπουδαστηρίου καὶ ἔχων ὑπ' ὀ-
ψιν τοῦ εἰκονογραφίαν τοῦ Λεζαί παριστώ-
σαν ἐλέφанта φέροντα τὸν πυργίσκον του·
ὁ δύσμοιρος κυνηγὸς ἐπλήρωνε διὰ τῆς
ζωῆς του τὰς πλάνας τῶν ζωολογικῶν αὐ-
τοῦ παρατηρήσεων· πρέπει νὰ τὸν συγχω-
ρήσωμεν.

Ἀνάγκη νὰ ὑφίσταται τις ὅ,τι δὲν δύ-
νεται νὰ ἐμποδίσῃ ὁ Ἄριστων ἀφέλῃ λοι-
πὸν νὰ φέρῃ αὐτὸν ὅπου ἤθελεν ὁ ἀήττητος
ἐχθρὸς του.

Ὁ ἐλέφας διήλθε τὴν φάρμακα, καὶ βα-
δίζων πάντοτε διὰ τοῦ βηματισμοῦ ἀν-
θρώπου γνωρίζοντος τὴν χώραν ἐφ' ἧς ὁ-
δεύει, εἰσῆλθεν ἐντὸς μεγαλοπρεπεστάτου
δάσου, διατρίτου ὑπὸ ζοφρῶν διαθρόμων
ὑψους ἐλεφάντος, ὅπερ ἐφαίνετο ὅν ἡ καθε-
δρὰ τῆς ἐλεφαντείου ἀποικίας. Ἐὰν ὁ
κυνηγὸς δὲν διετέλει ἐν ἀγωνίᾳ, θὰ ἐθαύ-
μαζε τὴν διὰ τῶν καλλονῶν τῆς περιστοι-
χοῦσαν αὐτὸν παρθένον φύσιν. Τὰ δένδρα,
σύγχρονα τῶν πρώτων τῆς πλάσεως ἡμε-
ρῶν, ἐσχημάτιζον πανταχοῦ ἀμφιλαφεῖς
θόλους ἀντηχοῦντας ἐκ τῶν κελαδημάτων
τῶν πτηνῶν· πηγαὶ ἀνέβρουν ἐν μέσῳ τῆς
χλόης, σχηματίζουσαι μικρὰς λίμνας ἢ
μυρμηρίζοντα βυάκια· μυρία ἀγνωστα ἄνθη,
τέκνα τῆς θερμῆς ἀφρικανῆς Φλώρας, ἐκό-
σμουσαν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων δι' ἐξαι-
σιων ἀραβουρημάτων, πληροῦντα εὐωδίας
τὸν ἀέρα τῆς ἐρήμου· θυμηθῆς δρόσος
καττύφρανε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, δυ-
ναμένη νὰ κάμῃ τὸν ἄνθρωπον ν' ἀμφιβάλλῃ
ὑπὸ τὴν τροπικὴν περὶ τῆς ὑπάρξεως
τοῦ ἡλίου. Φεῦ! κακοῦργος ὀδηγούμενος
εἰς τὸν τόπον τῆς καταδικῆς του ὀλίγον
ἠδύνατο ν' ἀπολαύσῃ τοσοῦτων ἰδονῶν!

Ἐφθασαν ἐπὶ τέλους ἐπὶ χλοερωτάτου
τόπου, ἐνθα πολυάριθμοι οἰκογένειαι ἐλε-
φάντων ἔζων ἐν μέσῳ πληρεστάτης ἰσχυ-
ρίας καὶ μακρᾶν παντὸς λέοντος ἢ τί-
γρης, γειτόνων ἤμιστα μὲν ἐπιφύδων,
ἀλλὰ πάντοτε ὀχληρῶν. Αἱ μητέρες ἐφαί-

νοντο ὑπερέτρως ἀρεσκόμεναι εἰς τὴν
θέαν τῶν ἐπὶ τῆς χλόης ἢ ἐντὸς λίμνης
ἀνοστολιστοῦ παζόντων τέκνων αὐτῶν·
οἱ πατέρες, σοβαρώτεροι, ἠτχολοῦντο εἰς
τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας των· ἀπέσπων διὰ
τῆς προδοσκίδος των τοὺς καρποὺς ἀρο-
φῶρων δένδρων οὓς τὰ παῖδια δὲν ἠδύνα-
το νὰ φθάσωσι, πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐβλίπον-
το κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐπανερχόμε-
νοι τῆς συγκομιῆς καὶ φέροντες ἀγκυλί-
δης σακχαροκάλων εἰς τὴν ἀποθήκην
τῶν τροφίμων. Ἡ ἐντελεστέρα ἀρμονία
ἐπεκράτει ἐν τῇ μικρᾷ ἐκείνῃ ἀγρῷ· Ἐπι-
κρατεία, ἐν ἧ πάντες ἦσαν βασιλεῖς καὶ
δούλοι ἐν τ' αὐτῷ τοῦ καθήκοντός των.

Ὁ πληγωμένος ἐλέφας ἀπέβηκεν ἐλα-
φρῶς τὸν ἀιγμάλωτόν του ἐπὶ τῆς χλόης,
καὶ ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του
μετὰ μεγάλων ἐπιδείξεων χαρᾶς. Οἱ κολο-
σσοὶ ἐκείνοι, οὐδέποτε ἰδόντες ἄνθρωπον,
δὲν ἠξίωσαν νὰ ρίψωσι τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ
ἐν μέσῳ τῆς ἀποικίας των κομισθέντος
νάννου, τοῦθ' ὅπερ ὀλίγον κατὰ τὴν στι-
γμὴν ἐκείνην ἠγγίξε τὴν φιλαυτίαν τοῦ δυ-
στήνου Ἄριστων. Ὁ κυνηγὸς, ἐλεύθερος
ἐπὶ τέλους, περιέφερε τὸ βλέμμα περὶ
αὐτὸν ἰν' ἀνακαλύψῃ στενὴν τινα καὶ ἐλι-
κοειδῆ ἀτραπὴν δυναμένην νὰ διευκολύνῃ
τὴν ἀπόδρασίν του· ἀλλὰ πάραυτα εἶδεν
ὅτι τὸ σύνθημα εἶχε δοθῆ ἤδη τέσσαρες
ἐλέφαντες ἐφ' ἤλαττον αὐτὸν ἀγρόπυγας, με-
τὴν προδοσκίδα ὑψωμένην καὶ τοὺς ὀδόν-
τας προτεταμένους, ὡς φρουροὶ λαθόντες
ἐντολὴν νὰ πυροβολήσωσιν ἀμέσως κατὰ
τοῦ ὑπὸ τὴν φυλακὴν αὐτῶν τεθέντος φυ-
λακισμένου, εἶποτε ἐδοκίμαζεν οὗτος νὰ
δραπετεύσῃ.

Ἐπὶ τῆς χλόης ἐφ' ἧς ὁ ὑπὸ τοῦ θηρά-
ματος ἀλωθεὶς θηρευτῆς ἐκάθισεν εἰς δεῖγ-
μα ἐγκαρτερήσεως, οἱ καρποὶ τοῦ ἀροφῶ-
ρου δένδρου, τὰ σακχαροκάλαμα καὶ παν-
τα τὰ προϊόντα τῶν ἀγρίων κήπων ἐκείνου
συνηθροισμένα εἰς ἀρθῆνους σωροὺς βυάκιον
εἶρπεν ἐγγὺς αὐτοῦ· δὲν ἐφοβῆτο λοιπὸν
ν' ἀποθάνῃ οὔτε ἐκ τῆς πείνης οὔτε ἐκ τῆς
δίψης ἐν τῇ ἐλεφαντοπόλει ἐκείνῃ τῆς ἐρή-
μου· πλὴν ἄλλος θάνατος ἐπεκρέματο τῆς
κεφαλῆς του. Εἶναι τόσον εὐκόλον εἰς κολοσ-
σαῖον δῆμιον τῆς χώρας ἐκείνης νὰ δώσῃ ἐν
μικρὸν κτύπημα προδοσκίδος εἰς τὴν μίτην
ἐνὸς κυνηγοῦ! Δὲν χρειάζεται περιστότερον.

Ὁ Ἄριστων ἐφοβῆτο λοιπὸν πάντοτε
τὸ μικρὸν αὐτὸ διτύχημα, ἀλλὰ βλέπων
τὰς εὐνοίας τῶν κυρίων του διαθήσεις,
ἤρξατο ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ καθησυχάζῃ
τοὺς φόβους του, τολμήσας μάλιστα νὰ
λάβῃ τὸ πρῶτόν του γεῦμα, καθόσον ἀπέ-
θνηκε τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης. Οὐδεὶς
τῶν ἐλεφάντων διετάραξε τὸν θηρευτὴν
κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς σπουδαιστάτης
ταύτης ἀνάγκης τοῦ βίου· οἱ πλησιάζον-
τες μάλιστα τὸ χλοερὸν τραπεζομάνδυλον
ἐφ' οὗ ἦτο παρεταθειμένον τὸ λιτὸν τοῦ
Ἄριστων γεῦμα, ἐρραίνοντο, ἀπ' ἐναντίας,
ὅτι μεγάλως ἐτέρποντο βλέποντες τὸν
δαιτημίνα των ἀρθῶνως εὐχαριστοῦντα τὰς
ἀπαιτήσεις τῆς δίψης καὶ τῆς ὀρέξεώς του.
Τὰ πάντα ἔβηκον καλῶς· πλὴν, ἐπειδὴ ὁ
ἄνθρωπος οὐδέποτε ἀπὸ τῆς ἐπιτυχῆς τῆς
Ἰδῆμ. ἔδειξεν ὅτι εὐχαριστεῖται ἐκ τῆς
θέσεως του, ὁ Ἄριστων, χορτασθεὶς καὶ
καθησυχάσας, κατεβατάνιζεν ἤδη τὴν κε-
φαλὴν του, ὅπως μαντεύσῃ τοὺς σκοποὺς
τῶν ἐλεφάντων· καθότι ἐγνώριζεν ὅτι τὰ
ζῶα ταῦτα ἔχουσι πάντοτε σκοπὸν τινα
καὶ οὐδέποτε πράττουσι τι διὰ μόνην τὴν
εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ πρᾶξωσιν αὐτῷ.

Ἀφῆς τρυχῆ τις ἐφάνη ἐν μέσῳ τῆς
ἀγέλης, κρότος δὲ βρῶων βηματῶν διέ-
σεισε μετ' ὀλίγον τὸ χλοερὸν ἔδαφος ἐφ' οὗ
ἀνεπαίετο ὁ κυνηγός. Ἐλέφαντες τινεὶ, οἵ-
τινες ἐρραίνετο ὄντες οἱ πρόκριτοι τῆς ἀ-
ποικίας, ἔσεισαν τὰς προδοσκίδας των ἐκ-
πίμποντες σπηλαιώδεις κραυγὰς. Οἱ νεώ-
τεροι ἐξηκολούθουν σκιρτῶντες καὶ παί-
ζοντες ἐπὶ τῆς χλόης, ὡς τὰ ἐν τῇ εἰκόνι
τῶν Σαβινῶν παῖδια· ἀλλ' οἱ ἠλικιωμένοι
ἐρραίνετο λίαν τετραχήμενοι καὶ σκεπτι-
κοί.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

.....

ΟΙ ΚΛΕΠΤΑΙ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ)

Οἱ κλέπται τοῦ Λονδίνου ἀποτελοῦσι
κράτος ἐν κράτει, ἰδιαιτέρον λαόν, ὅστις
ὤμωσεν ἀκήρυκτον πόλεμον κατὰ τῶν
ἐχόντων ἰδιοκτησίαν. Ἀγγλὸς τις ἱερεὺς

ὅστις ἐπὶ πολὺ μετ' αὐτῶν συνανεστράφη, ὡς ἀναλαβὼν τὴν περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διεκοίνωσε σπουδαίας καὶ περιέργους περὶ τοῦ βίου αὐτῶν εἰδήσεις. Κατὰ ταύτας οὗτοι εἰσὶν ἐντελῶς διωργανισμένοι, κατοικοῦσιν εἰς ἰδιαίτερα μέρη τῆς πόλεως, πολλάκις δὲ κατέχουσι τρεῖς καὶ τέσσαρας διασταυρωμένας ἰδούς. Αἱ κατοικίαι των, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δὲν εἶναι ῥυπαραὶ οὐδὲ ταπειναὶ ὡς ἐὰν ἐπερμένε τις. Διὰ γούσιν ἅπαντες ἡσύχως καὶ τακτικῶς· διότι ἀσύμφορα νομίζουσι, τὸ νὰ διεγείρωσι ῥοιύτους καὶ κατασκοπεύσεις εἰς τὰς συνοικίας, εἰς ἃς κατοικοῦσιν. Ὁλόκληρος ἀποικία, οὕτως εἰπεῖν, κλεπτῶν ἐμφωλευεῖ πολλάκις ἐν μέσῳ τιμίων ἀνθρώπων, χωρὶς οὗτοι νὰ ἐννοήσωσι τι περὶ αὐτῶν, πρὶν ἢ Ἀστυνομία διενεργήσῃ κατασκοπευσίαν τινα. Ἐχούσιν ἴδια καπηλεῖα καὶ ξενοδογεῖα, ἰδίας ἀποθήκας καὶ ἐμπόρους, πρὸς δὲ τούτοις καὶ διατάξεις τινὰς καὶ θεσμούς, κατὰ τοὺς ὁποίους διαιροῦνται εἰς ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας τάξεις. Μεταχειρίζονται ἰδιαίτεράν γλῶσσαν, διὰ τῆς ὁποίας οὐδὲν κακούργημα μετ' ἰδίον του ὄνομα ὀνομάζουσι, ἀλλὰ πάντοτε διὰ περιφράσεων, πρὸς δὲ καὶ ἰδίαν φιλολογίαν πλήρη ἀποτροπαίων διηγήσεων καὶ ἀγρίων σκηνῶν, ἐξυμνουσῶν τοὺς τολμηροτάτους ληστὰς καὶ κλέπτας. Πρὸς δὲ τούτοις ἔχουσι τὰ ἄσπρατά των, ἐν γένει ἀκατάληπτα, τὰ θεατρά των, ἐνθα παρίστανται σκηναὶ καὶ πράξεις, αἰτινες δύνανται ὀλόκληρον τὴν φύσιν νὰ διαφθείρωσι. Πᾶν λοιπὸν αἰσθημα ἠθικότητος καὶ δικαιοσύνης κατὰ τὸν τρόπον τούτον ριζηδὸν ἀποσπᾶται ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτῶν, ἐμβαπτίζομένης εἰς θεάματα φόνων, κλοπῶν καὶ διαρπαγῶν. Μεταχειρίζονται δὲ καὶ ἴδια σχήματα καὶ σημεῖα γραφῆς, εἰς αὐτοὺς μόνον καταληπτὰ, σχήματα φόνου καὶ διαρπαγῆς, τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐμβάλλει εἰς ἐκπληξὴν τὸν ἀδιαφοροῦντα διαβάτην ἂν ἐννοεῖ ταῦτα. Μὲ τὰ μέσα ταῦτα περιφέρονται εἰς ὅλην τὴν χώραν τῆς Ἀγγλίας, εὐκόλως ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν φίλων, ὥστε εὐρίσκουσι ὑποδοχὴν καὶ περιποίησιν μεταξὺ τῶν συντρόφων των, καὶ ἂν κατὰ πρῶτην φοράν ἔλθωσιν εἰς πόλιν τινα. Καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς λαίμηττόμου, ἐνθα ἢ κεφαλὴ των κύπτει ὑπὸ τὸν πέλεκυν

τοῦ δημίου, κάμνουσι σχήματα πρὸς τοὺς συνενόχους πολλά σφαινοῦντα.

Ὅταν ἐξέλθῃ τις ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἢ ἐπανέλθῃ ἐκ τῶν ἀποικιῶν, ὅπου ἐστάλη πρὸς τιμωρίαν, πάντοτε ὡς καλοὶ σύντροφοι καὶ ἀδελφοὶ φροντίζουσι, περὶ ὅσων ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην, ἕως οὐ ὁ ἴδιος δυνήτῃ πάλιν νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐντιμον ἔργον του. Ἢ πρώτη ἀπόλαυσις τῆς ἐλευθερίας γίνεται παρόρμησις τις καὶ μάλιστα ἀνάγκη πρὸς κακούργειαν. «Διὰ τὴν, λέγουσι, νὰ δουλεύω δι' ὀλίγα σελίνια ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον ἐβδομάδα, ἐν ᾧ διὰ τῆς κλοπῆς δύναμαι νὰ κερδίσω δέκα λίρας στερλίνας.»

Βοηθοῦσι τοὺς ἀσθενοῦντας ἐξ αὐτῶν, θάπτουσι τοὺς φονευομένους, φροντίζουσι περὶ τῶν ἐγκαταλειφθέντων τέκνων τῶν φυλακισμένων ἢ τῶν ἀποθανόντων συντρόφων των. Φυλάττουσι πρὸς ἀλλήλους αὐστηρὸν Κώδικα τιμῆς, εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ὁποίου εἰς πολλὰς περιστάσεις θυσιάζουσι καὶ τὴν ζωὴν των. Ἄν καὶ πᾶν αἰσθημα ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης δὲν κατέχει πλέον τὴν ἀπολιθωθεῖσαν ἐν φόνους ψυχῆν των, ὁ ἔρωσ ὅμως, ὁ παγκόσμιος θεός, ὃ καὶ θεοὶ, κατὰ τὸν ποιητὴν, πείθονται, καταλαμβάνει πολλάκις τὴν καρδίαν των, καὶ δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἀπαντήσῃ τις εἰς τὰς ἱστορίας των πράξεις ἐρωτικὰς καὶ λυσίας. Ἢ ζωὴ αὐτῶν ῥεεῖ ἐν μίσῳ δεικνυκὸς φόβου καὶ ἀνησυχίας, διότι ποτὲ δὲν αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἀσφαλεῖς. Διὰ τοῦτο μεταβάλλουσι πάντοτε διαμονὴν, ἰδίως δὲ ὅταν συμβῇ κακούργημα τι εἰς τὸ μέρος, εἰς τὸ ὅποιον κατοικοῦσι.

Διὰ γούσι δὲ τὸν χρόνον, καθ' ὃν δὲν ἐξέρχονται πρὸς τὸ ἔργον των παίζοντες, καπνίζοντες, πίνοντες ἢ ἀκούοντες τὰς ἱστορίας καὶ περιπετείας τῶν συντρόφων των. Ὁ πεπειραμένος κλέπτης ποτὲ δὲν μεθύσκειται· διότι γινώσκει, ὅτι τὸ ἔργον του ἀπαιτεῖ μεγίστην πρόβλεψιν καὶ ἐνέργειαν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰσὶ θυμάτα διαφόρων τοῦ βίου περιπετειῶν, πολλοὶ δὲ ἐκουσίως ἐπεδόθησαν εἰς τὸν βίον τοῦ κακούργου· διότι παῖδες ἔτι ὄντες τὴν ὁδὸν ταύτην ἐβάδιζαν. Ἐγκαταλειφθέντες ὑπὸ τῶν γονέων των ἔπεσον εἰς χεῖρας τῶν καλούμενων κληροπαιδαγωγῶν, οἵτινες παραλαμβάνοντες τοὺς διδάσκουσι τὸ κλέπτειν,

καὶ ἔπειτα ἐκπέμπουσιν αὐτοὺς πρὸς λείαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς αὐτοὶ πολλάκις παρακινοῦσι τὰ τέκνα των πρὸς κακούργειαν, καθότι πολλοὶ ἐκβάλλουσι αὐτὰ εἰς τοὺς δρόμους, καὶ δὲν τὰ δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν, ἐὰν δὲν φέρωσι ποσὸν τι χρημάτων. Κατὰ τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδῶν εἰς τὸ κλέπτειν, οἱ διδάσκαλοι των προσφέρουσιν εἰς αὐτοὺς νευρόσπαστά τινα ἐνδεδυμένα, ἵνα ἐπ' αὐτῶν κάμωσι τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις των. Ἐπειτα ἐπιτρέπουσιν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐξασκήσωσι καὶ δοκιμάσωσι τὰς διδασκείσας τέχνας τοῦ κλέπτειν ἐπ' αὐτῶν, καὶ ἀπ' οὗ τὰ παιδία φανῶσιν ἀρκετὰ ἐπιτήδεια, τότε θέτουσιν εἰς ἐνέργειαν τὰς διδασκαλίας καὶ εἰς τὴν ὁδὸν, ἐπιτηρούμενα κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους ὑπὸ τῶν διδασκάλων, εἰς τοὺς ὁποίους προσφέρουσιν ἐκ τῆς λείας τὸ μερίδιον τοῦ λέοντος πρὸς διατήρησιν.

Ὁ Dickens ἀναφέρει πολλά περὶ τῶν ἀθλίων τούτων παιδῶν οἵτινες ὑπὸ ἀρχαίου κλέπτου τὸ κλέπτειν ἐδιδάσκοντο.

Οὕτω λοιπὸν ἀνατρέφονται οἱ παῖδες ἐν μέσῳ κακούργων θεαμάτων κλίσεων, καὶ ἔργων, ὡς ὕλη διὰ τὸ δεσποτικὸν καὶ τὴν λαίμηττόμον. Ὅλα τὰ αἰσθηματά των εἶναι ἐξηγηρωμένα. Ὁ ἱερεὺς, ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῶν, θεωρεῖται ὡς ὑποκριτὴς, οἱ δικασταὶ καὶ οἱ ἄρχοντες, ὡς τύραννοι, ὁ δὲ φιλήσυχος καὶ τίμιος ἄνθρωπος, ὡς ὁ ἀπηνέστατος ἐχθρὸς των. Ὁ λυπηρὸς οὗτος σκεπτικισμὸς περὶ τῆς ἀληθείας, τιμιότητος καὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἔχει μεγάλην ἐπὶ τὴν ἐπὶ τῶν κακούργων ὀρέξεων των, καὶ δυσκόλως κατανικάται, παρορμῶν αὐτοὺς εἰς ἀγρίον θυμὸν κατὰ τῶν ἐχόντων περιουσίας. Ἐὰν ὅμως ἀπαξ ἱερεὺς κερδίσῃ τὴν ἀγάπην τῶν ἀθλίων τούτων καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην, δύνανται τὰ πάντα νὰ ὑποφέρωσι μᾶλλον, παρὰ νὰ συμβῇ ἐκ μέρους αὐτῶν κακὸν τι εἰς τὸν εὐνοούμενον.

Οὐδέποτε, διηγεῖται ὁ προμνημονευθεὶς ἱερεὺς, οὐδέποτε ἤκουσα παρὰ κλέπτου κακὸν λόγον, καὶ ὅταν μάλιστα ἦτο μεθυμένος. Τούναντιον, ὅτε κατὰ τὸ μεθυμένον διερχόμενον τοὺς δρόμους των ἤμην κατὰ πάντα ἀσφαλῆς, καὶ ἐκ πάντων τῶν μερῶν ἤκουον ἀνηχηστικὰς τὰς

λέξεις: «Ἐκεῖ παρεύεται φίλος μας, ὁ πῆδουλος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἱερεὺς μας — ὁ Θεὸς νεύλογησε αὐτόν.» Καὶ ὅταν κλέπτῃ τις χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ μοὶ ἀφήρει τι, οἱ ἄλλοι παρευδῶς μοὶ ἀπέδιδον τὸ κλαπέν.

Οἱ κλέπται τοῦ Λονδίνου παρεδέχθησαν τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῆς ἐργασίας, ὥστε ἐκάστη τάξις ἔνα μόνον ὀρισμένον κλάδον τῆς μεγάλης ταύτης καὶ ἀρχαίας ἐπιστήμης ἐξασκεῖ, καὶ φέρει αὐτόν εἰς ὑψιστὸν βαθμὴν τελειότητος καὶ ἀναπτύξεως. Τὰ μέλη ἐνὸς κλάδου γνωρίζονται καλῶς ἀναμεταξύ των, καὶ ἔχουσιν ἐκτὸς τῆς κοινῆς τῶν κακούργων γλώσσης, περὶ τῆς ἀνεφέραμεν, καὶ ἰδιώματα αὐτῆς ἰδιαίτερα μεταξὺ αὐτῶν μόνον γνωστὰ καὶ καταληπτὰ.

Ὁ Mayhem, ὅστις ὄχι μόνον πρὸς ἐξέταξιν των κατωτέρων κοινωνιῶν τοῦ Λονδίνου ἐνησχολήθη, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνεγερσιν τῆς ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως τῶν κατωτέρων τάξεων πολλὰς ἐκδουλεύσεις προσέφερε, διωργάνισέ ποτε συνάφροισιν κλεπτῶν ὡς ἐξῆς. Ἐνοικίασε μεγάλην αἴθουσαν σχολείου, καὶ διέταξε νὰ διαμοιράσωσι γραμματῖα εἰσόδου εἰς νέους κλέπτας, ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ μὴ ὑπερβαίνωσιν οὗτοι τὰ εἴκοσι ἔτη. Περὶ τοὺς ἐκατὸν πενήκοντα συνῆλθον. Εἶχον συναθροισθῆ μίαν ὄραν περὶ τῆς ὀριστημένης. Τινὲς ἦσαν νεανία, ἄλλοι ἀκόμη παῖδες ἐξασκεῖ τὴν ἠλικίαν. Δέσφοροι ἦσαν καὶ κατὰ τὴν ὄψιν. Τινὲς ἐφαίνοντο καλοὶ καὶ εὐ ἔχοντες, ὡς παῖδες καλῶν οικογενειῶν· ἄλλοι ἔφερον τὰ ἴχνη παντὸς εἶδους κακίας. Κατὰ πρῶτον ἢ συμπεριφορὰ των ἦτο πολὺ ἀτακτος. Ἀγριαὶ κραυγαὶ, κατάραι, μυαουρίσματα, ὕλακαὶ καὶ παντὸς εἶδους ἤχοι καὶ φωναὶ ἠκούοντο. Δέκα καὶ ἐννέα εἶχον ἀκόμη γονεῖς. Τριάκοντα ἐννέα μόνον πατέρα, περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα ἦσαν ὅλως ὄρφανοί. Πεντήκοντα ἦσαν ἐπαγγελματῶς ἐπαῖται, ἐξήκοντα ἐξ γνωστοὶ κλέπται· ὅτε δὲ ἀκρῆστερα ἐξέταξις ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ πλεῖστοι ἦσαν κλέπται, διηγήθη θορυβώδης ἐπιδοκιμασία. Πολλοὶ εἶχον ἦδη διέλθει τὰς φυλακὰς καὶ εἶχον φυλακισθῆ, ἐξ εἰκοσιτετράκις καὶ εἰς εἰκοσιενεάκις.

Ὅσῳ περισσότερον κακὸν διήλθέ τις εἰς τὰς φυλακὰς, τόσῳ μεγαλειτέρους ἐπαί-

νοὺς παρὰ τῆς συνελύσεως ἐλάμβανεν. Ὅτε δεκξεννεαετῆς νεανίσκος ἐφηνέρωσεν, ὅτι θῆρας εἶχε φυλακισθῆ, ἐξεβράχη ἢ συνέλυσαι εἰς θόρυβον ἐπιδοκιμασιῶν εἰς ἐν τρομερὸν εὐγε, μεμιγμένον μὲ κροτήσεις χειρῶν, καὶ κραυγῶν ἀγρίων. Πολλοὶ ὡμολόγουν, ὅτι ὑπὸ τῶν γονέων τῶν πρὸς τὸ κλέπτειν παρωρμήθησαν. Τριάκοντα ἐξ ἐγίνωσκον νὰ ἀναγινώσκωσι καὶ νὰ γράρωσι. καὶ αὐτοὶ δὲ ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον κλέπται. Πεντήκοντα εἶπον, ὅτι ἀνέγνωσαν τὰς διηγήσεις καὶ ἱστορίας τῶν κλεπτῶν, καθὼς καὶ τὰ ἡμερολόγια τοιαύτης ὕλης, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐβεβαίουν, ὅτι ἡ τοιαύτη ἀνάγνωσις ὠδήγησεν αὐτοὺς πρὸς τὴν κλοπὴν. Ὅτε ἠρώτωντο τί ἰδέαν ἔχουσι περὶ τοῦ διαβοήτου ληστοῦ Jack Terrard, καὶ ἂν δύνανται νὰ γίνωσι τοιοῦτοι, ἔλεγον: Ναι, ὅταν οἱ καιροὶ εἶναι τοιοῦτοι, ὅποιοι ἦσαν τότε. Ἐρωτώμενοι ἂν ἡ θέα τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐνεποιεῖ εἰς αὐτοὺς τρομερὰν ἐντύπωσιν, ἀπεκρίνοντο, ὅτι μόνον τὴν πρώτην φορὰν τοῦτο συμβαίνει, ἔπειτα ὁμῶς ἐξοικειοῦνται πρὸς αὐτήν.

Τινὲς ἀνέβαινον εἰς ὑψηλὴν τινα θέσιν διὰ νὰ διηγηθῶσι τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου των. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν διηγεῖτο τις τὰς κλοπὰς του οἱ ἄλλοι ἀνεκραζόν: Καλὰ, πολὺ καλὰ! Ὅτε ὁμῶς ἔλεγεν, ὅτι ἀπὸ ἀνεπιτηδείότητά ὠδηγήθη εἰς τὰς φυλακὰς τὸν ἠπεῖλουν καὶ τῷ ἐπέβαλλον σιωπὴν. Ἄπαντες ὡμολόγουν, ὅτι εἶναι δυστυχεῖς, καὶ ὅτι οὐδεμίαν εὐχάριστησιν εἰς τὴν θέσιν των εὐρίσκουσιν. Ὁ Mayhem ἀπηύθυνε πρὸς αὐτοὺς τὴν ἐρώτησιν, ἂν θέλωσι νὰ ἀφήσωσι τὸν τοιοῦτον βίον ἅπαντες ὁμοφώνως ὡμολόγησαν τοῦτο.

Τέλος ὁ Mayhem ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ αὐτοὺς, ἀφ' οὗ τοῖς διηγήθη ὅτι εἶχε δεχθῆ εἰς τὸν οἶκόν του ἐπισήμους κλέπτας, καὶ ὅτι δὲν τῷ ἀφῆρσαν οὐδὲ πέντε λεπτῶν ἀξίας πράγμα. Διηγήθη, ὅτι εἶχε δώσει ποτε εἰς ἕνα κλέπτην γραμματίον τραπεζικὸν διὰ νὰ τὸ ἐξαργυρώσῃ. Οὗτος δὲ ἔκλεψε τὸ ἀργύριον. Τοὺς ἠρώτησε λοιπὸν, ἂν καὶ αὐτοὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἠθελον φερεθῆ. Τινὲς εἶπον ναι, ἄλλοι ὄχι, ἄλλοι δὲ ὅτι δι' αὐτὸν ὄχι ἀλλὰ δι' ἄλλους ναι—Τότε λοιπὸν ὁ Mayhem ἔδωκεν εἰς ἕνα παιδίον ἀποτροπαιοτάτης ὄψεως γραμματίον

διὰ νὰ τὸ ἐξαργυρώσῃ. Συγχρόνως ἐβεβαίωσεν αὐτὸ, ὅτι ἂν κλέψῃ τὸ ἀργύριον, δὲν θὰ τοῦ συμβῆ κακὸν τι. Μόλις παρήλθον λεπτὰ τινα, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων διευθύνθησαν πρὸς τὴν θύρην, καὶ μετ' ἀγωνίας περιέμενον, ἂν θὰ ἐπκνέλλῃ ὁ παῖς, καὶ ἂν θὰ τηρήσῃ πίστιν. Ὅλοι ἠσθάνοντο, ὅτι ἡ τιμὴ των ἐκινδύνευε, καὶ τινες ἔλεγον, ὅτι θὰ φονεύσωσι τὸν κλοῦργον παιδίον, ἂν δὲν ἐπανέλθῃ. Ὅλιγα λεπτὰ τῆς ὥρας παρήλθον ἐν ἀγωνιώδει προσδοκίᾳ, καὶ ἤρχισαν ἤδη νὰ φροδῶνται περὶ τῆς ἀπουσίας του. Τέλος ἦλθε—καὶ τότε δὲ ἐξεβράχη ἡ χαρὰ τῶν ἄλλων συντρόφων εἰς ἀγρία ζήτησιν κραυγῶν, καὶ ἔφερον τὸν νεανίαν κλοῦργον ἐν θριάμβῳ εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σκηνῆς πρὸς ἐπίδειξιν. Αὐτὸς δὲ ἠγαρίστησε τοὺς εὐγενεῖς θεατὰς διὰ σχημάτων καὶ ὑποκλίσεων αἰτινες καὶ τὴν ἀναίδειαν καταπόμφον ἠθελον κάμει ἢ δὲ ὁμήγουρις ἐχειροκρότει κραυγάζουσα, ἄξιος! ἄξιος!

Ἀναφέρωμεν δὲ νῦν κλάδους τινὰς τῆς ἐντίμου ταύτης ἐπιστήμης. Τὴν πρώτην τάξιν κατέχουσιν ὅσοι διὰ τῆς βίας κλέπτουσιν ἢ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς οἰκίας, τὰς ὁποίας διαρρηγνύουσι, ἢ γυμνόνοντες τοὺς ἀνθρώπους καθ' ὁδὸν ἢ πλησίον τῶν αἰδημόνων τῆς χαρᾶς παρθένων. Εἰς τὴν δευτέραν τάξιν τοῦ κλάδου τούτου ἀνήκουσιν οἱ gaoitler οἵτινες πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐνέβαλον τὸν τρόπον εἰς ὅλον τὸ Λονδίον. Οἱ τοὶ ἀνά τρεῖς ὠπλισμένοι καὶ φέροντες προσωπίδας ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ὁδοπόρων καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα. Ὁ πρῶτος τῷ καταφέρει ἰσχυρὸν κτύπημα, ὁ δεύτερος κρατεῖ σφικτὰ τὸν λάρυγγα διὰ νὰ μὴ θορυβῆ τὸ θυμὸν, ὁ δὲ τρίτος γίνεται κύριος τῶν πολυτίμων πραγμάτων τοῦ ἀτυχοῦς ὁδοπόρου. Τοιαύτη τις τριάς ἐπιφαίνεται πολλάκις καὶ εἰς τὴν κλίνην ἀμελοῦς τινος ὑπναλέου, τὸν κτυπᾷ, τὸν προσπασταλεύει καὶ διαρπάζει τὴν οἰκίαν του. Οἱ ἄνδρες τῆς κλάτσεως τοιαύτης πρέπει νὰ ἦναι ἰσχυροὶ καὶ ἀτρόμητοι. Δεύτεροι κατὰ τὴν τάξιν ἔρχονται ἐκείνοι οἵτινες διὰ ποτῶν μεθύσκουσι τὰ θυμὰ τῶν, καὶ ἔπειτα γυμνόνουσιν αὐτά. Διὰ τὸν κλάδον τῆς ἐργασίας ταύτης ἀπαιτεῖται εὐπροσηγορία, γλυκύτης τρόπων, προκαλοῦσαι ἐμπιστοσύνην. Ὁ τρίτος κλάδος, ὅστις εἰς πολλὰς τάξεις, ὑποδιαιρεῖται ἀποτελεῖται

ἀπὸ τούτων κρυφίως κλέπτοντας. Δι' αὐτοὺς ἀπαιτεῖται πρὸ πάντων πανουργία, ἐπιτηδειότης καὶ ταχύτης χειρῶν. Ἐνταῦθα ἀνήκουσιν οἱ βλαβηριοτόμοι. Οἱ δὲ ἱμκτικοκλέπται, ζωοκλέπται καὶ οἱ κλέπτοντες τρῶφιμα ἀποτελοῦσιν ἴδιον κλάδον. Τὸ μᾶλλον περιέργον δὲ ὅτι καὶ γυναῖκες συγκαταριθμῶνται εἰς τὴν πολιτείαν ταύτην. Ἐτέραν τάξιν ἀποτελοῦσιν οἱ παραχαράκται, οἱ πλαστογράφοι, καὶ ἅπαντα ἢ συμμορία τῶν ἀπατεῶνων, οἱ ἐπίορκοι, οἱ κατᾶσκοποι, καὶ ὅ,τι δῆποτε κακὸν ἔργον δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ὁ ἄνθρωπος τίθεται εἰς τάξιν καὶ ἐνέργειαν.

Ἐκ τοῦ διοργανισμοῦ τούτου οἱ κλέπται τοῦ Λονδίνου εἶναι οἱ τρομερώτεροι πάντων. Οὐδεμίαν ἐπιχείρησιν διαφεύγει αὐτοὺς, οὐδεμίαν προφύλαξιν ἀποκωλύει αὐτοὺς. Σταβρίζουν ὡς τίμοι ἄνθρωποι τὰ ὀφείλη καὶ τὰς ζημίας, καὶ ὑπερπηδῶσι τὰ ἐμπόδια. Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ ἐπαῖται ἐξ ἐπαγγέλματος οἵτινες δὲν ἀπαξιοῦσι νὰ δουλεύωσι καὶ τῷ δολίῳ Ἐρμῇ. τῷ προστατῆ τῶν νυκτερινῶν αὐτῶν ἐκδρομῶν.

Τοιαῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα διεκρινώθησαν ὑπ' ἀνδρῶν οἵτινες ἀνέλαβον τὴν ἠθικοποίησιν αὐτῶν καὶ τὴν καθοδήγησιν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ δικαίου, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἐργασίας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΚΑΛΙΓΟΥΛΑΣ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΡΩΜΗ

Ἀναίσχυντον εἶνε ἐν ἔθνος ὅταν θέλῃ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ψευδαφισιώσεως ἐπὶ πολλὰς γενεάς, πρέπει νὰ παίξῃ τὴν τύχην του εἰς τοὺς κύβους, τὴν εἰμαρμένην του ἐπὶ μιᾷ μόνῃ κεφαλῇ! Τὸ κῦμα ἐξογκοῦται, εἶνε ἀκαταμάχητον, ἀνατρέπει τὰ προσκόμματα, καταποντίζει τὸ πᾶν ἢ παραφορὰ ἐστὶ τοσοῦτον σφοδρότε-

ρα καθόσον ἐστὶν ἀπερίσκεπτος, ὁ ὄχλος ἐστὶ τυφλότερος καθόσον εἶνε μεμνημένος, αἱ ἀρχαῖαι ἀνακνήσεις συσσωρευθεῖσαι καὶ τὰ μήπω πραγματοποιηθέντα ὄνειρα θέλουσι θριαμβεύσει ἡμέραν τινα διὰ πάσης θυσίας.

Τοιοῦτο τρόπος ὁ Καλιγούλας ἀγόμενος ἐκ τῆς ἀνακνήσεως τοῦ πατρὸς του, τῶν ἀδελφῶν του, θεωρουμένων ὡς μαρτύρων, ἐκ τῆς συμπαθείας τῶν Ῥωμαίων ἀναβαίνει εἰς τὸν ὄρον διὰ τῆς καθολικῆς συναίνεσεως. Ἀπεδέχθη, ἠγαπήθη, ἐλατρεύθη, ἐκ τῶν προτέρων ἐστὶ προσφιλέτης, ἀπόλλυσι καὶ τὸ ὄνομά του, καὶ οἱ μεταγενέστεροι οἱ ἴδιοι ἠναγκάσθησαν νὰ καθιερώσωσι τὸ ἐπώνυμον τοῦτο, οἰκαῖον, προσφιλέτης, ἀγαπητὸν ὡς ἐρωτικὸν ἐπώνυμον: Caligula, ἥτοι μικρὸν ὑπόδημα. Ὅταν κατὰ τὸ 37 ἔτος τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀρίκατο εἰς Ῥώμην μετὰ τοῦ πτώματος τοῦ Τιβερίου, ὃν ἐπνίξαν κατὰ διαταγὴν του, ὑπεδέχθη δι' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ πολῖται, στρατιῶται, γυναῖκες, παῖδες, ῥίπτονται ἐνώπιόν του, καθὼς ἐρρίπτοντο ἄλλοτε ἐνώπιον τοῦ Γερμανικοῦ. Ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν ἀστέρα, θρέμμα, νεοσσὸν, παιδίον των.

Ἡ χαρὰ μεταδίδεται εἰς τὴν οἰκουμένην. Πρέπει ν' ἀναγνώσῃ τις τὸν Ἑβραῖον Φίλωνα ὅπως φαντασθῆ τὴν ἄπειρον ταύτην εὐθυμίαν καὶ ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τοῦ γνωστοῦ κόσμου. Οἱ σύμμαχοι καὶ δοῦλοι λαοί, πολῖται καὶ ἀλλοδαποί, πλούσιοι καὶ πένητες, κύριοι καὶ δοῦλοι διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος παρρηξισμοῦ καὶ ἀγαλλιάσεως παραπλησιῶν τῇ παραφροσύνῃ. Πανταχοῦ καπνίζει ὁ λίβανος, πανταχοῦ ἀναγεοῦνται αἱ θυσίαι δὲν παρατρεῖ τις ἢ συμπόσια καὶ εορτάς. Ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν ἡ ἐπίσημος στατιστικὴ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἐθυσίασαν εἰς τοὺς θεοὺς ἑκατὸν ἐξήκοντα χιλιάδας θύματα πρὸς τιμὴν τοῦ Καλιγούλα. Αἱ πανηγύρεις ἐξηκολούθουν ἐν τοῖς σταδίοις, τοῖς θεάτροις, τοῖς ἵπποδρομίαις Δίναται τις εἰπεῖν ὅτι ἐπὶ ὀκτώ μηνῶν τὸ κῆθρῶπιον γένος ἐμέθυε.

Καθὼς εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἡ σελήνη τοῦ μέλιτος καταπραῖνει τὰς τρυφεράς ψυχὰς καὶ βελτιοῖ αὐτάς, οὕτως εἰς τὸν πολιτικὸν βίον, ἡ χαρμῶνος ἐκθρόνισις καθὼς ἀποκαλοῦσιν αὐτήν, καταπραῖνει τὰς θηρωδεστέρας φύσεις ἀροπλίζονται

ἐπί τινα χρόνον καὶ καθίστανται ἀκίνδυνοι, καθόσον ἐκπλήσσονται μὴ ἔχουσαι οὕτως εἰπεῖν συνείδησιν ἑαυτῶν. Ὁ Καλιγούλας, ἐν μέσῳ τῆς θυελλώδους ἀγάπης ἧτις περιέβαλλεν αὐτὸν, οὐδόλως εἶχεν ἀνάγκη νὰ ᾔνε ἀγαθὸς ἀπένειμι πᾶν ὅ,τι ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ, διότι ἀπῆλθον εὐκόλα πράγματα. Παιρδίδεται εἰς τὸν ὄργανον τῆς ἀναμορφώσεως ὅστις παρομαρτεῖ εἰς μακρὰν βασιλείαν καὶ βασιλείαν ἐπάρατον. Ὁ ἴδιος ἐνετρίψα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τιβερίου τοῦ ὁποῖου ἠσθάνθη τὸν ζυγὸν ἐν Καπρῆα ἢ εὐτυχία ἦν ἐδοκίμαζεν ἠκτινοβόλει ἐπὶ τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τέλος, οὐδαμῶς ἀπῆλθα ἀντίστασιν, πάντες ἐλάτρευον αὐτὸν, πάντες προέτρεχον εἰς τοὺς πόθους τοῦ δὲν ἐγίνωσκεν εἰσέτι ἢ τὴν ἠπιότητα τῆς ἀπονεμομένης αὐτῷ ἐξουσίας, τὸ θάμβος ν' ἀγαπᾶται, καὶ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ βασιλεύῃ ἀνευ κόπου καὶ κωλύματος.

Τὸ ταμῆιον ἐστὶ πλήρες, χάρις εἰς τὴν φιλαργυρίαν τοῦ Τιβερίου· εὐκόλως λοιπὸν δύναται νὰ πληρώσῃ τὰ κληροδοτήματα τοῦ προκατόχου, καὶ νὰ χορηγήσῃ ἐξήκοντα σεστερτίους διὰ τὴν πρώτην ἐκκοπήν τοῦ πόγωνος τοῦ Καλιγούλα, οὗς ἠρνήθη ὁ Τιβέριος τὸ 32 ἔτος ὁμοῦ μὲ δεκαπέντε σεστερτίους καθυστερουμένους διὰ τοὺς τρέχοντα τόκους πρὸ πενταετίας. Οἱ ἐξήρισται ἀνακαλοῦνται, αἱ φυλακαὶ ἀνοίγονται. Οἱ φῆροι ἐλαττοῦνται, ὅπερ ἐστὶν εὐκολώτερον ἐν ἀρχῇ ἢ εἰς τὸ τέλος μιᾶς βασιλείας. Ἡ γερουσία τιμᾶται, ὁ Καλιγούλας ὁμνῶν νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτῆς τὴν ἰσχύον, τιλοφορεῖται υἱὸς τῆς ἐπιτροπευόμενης αὐτῆς. Ὁ λαὸς ἀνκτατὰς ἐκλογῆς τοῦ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι.

Τὰ συγγράμματα τοῦ Λαβιανοῦ, τοῦ Κρεμντιῦ Κόρδου, τοῦ Κασσίου Σεβήρου, ἀνεξάρτητα πνεύματα τῶν προηγουμένων βασιλείων, ἔπαυσαν ν' ἀπαγορεύονται· τ' ἀντίγραφα ἀναφάνονται καὶ πολλαπλασιάζονται, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχεν ἐλευθεροτυπία. Οἱ ἰδρυταὶ γαμαιτυπειῶν τοσοῦτον δικασίμων ἐπὶ Τιβερίου, οἱ διαφθορῆς τῆς νεολαίας ἐξορίζονται τῆς Ρώμης, καίτοι κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ νέος αυτοκράτωρ παραδίδοται εἰς μυστικὰς ἀκολασίας αἵτινες ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἀλλοιώσει σπουδαίως τὴν ὑγίαν του. Ἐπὶ

ὁκτὼ μῆνας ἡ κοινὴ γνώμη ἐπιζητεῖ καὶ ὁ Καλιγούλας χορηγεῖ μεταρρυθμίσεις αἵτινες ἀνορθοῦσι τὰ δεινὰ τῆς προηγουμένης βασιλείας καὶ δικαιολογοῦσι τὴν ἀγάπην τοῦ κοινοῦ.

Ἀλλὰ κορέννεται ἐξ ὄλων οἱ μυθιστοριογράφοι ἀξιοῦσιν ὅτι ἡ σελήνη τοῦ μελιτος δὲν διαρκεῖ ἢ ἐπὶ τινα χρόνον, ἡ ἱστορία ἀποδεικνύει ὅτι αἱ συγκινήσεις μιᾶς χαρμωσύνου ἐνθρονίσεως ἐξάντλούνται καὶ διαρκοῦσι ἐπὶ μικρὸν χρόνον. Ὁ Καλιγούλας ἠθρόνησε· παρετηρήθη τοσαύτη λύπη ὅση ὑπῆρξεν ἡ χαρὰ. Ὁ λαὸς διενυκτέρευε πέραξ τοῦ μεγάρου, πολλοὶ ἤρχοντο νὰ θυσιασθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος ἢ νὰ πολεμήσωσιν εἰς τὸ ἵπποδρόμιον ἐὰν ἀνελάμβανεν. Ἀλλ' ἡ νόσος αὕτη, ἀπῆρξεν αὐτῆς ἐξασθενήσεως ἕνεκεν τῶν συμποσιῶν, τῶν λουτρῶν ἅτινα μετεχειρίζετο ἀκαταλλῆως, ἐκ τῆς συνθηρίας τῶν ἀκολασίων αἵτινος ἐπολλαπλασιάζοντο ὁσήμεροι, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῆς φυσικῆς ἀδυναμίας τοῦ ὄργανισμοῦ του. ἡ νόσος αὕτη ἀπέδωκεν εἰς τὴν Ρώμην τὸν ἀληθῆ Καλιγούλαν, ὃν ἡ μνήμη τῶν ἀνθρώπων ἀπεθέου καὶ ὅστις ἐλησμονήθη ἐν τῇ ἀρετῇ καθὼς ἐν τινι διαβατικῇ μέθῃ.

Ἐπίστευσαν ὅτι ὁ Καλιγούλας παρφρόνησε καὶ ὅτι ἐγκρατικὴ ἐξᾶψις κατέστησεν αὐτὸν τέρας. «Μέχοι τοῦδε, λέγει ὁ Σουετώνιος, ὠμίλητα περὶ ἐνὸς ἡγεμόνος, ὅ,τι προτίθεμαι νὰ διηγήσω ἡδὴ ἀφορᾶ ἐν τέρας»

Πιστεύον τις τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς φύσεως δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ τὰ τέρατα. Δὲν πρέπει τις ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον οὔτε τὸ ἀναμάρτητον τοῦ Θεοῦ οὔτε τὴν θηρωδίαν τοῦ ζώου· ἡ θέσις του δὲν εἶνε οὔτε ἄνω οὔτε κάτω. Πρέπει νὰ καταλογίσῃ τὰ πλεῖστα τῶν ἀμαρτημάτων του εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν ὀργάνων τοῦ ἅτινα ἀναγγέλλουσι τὴν θέλησιν του, καὶ εἰς φυσικὴν τινα κατὰστασιν ἧτις δημιουργεῖ ἡλικίαν τινα ἀλλοίωσιν. Εἰς ὠρισμένας πρὸ πάντων περιστάσεις ἐμφανίζονται δυσεξήγητά τινα νοσήματα ἅτινα συγγέουσι τινες μὲ τὴν παραφροσύνην καὶ ἅτινα χρῆζουσιν ἐμβριθοῦς σπουδῆς. Θέλωμεν παρατηρήσει τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρος, τοῦτου εὐτυχῶς ἀρετὰ σπανίου ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Εἰς τὴν ψυχολογί-

κὴν ἀνάλυσιν θέλωμεν προσθέσει τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ἡγεμόνος, τοῦτου ὅστις μόλις ἦτον εἰκοσιεξαετής.

Ἦτον ὑψηλός, κάτωχος· εἶχε κοίλους τοὺς κροτάφους, τοὺς ὀφθαλμοὺς βυθισμένους ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων των, μέτωπον εὐρὸν καὶ ἀπειλητικόν. Εἶχεν ἀνεπτυγμένον σῶμα, λαίμον ἰσχυρὸν, κνήμας καθ' ὑπερβολὴν ἀσθενεῖς, κληρονομικὸν ἐλάττωμα. Γερμανικὸς ὁ πατήρ του εἶχεν ἐπίσης ἀσθενεῖς τὰς κνήμας καὶ ἐνίσχυεν αὐτάς διὰ τῆς συγνῆς ἵππασίας. Ὁ Καλιγούλας εἶχεν ὀλίγας τρίχας, ἡ κορυφή τῆς κεφαλῆς του ἦτον ἀπολύτως φαλακρὰ, ἀπόδειξις τῆς πενιχρότητος τοῦ αἵματος· ἐξ ἀντιθέτου, εἶχε καθ' ὅλοκληρίαν δασύ σῶμα, σημεῖον τῶν σφοδρῶν ὀρέξεων. Τοῦτου ἕνεκεν βραδύτερον ἐκηρύττετο ἐγκληματίας ὅστις ἐθεώρει τὸν Καλιγούλαν ἐκ τινος παρθύρου, ἢ ἐκ τοῦ ὕψους προφυλαίου τινος, καὶ ἐὰν ἀπήγγελλεν ἐνώπιόν του τὴν λέξιν τράγος ἢ αἶξ. Ἦτον ἐπιληπτικὸς ἐκ γενετῆς, εἶχεν αἰφνιδικὰς ἀδυναμίας αἵτινες ἐμποδίζον αὐτὸν νὰ βαδίσῃ καὶ μάλιστα νὰ στηριχθῇ. Ἴδου λοιπὸν ὀργανικαὶ ἀδυναμίαι, ἰδιοσυγκρασία, αἵτινες συνεπάγονται ὑπερβολικὴν νευρικὴν εὐαισθησίαν, ἀόρεστον εἰς τὰς σφοδρὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀνικανὸν νὰ ὑποστῇ αὐτάς. Αἱ τοιαῦται φύσεις ἔχουσιν ἀνάγκη συγκινήσεων καὶ πάσχουσιν ἕνεκεν αὐτῶν· ἐπιζητοῦσι τὰς ἐξᾶψεις καὶ ἐκνευρίζονται ἐκ παντὸς ἐρεθισμοῦ.

Βραδύτερον, ἡ ἀνατροπὴ, ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐξάσκησις τῆς ἰσχύος του ἐμετρίασαν εἰσέτι τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ῥοπὰς. Ὁ Καλιγούλας αἰσθάνεται τὴν ἀνώμαλον κατάστασιν τῆς ὑγείας του· ἠθέλησε νὰ θεραπεύσῃ διὰ καθαρτικῶν τὸν ἐγκέφαλόν του, ἰδέα τῆς ἀρχαίας ἰατρικῆς. Κησωνία, ἡ τετάρτη σύζυγός του, ἔδωκεν αὐτῷ ἐν φάρμακον ὅπερ δὲν ἐχρησίμευσεν ἢ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν μανιωδῆ, βραδύτερον δ' ἀσθενέστερον.

Εἶχε δύσμορφον πρόσωπον· προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ αὐτὸ φρικώδες, φρονῶν ὅτι ἡ φρικὴ ἦν ἠθελε νὰ ἐμπνέῃ ἐπέιχε τόπον καλλονῆς. Ἐμάνθανεν ἀπέναντι τοῦ κατόπτρου νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ὅλα τὰ χαρακτηριστικά του τὴν ἀκίνησιν, νὰ θεωρῇ ἀσκαρδαμυκτὴ χωρὶς ποτὲ νὰ καταβιάσῃ τὰ

βλέφαρά του μιμούμενος τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ὧν ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε διακρηνῆς λίθος προσκεκολλημένος. Αἱ νύκτες του δὲν ἦσαν ἢ μακρὰ αὐπνία· δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ πλεόν των τριῶν ὥρων, καὶ αἱ τρεῖς αὗται ὥροι διεκόπτοντο ὑπὸ τρομερῶν ὄραμάτων· ἤκουε τὴν θάλασσαν ἧτις ἐλάμβανε φωνὴν καὶ συνδιελέγετο μετ' αὐτοῦ. Παραχρῆμα ἐπήδα ἐκ τῆς κλίνης του καὶ περιεπάτει ὑπὸ μακρὰς ἀψίδας, ἀναμμένων καὶ ἐπιζητῶν τὴν ἡμέραν.

Ἐπὶ τέλος ἐσκήρτα, ὑπὸ τὸ κράτος πυρεστούτης ἐξᾶψεως, εἶχε τὴν ἀνήτχον εὐκηνισίαν τοῦ θηρίου ἐντὸς τοῦ κλωδοῦ του. Κατείχετο ὑπὸ πανικῶν τρόμων οἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς ἀπερισκέπτου ἐξεγέρσεως τῶν αἰσθήσεων. Ὁ κερκυνὸς ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ κρύπτηται ὑπὸ τὴν κλίνην. Ἐσπέραν τινα ἰδῶν ἐκ Μεσσηνίας τὴν Αἰτνὴν ἐκπέμπουσιν φλόγας, ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ αἰφνιδικῶς ἐκ τῆς Σικελίας. Ἐν τινι γελοῖᾳ ἐκστρατείᾳ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ῥήνου, εὐρισκόμενος ἐπὶ τινος ἀνωμάλου ὁδοῦ, ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἐχθροὶ ἐμελλον νὰ προσβάλωσιν αὐτόν. Ἐφυγε, καὶ ἐπειδὴ αἱ ἀποσκευαὶ ἐβράδυνον τὴν πορείαν του, μετήνεγκον αὐτὸν ἐπὶ τῶν βραχιόνων οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ στρατοῦ πέραν τῆς ῥιφθείσης εἰς τὸν Ῥήνον γερύρας.

Αἱ λεπτομέρειαι αὗται, ὧν τὰς πλείστας ἠρανίσθημεν ἐκ τοῦ Σουετωνίου, ἀναγγέλλουσιν ἀσθενῆ καὶ παράδοξον φύσιν ἧς αἱ παθήσεις ἀντιδρῶσι σφοδρῶς ἐπὶ τῆς ψυχῆς, δὲν ἐξαγγέλλουσιν ὅμως ποσῶς παραφροσύνην.

Τὸ νοσηρὸν τοῦτο σῶμα περιέκλειε λίαν ζωηρὸν πνεῦμα. Ἡ ἀνατροπὴ ἀνεπτύξε τὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα, ἡ ἐξαλλος φαντασία ἀφικνουμένη μεχρὶ παραφορᾶς, ἦτο γόνημος, ἀνεξάντλητος. Αἱ παλινωδία αὐτοῦ ἦσαν πολλάκις σκληραὶ ἀλλ' ἐπιτυχεῖς. Εἶχε τὸ πλεονέκτημα τῆς εὐγλωττίας· αἱ ἰδέαι καὶ αἱ λέξεις ἐπῆρχοντο αὐτῷ ἀρθῶς· ἡ φωνὴ του ἦτον ἡχηρὰ, ἡ ἀπαγγελία του ἐξαισία, πρὸ πάντων ὅταν ὠργίζετο. Ἐστὶν ἀληθὲς ὅτι ἦτον ἀπροσύνῃ νὰ πολεμῇ τις μετ' αὐτοῦ. Ὁ Σενεκάς ἤθελε μετ' αὐτοῦ εἰς διενέξεις καὶ ἠθελε πληρώσει τὴν νίκην του διὰ τῆς ζωῆς του, ἐὰν μία παλλακίς τοῦ αυτοκράτορος δὲν ἔπειθεν αὐτὸν ὅτι ἦτο φυσικῶς. Ὁ Δημίτιος Ἄ-

φωρ, ἀρχαῖος καταδότης ἦτο μᾶλλον μεμνημένος καὶ ἐτύγγανε τῆς εὐνοίας του πίπτων ὡς κεραυνόπληκτος ἕνεκεν τῆς εὐγλωττίας τοῦ κυρίου του. Ἐπὶ τέλους μήπως ὁ Καλιγούλας δὲν συνέστησε διαγωνισμὸν ἐν Λουγδούνῳ, καθ' ὃν οἱ συγγραφεῖς κακοζήλων συγγραμμάτων κατεδικάζοντο νὰ ἐξαλείψωσιν αὐτὰ διὰ τοῦ σπόγγου καὶ τῆς γλώσσης των; Ὁ τοσοῦτον πεφωτισμένος οὗτος φιλόλογος ἐθεώρει ἑαυτὸν συγγρόνως καλὸν κριτικόν. Ὁ Βιργίλιος δὲν ἐφαίνετο αὐτῷ οὔτε ἀρκετὰ σοφός οὔτε ἀρκετὰ πρωτότυπος. Ὁ Τίτος Λίβιος ἐφαίνετο αὐτῷ ἀδόλεσχος καὶ νωθρός. Ἐάν δὲν κατέστρεψε τὰ χειρόγραφα των, ἀφῆρσεν ὅμως τὰς προτομάς των ἐκ τῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν.

Τοιοῦτος ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἢ μᾶλλον ὁ νέος ὃν οἱ ἱστορικοὶ ἐθεώρησαν φρενοβλαβῆ· οἱ ἐπιεικέστεροι ἀπέδωκαν εἰς τὴν ἀσθένειάν του τὴν ἀπότομον ἀλλοίωσιν τοῦ χαρακτῆρός του, καὶ ἐθεώρησαν τὸ τέλος τῆς βασιλείας του ὡς διηνεκῆ μακίαν. Ἡ μακία του, λέγουσιν, ἦτο νὰ νομιζῆ ἑαυτὸν θεόν.

Ἀνατρέξατε ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας τῶν εἰδωλολατρῶν, ὅπως κατανοήσῃτε τὴν πολυθειάν καὶ τὴν τάσιν πάσης ῥωμαϊκῆς ψυχῆς ἥτις ἐβλεπε πανταχοῦ θεοὺς, ἥτις ἐφιλοξένοι ἅπαντα τὰ θρησκευόμενα, ἥτις ἀπεθέου πάντας τοὺς ἥρωας. Κατ' ἐμὲ, ὁ Καλιγούλας κηρύσσων ἑαυτὸν θεόν, ἦτον ἀνόητος, ἢ μήπως ἦτον ἀπειναντίας κατ' αὐστηρὸν λόγον λογικός; Προέδιδε νοερὰν ἀλλοίωσιν, ἢ ἐκ τῶν ἀντιῶν ἀπεδείκνυε θαυμασίαν ὀξυδερκίαν, νομισμὸν, λογικὴν; Ἡτο δεσπότης φρενήρης, ἢ ἡγεμὼν εἰλικρινῆς καὶ ἐμβριθῆς;

Ἀληθῶς, θεωρῶν ἑαυτὸν κύριον τοῦ κόσμου, ἐξῆγε τὰς ἐντεῦθεν συνεπείας. Ὁ αὐτοκράτωρ περιπλανᾷ τὴν διάνοιάν του ἐπὶ τοῦ κόσμου καὶ δὲν ἀκούει ἢ ἀπέραντον συμφωνίαν λατρείας· δύναται τὰ πάντα εἶνε τὸ πᾶν ἐστὶν ἡ πηγὴ τοῦ παντός· ἐπανήγαγε τὸν χρυσοῦν αἰῶνα ἐπὶ τῆς γῆς ὅπερ οἱ θεοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ πράξωσιν ἀπὸ τοῦ Κρόνου. Ἐστὶ λοιπὸν ἴσος τοῖς θεοῖς, πρὶν ἀποθεωθῆ.

Διατὶ λοιπὸν ν' ἀναμείνωσιν τὸν θάνατόν του ὅπως ἀνακρύξωσιν τὴν θεότητά του; Δὲν εἶνε ὀρθὸν ν' ἀπολαύσωσιν αὐτῆς ἀπὸ

τοῦδε; Ἄλλοι δυνάσται ἐμμανῶς φίλαυτοι ἐσκέφθησαν καθὼς οὗτος χωρὶς νὰ τολμήσωσιν νὰ ὁμολογήσωσιν τοῦτο. Εἰλικρινέστερος αὐτῶν οὗτος ἐρρίψε τὸ προσωπεῖον. Ἡ περὶ αὐτοῦ πίστις ἐστὶ τοσοῦτον βαθεῖα, ὥστε δὲν ὑπολείπεται ἢ νὰ διατυπωθῆ ὡς θρησκευμα. Παρόμοιον θάμβος δὲν εἶνε ἄνευ προηγουμένων, καὶ οἱ ἐπιφανέστεροι τῶν ἡρώων δὲν ἀπηλλάγησαν αὐτοῦ. Τίνι δικαίωματι ἢ ἀνθρωπότητι ἀνακηρύττει ἐκείνους μὲν ὑπερφυεῖς, παράφρονα δὲ τοῦτον; Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπίστευσεν ἑαυτὸν θεὸν καὶ οὐδεὶς ἐθεώρησεν αὐτὸν φρενοβλαβῆ. Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, χριστιανικώτατοι βασιλεῖς ἐπεισθήσαν ἐπίσης ὅτι ἦσαν θεοὶ, ἐθεωρήθησαν ὅτι ἦσαν περιβεβλημένοι διὰ τοῦ θεοῦ δικαίου, ἐξήσκησαν τὴν ἐξουσίαν διὰ μεγαλοπρεπείας ἢ ἐνόμιζον θεῖαν, περιεβλήθησαν ὑπὸ τῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ποιητῶν, τῶν αὐλικῶν τῶν μὲ προσόντα θεότητος. Ἐν τούτοις ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' οὐδέποτε ἐθεωρήθη φρενοβλαβῆς. Ὁ Καλιγούλας οὐδὲν ἀπεπειράθη, οὐδὲν ἐπραξεν, οὐδὲν ἐπενήσεν πλέον τούτου· ἐξῆ μόνον οὐχὶ ἐν χριστιανικῇ ἀλλ' ἐν πολυθεϊστικῇ κοινωνίᾳ, ἐν μέσῳ προκατόχων ἀποθεωθέντων καὶ λατρευμένων ὡς εἰδῶλα.

Ἐκτοτε ὁ Καλιγούλας ἐνεργεῖ μετ' ἐντελοῦς εἰλικρινείας, λογικῆς, καλῆς πίστεως. Ἡ ἀποκαλυπτομένη εἰς αὐτὸν θρησκεία δεῖται καταφανῶν ἔργων. Μετ' ἀφελείας καὶ πραότητος αἵτινες ἰδιόζουσιν εἰς θεὸν κατελθόντα ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρξατο νὰ ψηφίζῃ ὅπως κτίσωσιν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἕνα ναὸν, ἀνεγείρουσι πρὸς τιμὴν τοῦ ἑκατόν· ἐπιθυμεῖ ἀγάλματα· ἀνεγείρουσι τοσαῦτα ὅσα ἡ χεὶρ τῶν γλυπτῶν καὶ ἀγαλματοποιῶν ἐπαρκεῖ νὰ κατεργασθῆ. Δὲν ἀρκοῦσιν οἱ ναοὶ τοῦ νέου θεοῦ· τοποθετοῦσιν ἐν ἀγάλματι ἐφ' ἑκάστου ναοῦ τῶν ἀρχαίων θεῶν, καὶ τοῦτο γενικεύεται ἐφ' ὅλου τοῦ κόσμου, ἢ θεότης του ἐστὶν ἐξιλέωσις ἢ μᾶλλον ἠθικὴ δικαιολογία ὄλων τῶν πολιτικῶν ἀδυναμιῶν. Προσέφερον ἑορτὰς ἐν αἷς οἱ προὔχοντες τῆς γερουσίας καὶ οἱ ἱππῶται παρευρίσκοντο μετὰ τῶν γυναικῶν των. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐξέλεγε τὴν ὠραιότεραν, ἐξήφαινε μετ' αὐτῆς μετέφερον αὐτὴν κρηνηκῆν καὶ συνεζήτει μετὰ τοῦ συζύγου τῆς περὶ τῶν ἀποκρύφων αὐτῆς καλῶ

λωνῶν. Οἱ ἐκούσιοι οὗτοι μάρτυρες δὲν ἠγανάκτουν μάλιστα ἐάν ἐνίοτε ὁ ἄρχων περιεβάλλετο μὲ δορὰς ζώου ὅπως ἐπιτεθῆ ἐπὶ τῶν γυναικῶν των. Ὁ Βάχχος καὶ οἱ σάτυροι αὐτοῦ οὐδόλως ἐπραξάν διαρρώως εἰς τὰ δάση τῆς Θράκης!

Ἐπὶ τέλους ὅταν ἦνε τις θεὸς δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια — ἡ Ῥώμη οὐδόλως ἐξεπλήσσετο διότι ὁ Καλιγούλας ἐξῆσεν εἰς διηνεκῆ αἰμομιξίαν μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν του. Μήπως ὁ Ζεὺς δὲν ἐνυμνήθη τὴν ἀδελφὴν του Ἴραν; Ἡ αἰμομικτικὴ αὕτη σχέσις δὲν ἐκρίπτετο εἰς τὴν σκίαν τοῦ μεγάρου. Εἰς τὰς δημοσίας τελετὰς, εἰς τὰ συμπόσια τὰ διδόμενα ἐν ὀνόματι τῆς Πολιτείας, ἐβλεπέ τις τὰς τρεῖς ἀδελφὰς κατακλινομένας ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς τοὺς πόδας του, οἱ δικασταὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι ὠρκίζοντο ἐν ὀνόματι αὐτῶν. Ἴδου ὁ ἐπίσημος τύπος τοῦ ὄρκου των: «Οὐδὲν προσφιλέστερον ἔχω, οὔτε τῶν τέκνων μου οὔτε ἐμαυτοῦ, πλὴν τοῦ Καίου Καίσαρος καὶ τῶν ἀδελφῶν του.» Σιλανὸς ὁ πενθερὸς τοῦ αὐτοκράτορος ἐστὶν ἐνάρετος ἄνθρωπος, πειράται νὰ συμβουλεύσῃ τὸν Καλιγούλαν· ὁ Καλιγούλας προσκαλεῖ αὐτὸν ν' ἀποκόψῃ τὸν λαιμὸν του διὰ τοῦ ξυραρίου του. Ἐπὶ τέλους οἱ ἀσύνετοι οὔτινες προσήνεγκον τὴν ζωὴν των ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ζωῆς τοῦ αὐτοκράτορος, οἱ ἐνθερμοὶ φίλοι οὔτινες ὑπεσχέθησαν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ πηλαίσωσιν εἰς τὴν ἀμφιθέατρον ἐάν ἐθεραπεύοντο, κατὰ τὴν τῶν ὅπως ἐκτελέσωσιν τὴν εὐχὴν των.

Ἄλλ' ὁ λαὸς τί λέγει εἰς τὰς ἀνθρωποκτονίας ταύτας; Ὁ λαὸς ἀπαθῆς πληροῖ τὰ θέατρα, τὰ πάντα τελοῦνται οἰκογενειακῶς καὶ οἱ λύκοι καταβιβρώσκουσιν ἀλλήλους.

Ἡ ἠδυσπάθεια καὶ ἡ θηριωδία ἐξακολουθοῦσιν. Οἱ δυνάσται ἐξασκοῦσι τὴν ἐξουσίαν καὶ τὰς ἰδιοτροπίας των καὶ ἱκανοποιοῦσι τὰς ὀρέξεις των ἐπὶ μὲν τῶν γυναικῶν διὰ τῆς βίας, ἐπὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν διὰ τῆς ῥομφαίας. Αἱ βάσανοι, αἱ τιμωρίαι εἰσὶ ζωηραὶ συγκινήσεις καὶ φάρμακον ἐναντίον τῆς ἀηδίας ἥτις καταβιβρώσκει τὴν ψυχὴν κορροθεῖσάν ἐκ μεγαλείου. Φίρ εἰπεῖν, χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ὁ Καλιγούλας ρίπτει εἰς τὰ θηρία ἑκατοστύας τινὰς θεατῶν, ἀποκόπτουσι μάλιστα τὴν

γλῶσσαν τῶν δυστυχῶν τούτων ὅπως μὴ αἰ κρυγῆ τῶν διατρῆζωσι τοὺς ἀγῶνας.

Εἰς ἕκαστον γέφυμα κατὰ πᾶσαν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν, ὁ Καλιγούλας ἀποκεφαλίζει ἕνα αἰγυλάτων ἐνωπίον του — ἐντεῦθεν διηγείρετο ἡ ἡμερῆς του, ἐάν ὁ ἑκατόνταρχος ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν μικρὰν ταύτην ὑπηρεσίαν ἦτον ἀρκετὰ ἐπιτήδειος ν' ἀποκόψῃ τὴν κεφαλὴν του δι' ἐνὸς μόνου κτυπήματος. Ἀπειναντίας, ὅταν ὁ Καλιγούλας παρεδίθετο εἰς τὴν ἀκολαπίαν, δὲν ἠγάπα τὴν θείαν τοῦ ἀματός· ἐβασάνιζε βραδέως τὰ θύματά του συνιστῶν εἰς τοὺς δημίους νὰ προξενῶσι πολλὰς ἀλγηδόνας εἰς αὐτά. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν ἄνω καὶ μικρὰν Ἀσίαν ἅπαντα τὰ ἠδυσπαθῆ θηροσκευάματα εἰσὶ κρῆμα ἠδυσπαθείας καὶ θηριωδίας. Οὕτως οἱ σατράπαι τῆς ἀρχαιότητος, πολλοὶ σουλτάνοι καὶ διοικηταὶ τῶν νεωτέρων χρόνων συνήνωσαν τὴν μᾶλλον ἀγαλίνωτον σκληρότητα μὲ διηνεκῆ ἀκολασίαν.

Οὐδὲν φυσικώτερον ἐξήσκει ὑπεράνθρωπον ἐξουσίαν. Ἀπέναντι ἐνὸς θεοῦ ἢ ζωῆ τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν ἀσήμαντος, καὶ ὅταν πέμπῃ τὸν θάνατον, οἱ θνητοὶ ὀφείλουσι νὰ εὐλογῶσιν αὐτόν. Ὁ ποιμὴν εἶνε κακοῦργος ὅταν κείρῃ τὰ ἀρνία του ἢ ἐκδέρῃ ἢ τρώγῃ αὐτά; Τὸ ποιμνιον ἐγένετο πρὸς βορᾶν, οἱ ἄνθρωποι ἐγεννήθησαν ὅπως ἀποθνήσκωσι, καὶ ὁ Καλιγούλας ἀνατρέγων εἰς τὰς ἰδέας τῶν ἀρχαίων ἦτο θεὸς ἐπιεικέστατος, καθότι δὲν ἀπελάμβανεν ἢ μικρὸν δέκατον καὶ μόλις ἀπέκτεινε ῥωμαίους τινὰς καὶ ἐκάστην ἡμέραν: «Ἐνθυμηθῆτε, ἔλεγε πρὸς τοὺς ῥωμαίους, ὅτι τὰ πάντα δύναμαι καὶ ὑμῶν.» Συμποσιάζει μεταξὺ δύο ὑπάτων, γελᾷ, καὶ ὅταν οἱ ὑπατοὶ ἀγαλλόμενοι ἐρωτῶσιν αὐτὸν διατὶ γελᾷ: «Σκέπτομαι, εἶπεν, ὅτι δι' ἐνὸς σημείου τῆς κεφαλῆς δύναμαι ν' ἀποκεφαλίσω ἀμφοτέρους.» Ὅταν θωπεύῃ τινὰ τῶν γυναικῶν ἢ τῶν ἐρωμένων του, προστίθῃ χαριέντως: «Διὰ μιᾶς λέξεως δύναμαι νὰ διατάξω νὰ πέσῃ ἢ ὠρῆσῃ αὕτη κεφαλὴ.» Ἐπὶ τέλους εἰς τὰς ἡμέρας τῆς μεγάλης ὀργῆς του, ἤχετο ὅπως ὁ ῥωμαϊκὸς λαὸς μὴ ἔχῃ ἢ μίαν μόνην κεφαλὴν, ὅπως ἀποκόψῃ αὐτὴν δι' ἐνὸς μόνου κτυπήματος.

Ἄλλ' ὁ λαὸς, τί ἔλεγεν; Ὁ λαὸς ἦτον ἀπαθῆς καὶ ἐπλήρου τὰ θέατρα· τὰ κτυπή-

ματα διήρχοντο ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του ὅπως προσβάλλωσι τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἰσχυροὺς. Ὁ κεραινός δὲν προσβάλλει ἢ τὰς μεγάλας δρύς.

Ἐπὶ τὸν ὅμως δυσχέρειαί τινες διὰ τὸν θεῖον αὐτοκράτορα τὸ ταμεῖον δὲν ἦτον ἀνεξάντλητον. Ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους ἐδαπάνησε πεντακόσια τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια ἄτινα ἢ φιλαργυρία τοῦ Τιβερίου ἐπεσώρευσε, καὶ ἢ ποσότης αὕτη ἐκπροσωπεῖ πολλὰ δυσεκατομμύρια τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Παρὰ τὴν ἰσχύον του, ὁ θεὸς δὲν εἶχεν ἀρκετὰ ὄξυδερκεῖς ὀφθαλμοὺς ὅπως ἀνακαλύψῃ τοὺς ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς κεκρυμμένους θησαυροὺς. Μετεχειρίζετο ἀπλούστερα καὶ λογικώτερα μέσα. Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀνῆκον αὐτῷ, πολὺ περισσώτερον αἰ περιουσίαι των, ἐπομένως ἐσφτερίζετο αὐτὰς διαφοροτρόπως. Ὅτε μὲν ἐπινοῶν δίκην τινα, ὅτε δὲ φονεύων οὐς ἤθελε ν' ἀπογυμνώσῃ, ὅτε δὲ ἀρκούμενος εἰς ἀπλὴν δήμευσιν. Ἐπαιζε τοὺς κύβους μετὰ τῶν αὐλικῶν του, ἐγείρετο ἐνῶ ἐξηκολούθουν τὸ παίγιόν των, ἵστατο ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ ἀνακτόρου, ἐσημειῶνέ τινας τῶν πλουσιωτέρων διαβατῶν, ἀπέκτεινεν αὐτοὺς καὶ εἰσέτρεχετο λέγων: «Καθ' ὃν χρόνον ἤριζετε περὶ τινῶν σεστερτίων, ἐκερδίσα δὴ ἑκατομμύρια.» Ἡ μάλιστα μετεποίει τὸ ἀνάκτορόν του εἰς χαμαιτυπεῖον, κατεσκεύαζε κοιτῶνας διακεκοσμημένους με ζωγραφίας ἀξίας τῆς Καπρέας, ἐπλήρου αὐτὰς με ἐντίμους γυναῖκας καὶ νέους οὓς ἀπῆγε, κατόπιν ἀπέστειλε καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν τοὺς ἀπελευθέρους, τοὺς δούλους του προσκαλῶν τοὺς πολίτας εἰς ἡδονὰς ἃς ἔπρεπε νὰ πληρώσωσιν ἀκριβῶς. Ἄλλοτε ἐκῆρυσεν ἀκύρους ὅλας τὰς διαθήκας ἐν αἷς δὲν περιελαμβάνετο. Οἱ γέροντες συνέτασσον αὐτῷ τὴν διαθήκην των καταλείποντες αὐτῷ μεγάλην μερίδα. Ἀμέσως ἐπεμπε πρὸς τοὺς εὐεργέτας του πλακούντια κερυκευμένα με δηλητήριον, ἐν γνώσει ἔτρωγον αὐτά. Τοιοῦτοτρόπως ὅταν συνέλεγε χρυσίον ἢ γάπα νὰ καταπατᾷ αὐτὸ γυμνόπους καὶ νὰ κυλίηται ἐπ' αὐτοῦ. Ἐλούετο εἰς τὰ σπανιώτερα μύρα, ὧν ἐκάστη σταγὼν ἦτον ἰσότημος πρὸς τὸ βᾶρος τοῦ χρυσοῦ του, ἤθελε φαγητὰ κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ὀγκώδους χρυσοῦ, ἔπινε διάλυσεις λεπτῶν μαργαριτῶν. Ἐφερε πόρπα, μετὰξωτὰς ἐσθῆτας διακεκοσμημένας

καὶ κεκαλυμμένας με πολυτίμους λίθους, ἐνίοτε προσέθετεν εἰς αὐτὸν μεγαλοπρεπῆ θώρακα, τὸν θώρακα τοῦ Ἀλεξάνδρου ὃν διεταξε νὰ ἐξαγάγῃ ἐκ τοῦ τάφου του.

Ἄπαντα ἢ πολιτικῆ τοῦ αὐτοκράτορος ὑπῆρξε τῷ ὄντι λογικῆ εἰλικρινῆς. Τὰ πάντα ἀλληλουχοῦνται, δικαιολογοῦνται ἐξ ἐπαγωγῆς. Ὁ Καλιγούλας ἐστὶ τὸ τέκνον τῆς φύσεως, ἢ μᾶλλον ἢ τέχνη δὲν προσέθηκεν ἢ εἰς τὸ ἔξοχον τῆς φύσεως. Ἔστιν ὁ τύπος τοῦ τυράννου ἐν τῇ ἀγνότητί του! Ὅποιον ὕφος ἐλεύθερον καὶ καθαρόν! ὅποια εὐδαιμονία! ὅποια ἐμβρίθεια! Οὐδὲν ἀναστῆλκει, οὐδὲν παρεμποδίζει αὐτὸν οὐδέποτε διατάζει. Ἡ πεποιθήσις του ἐστὶν ἀδιάσειστος: δὲν εἶνε πλέον ἄνθρωπος, ἐστὶ θεὸς, καὶ ὁ κόσμος δὲν εἶνε ἢ παίγιον εἰς τὰς χεῖράς του.

Ἐν τούτοις ἢ διάνοια αὕτη κακῶς ἐνονηθεῖσα ἠμάρτησεν ἡμέραν τινα — ἔπραξεν ἐν σφάλμα, ἐν μόνον, ἀλλὰ θανάσιμον καὶ ὅπερ ἀκριβῶς ἐπλήρωσε.

Μεταξὺ τῆς πραιτοριανῆς φρουρᾶς ὑπῆρχε γέρον τις στρατιωτικὸς δῆμαρχος, ὀνομαζόμενος Κάσσιος Χερῆας ὅστις ὑπῆρξε ὑπὸ τὸν Γερμανικόν. Ὁ Χερῆας εἶχεν ἐξωτερικὸν καχεκτικόν, φωνὴν ἀσθενῆ καὶ εὐήχον. Ὁ αὐτοκράτωρ ὁσάκις ἐβλεπεν αὐτὸν ἐνέπαιζεν αὐτὸν, ὑπεκρίνετο ὅτι οὐδόλως ἐπίστευεν ὅτι ὑπῆρξεν ἀνὴρ, ἀπέδιδεν αὐτῷ ἦθη χαῦνα καὶ ἐκτεθηλημένα. Προσεπάθει νὰ προσαγορεύῃ αὐτὸν διὰ συμβολικοῦ ὀνόματος ὅπερ προὐκάλει τὸν γελῶτα τῶν ἄλλων στρατιωτικῶν δῆμαρχων, καθὼς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀδωνιδῆ, τοῦ Πριάπου, τῆς Ἀφροδίτης ἔτεινεν αὐτῷ ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά του διὰ χειρονομίας ἀπρεποῦς. Συγγρόνως ὁ καυστικὸς αὐτοκράτωρ προσέβαλεν ἕτερόν τινα δῆμαρχον ὀνομαζόμενον Κορνῆλιον Λαβιανόν.

Ἦτον ἐπομένως τὸ βαρύτερον ἁμάρτημα ὅπερ διέπραξε στρατιωτικὸς ἀρπαξ. Ἡ διάβρηξις τῶν νόμων, ἢ ἐξυβρίσις τῆς ἠθικῆς, ἢ περιφρόνησις τῆς οἰκογενείας εἰσὶ μικρᾶς σημασίας εἰς τινας ἐποχάς. Νᾶ καθυποτάξῃ τὴν γερουσίαν, νὰ μὴ λαμβάνῃ οὐδόλως ὑπ' ὄψιν τὴν τάξιν τῶν ἰπποτῶν, ν' ἀπεγυμνώσῃ τοὺς πλουσίους, νὰ περιφρονῆσῃ τοὺς πτωχοὺς καὶ νὰ κολαφίσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος, δύνανται ὅλα ταῦτα νὰ ὦσιν εἰσέτι ἀκίνδυνα, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ὦσιν ὠρμητοὶ διὰ τὴν δουλείαν. Ἄλλ' ὅταν

τις δὲν ἐφίσταται ἢ διὰ τῆς βίας, ὅταν δὲν βασιλεύῃ ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς τῶν πραιτοριανῶν συνταγμάτων καὶ ἰβρίξῃ τοὺς θεμοτοφύλακας τῆς ἰσχύος ταύτης, περιφρονῇ τὴν Ῥωμαϊαὴν ἢ τις ἐστὶ τὸ στήριγμά του, ἀπαλλοτριούται τῶν μόνων φίλων του, στρέφῃ ἐναντίον του τὴν ἀρχὴν του, ἀρνείται τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς του, ἐν ἐνὶ λόγῳ σπεύδει εἰς τὸν ὀλεθρόν του. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀληθῶς, ὁ Καλιγούλας ἦτο παράφρων.

Τῷ ὄντι, τὸ 41 ἔτος Μ. Χ. τὴν 24 Ἰανουαρίου τὴν πρώτην ὥραν Μ. Μ. ἐν τινὶ διαδρόμῳ τοῦ ἀνακτόρου ὅταν δὲν ὑπῆρχε πλέον σῖτος εἰς τὰς σιταποθήκας ἢ ἐφ' ἑπτὰ ἡμέρας, ὁ Χερῆας ἀπέδειξεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα, διὰ τριάκοντα πληγῶν τὸ μὲν, ὅτι δὲν ἦτον ἀθάνατος, τὸ δὲ ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἀστείζηται μετὰ τὴν πραιτοριανὴν φρουρᾶν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν Ὀλυμπον νὰ κανονίσῃ μετὰ τοῦ Διὸς τὸ ζήτημα τῆς θεότητός του καὶ τὰς διενέξεις περὶ πρωτοκαθεδρίας.

Ἀληθῶς, ἦτον ἀτύχημα. Ὁ Καλιγούλας δὲν εἶχεν ἢ εἰκοσιεννέα ἔτων ἡλικίαν, καὶ ἤθελεν εἰσθαι σπουδαῖον νὰ μάθωμεν μέχρι τίνος ἠδύνατο νὰ προβῇ τὸ ἀτρόμητον θράσος ἐνὸς τυράννου τοσοῦτον τελείου, καὶ πρὸ πάντων ἢ ὑπομονὴ ἐνὸς λαοῦ τοσοῦτον ἐξοικειωθέντος ὑπὸ τὸν ζυγόν.

Ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ Καλιγούλα ἐστὶν ἡμέρα μοναδικὴ καὶ πανηγυρικὴ εἰς τὰ χρονικά τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ. Ὅταν ὁ Χερῆας, ὁ Σαβῆνος, ὁ δῆμαρχος Κλήμης, ἀρχηγὸς τῶν πραιτοριανῶν ἐξήρθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Ῥώμης σείοντες τὰ αἵματόφυρτα ξίφη των καὶ ἀνακράζοντες: «Ἡ Ῥώμη εἶνε ἐλευθερά,» ἢ ἐκφρασίς αὕτη δὲν εἶνε κενὴ λέξις. Ἡ Ῥώμη ἦτον ἐλευθερά τῷ ὄντι, καὶ σπανίως ἤθελεν εὑρεῖ τις τοσοῦτον ἐντελῆ ἀπελευθέρωσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐπαναστάσεων. Οὐδόλως ὑπῆρχεν ἐπίδοξος, νόμιμος ἢ θετὸς υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος: οἱ συνωμῶται οὐδὲν σχέδιον εἶχον, καὶ μόνη σκέψις αὐτῶν ἦτον ἢ ἐκδίκησις: οὐδεμία κεφαλὴ ἀνυψοῦτο ὑπεράνω τῶν ἄλλων, ὁ Τιβερίος καὶ Καλιγούλας ἐθέρισαν τοὺς μήκωνας τοῦ Ταρκυνίου (1). Πανταχοῦ ἐγκαθίστατο ἢ ἰσότης

ἐκείνη ἢ τις γεννᾶται ἐκ τῆς δουλείας ἢ Ῥωμαϊκῆ κοινωνία ἰσοπεδώθη, ὑπέκυψεν εἰς σκυθρωπὴν καὶ πνιγηρὰν νηνεμίαν, καθὼς ἐστὶν ἢ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης πρὸ τῆς καταιγίδος. Δὲν ἦτον ἐπιφύβος, οὔτε ἤρωσ, οὔτε μέγας τις ἀνὴρ ἐξ ἐκείνων οἵτινες εἰσὶν ὁ ὁ μᾶλλον ὀλεθριὸς σκόπελος διὰ τὰ ἔθνη, καὶ οἵτινες ἀναγκάζουσιν αὐτὰ νὰ πληρώσωσιν ἀκριβῶς τὴν δούξαν ὅτι ἐγέννησαν αὐτοὺς.

Τρίτην ἤδη φορὰν ἢ εἰμαρμένη προσέφερον εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν λαὸν τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀπελευθερωθῇ. Πρῶτον, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λυγούστου ἠδύνατο νὰ διατάξωσι διότι εἰς τὸ ἀνάκτορον τοῦ Νόλα ἠγρύπνει ἢ τρομερὰ Λιβία: δεῦτερον ἐπὶ Γερμανικοῦ, αὐτὸς ὁ Γερμανικὸς ὀλιγόρησεν εἰς τὴν τύχην του καὶ εἰς τὸ κόμμα του, ἀλλ' ἤδη οὐδενὸς ἐστέρειτο ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς, ἢ θελήσεως καὶ ἀτομικοῦ θάρρους. Ἦτον ἢ εἰκοστὴ τετάρτη Ἰανουαρίου. Ἦτο τὸ ψῆφος, ἀλλὰ τὸ ψῆφος δὲν εἶνε πάντοτε καταπραϋντικὸν εἰς τὰς μεσημβρινὰς φύσεις, αἰ παρεκτροπαί τῆς νεωτέρας ἀποκρέω καὶ τοῦ ἵπποδρομίου ἀποδεικνύουσι τοῦτο. ἢ φυσικῆ ἐξάψις παρὰ Ῥωμαίους ἀντικαθίστησι τὸν ἥλιον. Φυσικῶς καὶ ἠθικῶς οὐδὲν ἀντίστατο εἰς τὴν ἐξέγερσιν τῆς ἐλευθερίας.

Πρῶτη ἐντύπωσις ὑπῆρξεν ἢ ἐκπληξις. Οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἔζη ὁ Καλιγούλας καὶ ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ τὰ ἐνδύμυχα αἰσθήματα τῶν ὑπῆκόων του, οἱ δὲ ἐφραντᾶζοντο τὸ μέλλον ὑπὸ ἀπαίσιμα χρώματα: οἱ ἐμβρῆστεροι ἠρώτων ἀλλήλους τίς ἤθελεν εἰσθαι ὁ νεὸς κύριος; Ὁ λαὸς ἐδυσπίσται πρὸς τὴν γερουσίαν, ἢ γερουσίαν πρὸς τοὺς ἱππότας, οἱ ἱππῶται πρὸς τὸν λαόν, πάντες πρὸς τοὺς πραιτοριανοὺς στρατιώτας. Συνῆλθον εἰς τὸ θέατρον, ἦτον ἡμέρα παραστάσεως. Αἰρῆνης ἐμψυκίζεται ἢ θηρωδεστέρα σπεῖρα τῆς φρουρᾶς, οἱ Γερμανοὶ οἵτινες μόλις ἐλάλουν τὴν Ῥωμαϊκὴν γλῶσσαν καὶ δὲν ἐγνώριζον ἢ τὸν αὐτοκράτορα. Μανιώδεις διότι ἀφῆσαν νὰ φονευθῇ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, ὠρμησαν εἰς τὸ ἀνάκτορον

τρομερὰν ἰδέαν εἰπὼν, ὅτι ἐπεθύμει ν' ἀποκόψῃ τὰς κεφαλὰς πάντων τῶν Ῥωμαίων, καθὼς τοὺς μήκωνας τῆς πεδιάδος.

(1) Ὁ Ταρκύνιος ἐξέφρασε ποτε τὴν

καὶ τὴν πόλιν, ἐπεζήτησαν πανταχοῦ τοὺς συνωμότες, ἀπεκεφάλισαν τρεῖς ἢ τέσσαρες γερουσιαστὰς οὓς συνήντησαν καθ' ἴδον καὶ τῶν ὁποίων ἔφερον τὰς κεφαλὰς, ἐπολιόρκησαν τὰς ἐξόδους τοῦ θεάτρου ἀπειλοῦντες γενικὴν σφαγὴν. Ἐξήρχαντο στεναγμοί, παρακλήσεις, διαμαρτηρήσεις ἀθωότητος, θλίψεων καὶ ἐπαίνων ἀπευθυνομένων εἰς τὸν θυσιασθέντα ἀρχηγόν· ἀπέληξαν νὰ πρῶνται τοὺς Γερμανοὺς, οἵτινες ἔρριψαν ἐπὶ τινος βωμοῦ τὰς κεφαλὰς αἵτινες ἐδέσμευον τὰς χειρὰς των καὶ ὡς καλοὶ μολοσσοὶ ἐπέστρεψαν ἄοπλοι εἰς τὸ Παλάτιον. Ἀμέσως ὁ λαὸς διεχύθη εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν ἀγορὰν. Αὐτόθι, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν προσφάτων συγκινήσεων, ἔτι μᾶλλον μανιώδης καθόσον ἐφοδεῖτο, ἠθέλησε νὰ ἐκδικήσῃ τὸν προσφιλέτη καὶ θεῖον Καλιγούλαν, τὸν προμηθευτὴν τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν ἐορτῶν του, τὸν σοφὸν ὅστις κατεβρόχθισε τοὺς πλουσίους ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πτωχῶν, ἰκνοποιῶν τοὺς οὐσιώδεις νόμους τῆς αὐτοκρατορικῆς δημοκρατίας. Ἦδη ἤρχιζεν ἡ ἀντιδρασίς. «Ὁ φονεὺς τοῦ Καίου; τίς ἐστὶν ὁ φονεὺς τοῦ Καίου;» ἀνέκραζον. Τότε εἶς Γαλάτης, ὁ Βαλέριος Ἀσιατικός, ἔξοχος ἀνὴρ χρηματίας δις ὑπατος, ὤρμησεν εἰς τὸ βῆμα: «Ἰβθε νὰ ἤμην ἐγὼ,» εἶπεν ἐν εἰδει ἐξορκισμοῦ. Ἦ σύμμικτος αὕτη τόλμη καὶ ἐτοιμότης τοῦ πνεύματος ἐξέπληξε τοὺς φανατικούς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀφικνοῦντο οἱ γερουσιασταὶ ὑπισχυνοῦντο τὸ ἄρρημα, ἀγῶνας, πλούτη ἐσίγησαν, καὶ ὅταν αἱ ἀστοκαὶ φρονεαὶ αἵτινες ἀπεστρέφοντο τοὺς πραιτοριανούς, ἐκάλωσαν τὸ Καπιτώλιον ὅπως προστατεύωσι τὴν γερουσίαν, ἀμέσως τὸ πλῆθος ἀνευρήκει τὸν Χερῆαν ὃν πρὸ μικροῦ ἠθέλε νὰ σφάζῃ.

Ἀλλὰ ποῦ εἶνε οἱ ἱππῶται; τρέχουσι τῆδε κακίαι εἰς τὰς στοὰς κρυβέντες ὑπὸ τὰς ἀψίδας. Θορυβοῦνται μέγαρα συμπέδικυθεύοντες, ἡ ἀποκατάστασις τῶν φόρων ἔσται δυσχερής, αἱ ταμειυτικαὶ ἐργασίαι των ῥίψοκινδυνεύουσιν, αἱ κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις των ἐπὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ἐλαίων δύνανται ν' ἀποτύχωσιν· ἐπαγρυπνοῦσιν ἐπὶ τῶν συμπερόντων των καὶ οὐδόλως μεριμνῶσι περὶ τῶν δημοσίων συμπερόντων.

Οἱ γερουσιασταὶ, ἐκ τούναντίον, συνε-

κλήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπάτων οὐχὶ εἰς τὴν Ἰουλιαν ἐκκλησίαν ἧτις ἀναπολεῖ τὴν ἀνάμνησιν τῶν Καισάρων, ἀλλ' εἰς τὸ Καπιτώλιον, τὴν κοιτίδα τοῦ ῥωμαϊκοῦ μεγαλείου. Μόλις συνελθόντες, συζητοῦσι, συσκέπτονται, ἐξάπτονται, μεθίουν ἐκ τῆς ἰδίας εὐγλωττίας, προτείνουσι καὶ ψηφίζουσι τὰ τολμηρότερα μέτρα. Διακηρύττουσι τὴν κατάρτησιν τῆς αὐτοκρατορίας, ἀκυροῦσι τὰς ἀπονεμηθείσας εἰς τοὺς αὐτοκράτορας τιμὰς, διατάσσουσι τὴν ἀνατροπὴν τῶν ἀγαλμάτων των (1), καταδικάζουσι εἰς θάνατον τὴν χήραν τοῦ Καλιγούλα καὶ τὴν θυγατέρα του τῆς ὁποίας εἰς ἐκατόνταρχος συντρίβει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν τοῖχον. Μετὰ τὰς ἀντεκδικήσεις ταύτας, αἱ ἐπιζητοῦσι μετὰ πλειοτέρου πατάγου ἐκεῖνοι οἵτινες φέρουσι κεχαρμένην ἐπὶ τοῦ δακτυλίου των τὴν εἰκόνα τοῦ Καλιγούλα (2), ἀπονέμουσι πομπῶδες εἰς τὸ σύνταγμα τῆς πόλεως τὴν λέξιν ἐλευθερία ὡς σύνθημα, πιστεύουσιν ἢ προσποιοῦνται ὅτι πιστεύουσιν ὅτι ἡ ἐπανάστασις συνετελέσθη καὶ ἡ πατρίς ἠλευθερώθη διὰ παντός.

(1) *Ἐὰν ἐνθυμηθῆ τις πρὸς στιγμήν τὴν Ὀκτωβριανὴν παρ' ἡμῶν μεταπολίτευσιν, ἀπαντᾷ ἂν οὐχὶ πλήρη καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα τῆς ῥωμαϊκῆς παρακμῆς, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, εὕρισκει ὁμως πλείστας ὁσας ὁμοιότητας καὶ ἀναλογίας ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀτυχὴν δυστυχῶς τὰ ἐν τῇ ἔθνοσυνελεύσει σχηματισθέντα κόμματα καὶ συνεμμάχησαν μετ' αὐτοῦ κατ' ἀλλήλων. Ποῦ ὀφείλονται ἢ 9 Φεβρουαρίου καὶ ἢ 19 Ἰουλίου;*

(2) *Πολλοὶ τῶν παρ' ἡμῶν ὠθωνιστῶν, καταβεβαρημένοι μετ' ἀξιώματα, παράσημα καὶ τιμὰς, ἀμέσως μετὰ τὴν Ὀκτωβριανὴν μεταπολίτευσιν ἐμέμφοτο τῆς βασιλείας τοῦ ἀτυχῆος ἐκεῖνου ἡγεμόνος καὶ εὐεργέτου των καὶ ἐθεῶντο ἐν ταῖς ὁδοῖς φέροντες ἐρυθρὰς ταινίας ἐπὶ τῆς θηλείας τοῦ ἐνδύματός των (!)*

Κατὰ βᾶθος, οὐδὲν ἔπραξαν· αἱ ψυχαὶ περιστέλλονται ὑπὸ τὴν πτυχὴν τῆς δουλείας καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ πρῶνται εἰς ἐμβρυεῖς καὶ πολιτικὰς ἀποράσεις. Ἐπρεπε, νὰ μὴ ἀπωλέσωσιν ὀλόκληρον ἡμέραν εἰς ματαίως λέξεις, ἀλλὰ νὰ ἐνεργήσωσι καὶ νὰ ἐργασθῶσι ταχέως. Ἐπρεπε ἡ γερουσία νὰ προσκαλέσῃ πλείονος τῆς ἅπαντα τὰ διαθέσιμα σώματα, τὰ σύντάγματα τῶν τελετῶν, τὰ σύντάγματα τῆς πόλεως ἅτινα συνεκροτοῦντο ὑπὸ ἀπελευθέρων λατίνων εἰς τοὺς ὁποίους ἠδύναντο νὰ ὑποσχεθῶσιν ἀμοιβὰς καὶ στρατιωτικὰς τιμὰς· ἔπρεπε νὰ προσκαλέσωσι δι' ἐκτάκτου στρατολογίας πάντας τοὺς πολίτας εἰς τὰ ὄπλα, νὰ διατάξωσι τοὺς ἱππεῖς νὰ φέρωσι τοὺς ἵππους των εἰς τὸ πεδῖον τοῦ Ἄρεως καὶ νὰ ἐπιθεωρήσωσιν αὐτοὶ οἱ ὑπατοὶ, νὰ προσκαλέσωσι τοὺς ναύτας τῆς Ὀστίας, νὰ πέμψωσι διαταγὰς εἰς τὸν στόλον τῆς Μεσσηνίας, ἀσφαλῆ ἀρχηγὸν εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἰλλυρίας, ὅστις ἦτο πλησιέστερον ὅπως ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν κατὰ τῶν πραιτοριανῶν. Ἐπρεπε ν' ἀπασχολήσωσι τὸν λαόν, νὰ ἐμπνεύσωσιν αὐτῷ ἐμπράκτως τὸ αἶσθημα τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, νὰ συγκαλέσωσι τὰς ἐκκλησίας, νὰ προβῶσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν νέων ἀρχῶν συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους καὶ τ' ἀρχαῖα ἔθιμα. Ἐπρεπε νὰ ὑποσχεθῶσιν εἰς τὸν ὄχλον τοῦτον διασφαρῆντα ἐκ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῶν ἡδονῶν, ὅτι αἱ μετῴδοσαι δὲν ἤθελον πύσαι καὶ αἱ ἐπαρχαὶ αἵτινες διέτρεπον τὸ αὐτοκρατορικὸν ταμεῖον ἤθελον διατρέφει εἰς τὸ ἐξῆς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον διακρινόμενον τοῦ ταμείου τῆς γερουσίας. Ἐπρεπε νὰ γράψωσιν εἰς τὰς γειτνιαζούσας ἰσοπολιτείας νὰ ἐξασφαλισθῶσι τῇ συμπαράξει τῶν ἀρχῶν των. Ἐπρεπε νὰ συνηκολογήσωσι μετὰ τῶν πραιτοριανῶν, νὰ προσφέρωσιν αὐτοῖς ἀδράς χρηματικὰς ποσότητας ὅπως ἐπανελλίωσιν εἰς τὰς ἐστίας των ἢ εἰς τοὺς ἀγρούς των πρὸς σχηματισμὸν ἀποικιῶν. Ἐὰν ἤρνούντο, ἤρκει νὰ κλείσωσι τὰς πύλας τῆς Ῥώμης τὸ στρατόπεδον τῶν πραιτοριανῶν ἦτον ἐκτὸς τῶν τειχῶν. Βεβαίως πόλις, περιέχουσα πλέον τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου κατοίκους, ἠδύναντο νὰ ὑποστῇ τὴν πολιορκίαν ἐννέα χιλιάδων ἀνδρῶν μέχρις οὗ δυνήθω-

σι νὰ ἐξολοθρευθῶσιν ἢ ν' ἀποδιώξωσι πέραν τῆς ἰταλίας τοὺς ἐλαεινοὺς τούτους συνεργάτας τῆς αὐτοκρατορίας.

Οὐδὲν ἐκ τῶν μέτρων τούτων ἔλαβον. Ἐκλήσαν, διεσκαφίσαν, ἀλλ' ἀπέσχον νὰ ἐνεργήσωσιν. Ἐπῆλθεν ἡ νύξ· ἡ γερουσία ἐγκαλοῦσθε συζητοῦσα εἰς τὸ Καπιτώλιον, ὅπως τύπος κυβερνήσεως ἦτο καλλίτερος διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ κόσμου. Μήπως ἐπανελλίωσιν εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν; θέλει διαρκέσαι ἡ δημοκρατία; Ὅποιον καλὸν αὐτοκράτορα ἠδύναντο νὰ ἐκλέξωσι; Ὁ Μούνκιος καὶ ὁ Βαλέριος Ἀσιατικός εἶχον μάλιστα ἤδη ὀπκῆδες τινας. Ἐπονειδίστον καὶ θλιβερὸν θέαμα, ὅπερ διδάσκει τὴν ἀνθρωπότητα ὅποια εἶνε ἡ τύχη ἐνὸς λαοῦ ὅταν ἀρήσῃ νὰ συντριβῶσιν εἰς τὰς χειρὰς του ὅλα τὰ πολιτικὰ ἐλατήρια! Ἦ Ῥώμη διήλθε πῶ ὄντι τρεῖς διαφόρους κρίσεις ἀλλ' ἐπίσης ὀλεθρίας. Ἐπὶ τεσσαράκοντα πάντε ἔτη, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ Λύγουστου, κατεργαζόθη ὑπὸ λανθάνοντος πυρετοῦ, ἡπίου, κεκρυμμένου, καὶ διαίτης ἧτις ἐξενεούριζε αὐτὴν ἀσφαλέστερον ἐξοικειούσα αὐτὴν εἰς τὰς δηλητηριώδεις ἡδύτητας τῆς δουλείας. Ἐπὶ εἴκοσι τρία ἔτη, ὑπὸ τὸν Τιθέριον, ὑπέκλυεν ὑπὸ τὸν μαρμαρῶν, εἰς αὐξοῦσαν πίεσιν, ἧτις ἀπέληξε νὰ πνίξῃ ἐν αὐτῇ τὴν ἰσχύν καὶ τὴν ζωὴν καθόσον αἱ ὑπερβολικαὶ ἀραιμάξεις ἀφῆρουν τὸ καθαρότερον αἷμα τῆς. Ἐπὶ τρία ἔτη, ὑπὸ τὸν Καλιγούλαν, διετέλει ὑπὸ τὸ κράτος μανίας, ὑπὸ τὴν σφοδρότερον παραπροσύνην, εἰς μανιώδεις ἀνατροπὰς αἵτινες ἀπέληξαν νὰ λυμάνωσι τὸν ὄργανισμὸν τῆς. Μεθ' ἐξήκοντα καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη τοιούτων δοκιμασιῶν, εἶνε πολὺ ν' ἀπατηῇ τις ἴσως παρὰ τῆς ἀνθρωπίνου ἀδυναμίας, ἢ νὰ λέγῃ αἰφνης, ἀνευ προπαρασκευῆς, εἰς ταπεινωθέντα λαόν: «Ἐγέρθητι, βιάδιζε, καὶ ἔσο ἄξιός τῆς ἐλευθερίας.»

Ἦ ἐλευθερία ἐστὶ προῖον τῶν χρηστῶν ἡθῶν ἐρείδεται ἐπὶ ἐναρέτων θεσμῶν· δὲν δύναται τις ν' ἀρπάσῃ αὐτὴν ἐκ τῆς κόμης καθὼς τὴν Ἰουκαίαν τὴν ὁποίαν ἐξυμνοῦσιν οἱ Ἕλληνας ποιηταὶ· χρεῖται προπαρασκευῆς, πρέπει ν' ἀποκτηθῇ, νὰ ἦνε ἀξία τοῦ ἀποκτῶντος αὐτήν. Καθὼς δὲν ὑπάρχουσιν ἀβληταὶ ἀνευ καθημερινῆς γυμναστικῆς, καθὼς δὲν δύναται τις νὰ

ἔχη στρατιώτας ἱκανοὺς νὰ φέρωσι τὸ βῆρος τῶν ὄπλων καὶ τοὺς μὀχθους τοῦ πολέμου ἀνευ ἐνδελεχοῦς ἀσκήσεως, οὕτως ἐν ἔθνος ὅπως ἢ ἐλεύθερον καὶ φυλάττη τὴν ἐλευθερίαν του, ἀπαιτεῖται κανονικὴ μάθησις, πολιτικὴ ἀνατροφὴ, ἢ ἕξις τοῦ πολιτικοῦ βίου καὶ τῶν ἀγώνων του, τὸ ἐδραῖον αἴσθημα τῆς εὐθύνης καὶ τῆς ἐνασχολήσεως ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ ἀγαθοῦ· ἀπαιτεῖται ὅπως ἕκαστος πολίτης ἐπαγρυπνῆ, σκέπτηται. ἐνεργῆ, ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων του· πᾶσα καρδιά πρέπει νὰ πληροῦται ὑπὸ τοῦ εὐκρινοῦς ἐκείνου πατριωτισμοῦ, τοῦ ἡσυχου τοῦ ἀπορρήτου, ὅστις δὲν εἶνε οὔτε ὑπερτάτη ἀγωνία, οὔτε παροξυμὸς ἐρήμερος, ἀλλ' ὅστις κυκλοφορεῖ καθὼς ὁ χυμὸς εἰς τὸ ῥωμαλέον δένδρον, ἢ ὑγεία εἰς κανονικὸν σῶμα.

Οἱ ἀληθῶς τὴν πατρίδα των ἀγαπῶντες, οἵτινες ὁσημέραι ἐργάζονται ὑπὲρ αὐτῆς, οἵτινες μέχρι τοῦ ἐλαχίστου σημείου εἰσὶ ζηλότυποι διὰ τὰ συμφέροντα αὐτῆς, τοὺς θεσμούς της, τὴν τιμὴν της, οἵτινες θεωροῦσιν αὐτὴν μὲ τὴν εὐχαρίστησιν ἐκείνην τῆς συνειδήσεως ἧτις ἐστὶν ἠθικὴ εὐδαιμονία, ἐκείνοι μόνον εἰσὶν ἱκανοὶ νὰ ὦσιν ἐλεύθεροι. Δι' ἕνα τοιοῦτον λαὸν, ἢ ἐλευθερία ἐστὶ μεγαλύτερα τῆς ἀμοιβῆς, ἐστὶ δικαιοσύνη. Ἀλλ' οἱ λαοὶ οἵτινες παραδίδονται εἰς τὴν πολιτέλειαν, εἰς τὴν ἀπληστίαν, τὴν μαλθακότητα, ὅπως κρεῖττον ἐνασχολῶνται εἰς τὰς ἰδιωτικὰς των υποθέσεις ἢ εἰς τὰς τέψεις των, παρητήθησαν τῶν δικαιωμάτων καὶ παρέδωκαν τὸ ξίφος εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς μόνου κυρίου, βραδύτατα θέλουσι κατανοῆσαι ὅποιαν ἔχει ἀξίαν, καὶ θέλουσι πολὺ βραδέως ν' ἀποτινάξωσι δουλείαν ἧτις δὲν εἶνε ἢ ἡ ἐκφρασις τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀναστροφῆς. Μετὰ δύο γενεάς, δὲν ὑπάρχει πλέον παράδοσις, παράδειγμα, θάρρος· οἱ ὄρμιοι ἄνθρωποι εἰσὶ χείρονες τῶν γερόντων, οἱ νεοὶ χείρονες τῶν ὄρμιων. Ἡ δουλεία ἐστὶν ἀδελφὴ τῆς ἡδονῆς, ἐὰν δὲν ἔχη τὰς ἰδίας ἀφορμὰς συνεπάγεται τὰ ἴδια ἀποτελέσματα. Ἐπὶ τῆς κλίνης ταύτης ἧτις ἀποπνέει λάμψιν καὶ θέλγητρον, ὅπου ἐξαπλοῦται τις, αἱ ἀρρώσεις συνδέονται, οἱ μῦς ἀπόλλυσι τὴν ἐλαστικότητά των, οἱ νεκροὶ συντρίβονται. Ὅταν βραδύτερα ὁ κίνδυνος ἐμφανί-

ζεται, δὲν εἶνε πλέον δυνατόν ν' ἀνεγερθῆ οὔτε νὰ ἐνεργήσῃ· εἰς μάτην ἀνασφρατταί, εἰς μάτην ἐπικαλεῖται ἄλλοτρίας δυνάμεις εἰς βοήθειάν του, δὲν ὑπάρχει πλέον βοήθεια, ὑποστήριξις, ὄπλα. Ὁ ἐγωῖσμός τοῦ ἀρχοντος, ὁμοίος τῷ ἐγωῖσμῷ ἐκείνων οἵτινες ἀνέθηκαν αὐτῷ τὸ βῆρος τῶν καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων των εἰργάσθη μετὰ τρομερᾶς δυνάμεως. Παρέλυσε, διέσπασε, παρεμόρφωσε, διέλυσε πᾶν ὅτι συνεδέετο μετὰ τοῦ πολιτικοῦ βίου· οἱ θεσμοὶ οἵτινες ἐχρησίμευον ὡς ὑποστήριγμα ἐχλαρώθησαν βαθμηδὸν καὶ καττρήθησαν.

Μεγαλοπρεπὲς σύστημα ὅπερ θέλγει ἕνα λαὸν, συνεπάγεται τὴ γῆράς του, ἀποκοιμίζει, βαυκαλίζει, πνίγει αὐτὸν καθὼς ὁ κισσὸς πνίγει τὴν ὄρν ἧτις φαίνεται ὑποστηρίζουσα αὐτόν! Ἰλικὴ πολιτέλεια ἧτις κρύπτει τὸ ἠθικὸν γῆρας. Ἀπατηλὴ λάμψις ἧτις ἐξαφανίζει ἐκ τῆς μνήμης ἑνὸς ἔθνους τὸ κακὸν ὅπερ ὑποσκάπτει αὐτὸ μέχρι τῶν σπλάγγνων. Ψευδὴς μεγαλοπρέπεια ἧτις στολίζει τὴν παρακμὴν μέχρι οὗ ἢ παρακμὴ αὐτὴ καταστῆ ἀνίατος!

Ναί, οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 24 Ἰανουαρίου, χορηγοῦσιν εἰς τὸν κόσμον μοναδικὸν καὶ τρομερὸν μάθημα. Εἰσὶν ἐλεύθεροι πράγματι, ἀνίσχυροι ὅμως νὰ ἀπολάσωσι τῆς ἐλευθερίας των. Ὅμοιοι πρὸς τὸν γέροντα ὅστις θεωρεῖ ἀνηρητῆμενα τὰ ἔνδοξα ζῆφρα ἅτινα μετεχειρίζετο ἐν τῇ νεότητί του καὶ τὰ ὅποια δὲν τολμᾷ μάλιστα πλέον ν' ἄρῃ, ὠχρῶσιν ἐνώπιον τῆς τύχης ἧτις προσμειδιᾷ αὐτοῖς. Τρομάζουσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὀπισθοδρομοῦσιν εἰς τὴν ἐνεργειαν, ταράσσονται εἰς τὴν ἰδέαν νὰ διαχειρισθῶσιν ἄφ' αὐτῶν τὰς υποθέσεις των· συναισθάνονται ὅτι εἰσὶν ἐστιγματισμένοι διὰ παντὸς διὰ τοῦ τύπου τῆς δουλείας.

Ποῦ εἶνε ὁ Τάκιτος, ὁ εὐαίσθητος ἱστορικός, ὁ χρηστός πατριώτης, ὁ μέγας ζωγράφος ὅστις περιέγραψε τὴν ἐσχάτην ἀγωνίαν τῆς ἐλευθερίας; Ἡ ἱστορία του ἀπώλετο, δυστυχῶς διὰ τὴν μεταγενεστέραν γενεάν ἧτις ἤθελεν εὔρει ἐν αὐτῇ διδασκαλίαν τοσοῦτον σαφῆ καὶ φιλοσοφικὴν ἧτις ἠδύνατο ν' ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὴν ὡς ἐν κατόπτρῳ καὶ νὰ ἐπιζητήσῃ ἐν αὐτῇ τὴν θεραπείαν ἢ τὴν παραμυθίαν τῶν ἰδίων αὐτῆς πληγῶν. Προσθετέον, ὅπως κατανοήσωμεν τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι

ἀείποτε ὑπῆρχαν ἀμοιῶροι. μάλιστα ὑπὸ τὴν δημοκρατίαν οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι αὐτῶν ἐδεινώθησαν διὰ τῶν προγραφῶν, καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοκράτορας αἱ προγραφαὶ αὐταὶ ἦσαν ἐπι μάλλον ἀποτρόπαιοι. Ὑπῆρχεν ἐπομένως τρομερὸν ὄχος ἀνθρώπων. Ἡ γερουσία δις ἀνεκκίνησθη ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, κατόπιν ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου· ὁ Τιβέριος καὶ ὁ Καλιγούλας ἐπανεῖκον αὐτῇ τοσαῦτα χόσματα, ὥστε ὁ διάδοχος αὐτῶν ἦτον ἠναγκασμένος νὰ συγκροτήσῃ αὐτὴν ἐκ νέου. Δύναται τις νὰ φαντασθῆ ὅποια τις ἦτον ἡ πολιτικὴ ἀριστοκρατία ἢν ἐξελέξατο εἰς ἀρχῶν καὶ ὅποια ἢ ἀξία αὐτῆς.

Τὸ τάγμα τῶν ἵπποτων ἀπεδοκατίσθη κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ ἀνεπληρώθη διὰ δημιουργημάτων τῶν αὐτοκρατόρων, δι' ἀπελευθέρων, διὰ βραδύργων τῆς κατωτέρης κοινωνικῆς καταγωγῆς. Ὁ πατριωτισμὸς αὐτῶν ἦτον ἀνόλογος τῆς χρηστέτητός των. Ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας του ἀνεκάλυψε πλέον τῶν τετρακοσίων ἀπελευθέρων, οἵτινες παραιοφύρασαν μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἵπποτων. Ὁ λαὸς ἦτον ὀκνηρὸς, διεφθαρμένος, μισθάρνος, ἦτον ὡς ὁ πειναλὴς μολοσσὸς ὅστις δὲν δύναται ν' ἀπομακρυνθῆ τοῦ κυρίου ὅστις θωπεύει, τρέφει αὐτόν καὶ χορηγεῖ αὐτῷ τὰς ἡδονὰς τῆς θήρας. Τὰ πάντα ἦσαν θεάτρον, προσέτι αἱ τιμωρίαι καὶ τὰ ἐγκλήματα διὰ τὴν ὄχλον τοῦτον εἰς τὴν ὀποῖον δὲν ἐπῆρουν πλέον τὸ ἵπποδρόμιον καὶ τὸ ἀμφιθέατρον. Ὁ τίτλος τοῦ Ῥωμαίου πολίτου ἐπεδωκεν εἰς ἀρετῆς ἢ ἐσπερίσθη μετὰ τοσαύτης σπατάλης, ὥστε δὲν ὑπῆρχον πλέον γνήσιοι πολῖται, ἀρῆς ἢ κατὰ τῆς τοῦ κόσμου κατέστησε τὴν πατρίδα τοσοῦτον ἀχανῆ, ὥστε δὲν ὑπῆρχε πλέον πατρίς.

Τοιοῦτοτρόπως ἐξηφανίσθησαν ἡ πολιτικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ, ἃς ἐκάλυπτον αἱ μεγάλαι καταστροφαὶ καὶ αἱ ἐντεχνοὶ ἀποπλανήσεις τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως, τῆς ὁποίας τὴν φρίκην μίαν μὴν ἡμέραν μεσοβασιλείας καθίστα ὄρατήν. Οἱ θεσμοὶ ἐχλαρώθησαν, διεφθάρθησαν, κατεστράφησαν καὶ δὲν ὑπελείφθησαν ἢ ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ βία. Ἡ σύμπτωσις τῆς ἀρχῆς ταύτης καὶ τῆς βίας ἀπέτέλεον τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἀρχὴ ἦτον ἡ θέλησις ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου ὅστις

ἐξουσιώθη πρὸς τὸν θεόν· βία ἦτο τὸ ξίφος ὅπερ ἀείποτε εἶχον γυμνὸν προνομιοῦχοι στρατιῶται ἐστρατοπεδευμένοι εἰς τὴν πόλιν τῆς Ῥώμης ὡς ἐχθροί. Ὑπεράνω εἰς ἀπόλυτος ἀρχῶν, κάτω μόνιμος στρατὸς ὅστις δὲν ὑπήκουεν ἢ εἰς αὐτόν. Ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦτέστι τῆς ἀρχῆς, δὲν ὑπολείπετο ἢ ἡ βία, τοῦτέστι οἱ πραιτοριανοί. Πράγματι ἐβασίλευον, ἦσαν οἱ μόνον κύριοι, ἦσαν δεκάκις τῶν αὐτοκράτορες. Ἀπεκεφάλισαν πολλοὺς γερουσιαστὰς ὅπως ὑποστῶσι τὸν νόμον τῶν ἐπιζώντων, ἔστρεψεν εἰς τὴν τόπον τῆς καταδικῆς πολλοὺς ἵπποτας ἵνα μὴ γελῶσι διὰ τὸ τάγμα τῶν ἵπποτων, ἀνεμίσθησαν μετὰ τοῦ ὄχλου τῆς Ῥώμης ὅπως πιστεύσῃ τὰ δικαιώματα τοῦ Ῥωμαίου λαοῦ. Μόνον οἱ νόμοι ἢ δύναντο νὰ ἐπιβάλλωσι σεβασμὸν τινὰ ἠγνόουν καὶ αὐτοὺς τοὺς νόμους.

Ἴδου τὴ συνέθη εἰς τὸ Παλάτιον ἐνῶ ἡ γερουσία συνεζήτει εἰς τὸ Καπιτώλιον καὶ ὁ λαὸς ἀνέμενον εἰς τὴν ἀγοράν. Εἰς τὴν εἰδήσιν τοῦ θανάτου τοῦ Καλιγούλα, οἱ πραιτοριανοὶ διεσπάρησαν εἰς τὰς ὁδοὺς, ἔδραμον εἰς τὸ ἀνάκτορον τετρακλιμένον, ἐξημεμένοι, μανιώδεις. — «Τίς θέλει μισθοδοτήσῃ ἡμᾶς; τίς θέλει ἐμπλήσῃ ἡμᾶς; τίς θέλει μεριμνῆται περὶ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἡμῶν;»

Οἱ στρατιῶται καίτοι ἐξέφραζον τὰς ἀνησυχίας των ἤρξαντο νὰ λεηλατῶσιν. Ἡ δύναντο νὰ σκεφθῶσιν ὅτι ἀποθνήσκοντος τοῦ Καίσαρος ἦσαν κληρονόμοι τοῦ Καίσαρος· ἀλλὰ δὲν ἦτο ποσῶς ἀνεγκαία ἡ κρίσις ὅπως δικαιολογησῆ ἐνώπιόν των τὴν λεηλασίαν· ἐλεηλάτων κατ' ἐνστικτον. Ἐν τινι ζοφερῷ διαδρόμῳ, ἐπὶ τινων βαθμίδων αἵτινες ἔφερον εἰς τὴν θύραν κεκλεισμένης αἰθούσης, ἦτον ἀνηρητῆμενη αὐλαία ἧτις ἐχρησίμευεν ὡς παρὰπέτασμα καὶ ὅπισθεν τῆς ὁποίας ἐφάνοντο δύο πόδες. Οἱ δύο οὗτοι πόδες ἔτρεμον ἐνῶ μέγα σῶμα ὅπερ δὲν ἐφάνετο ἔστει τὰς πτυχὰς τῆς αὐλαίας. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν διήρχετο εἰς στρατιώτης πραιτοριανός, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα δὲν ἐδοξάσθη ἀκούσντως ἐν τῇ ἱστορίᾳ, διότι ἐχορήγησεν εἰς τὴν Ῥώμην ἕνα αὐτοκράτορα καὶ εἰς τὸν κόσμον ἐν ἀντικείμενον προσέτι θαυμασμοῦ· ὁ στρατιώτης οὗτος ὀνομάζετο Γράτος. Ὁ

Γράτος παρατηρεί την κρύπτην, νομίζει ότι εύρειν αὐτοῖσι δολοφόνον τινα τοῦ Καλιγούλα, σύρει καὶ φέρει εἰς τὸ φῶς ἓνα ἀτυχῆ ἄνθρωπον ἔντρομον, κάτωχρον ὅστις ῥίπτεται εἰς τὰ γόνατά του καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ φεισθῆ τῆς ζωῆς του. Ὁ Γράτος ἀναγνωρίζει τὸ παράδοξον τοῦτο πρόσωπον, ἀνεγείρει αὐτὸν μετὰ μεγάλης δυσκολίας εἰς τοὺς πόδας του καὶ χαιρετᾷ αὐτὸν αὐτοκράτορα. Τὸ εὐρημά του δὲν ἦτον ἢ ὁ Κλαύδιος ὁ θεῖος τοῦ Καλιγούλα, ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Τιβερίου, τὸ παίγιον τῆς αὐλῆς καὶ ὁ περιέγελος τῆς πόλεως, ὁ Κλαύδιος ὅστις οὐδέποτε βεβαίως προεἶδεν ὅτι ἡμέραν τινα ἤθελε βασιλεύσει. Ὁ Γράτος ὀδηγεῖ, δείκνυσιν αὐτὸν εἰς τοὺς συστρατιώτας του, διηγείται αὐτοῖς τί ἐπραξεν, ἐπιδοκιμάζουσιν αὐτὸν, ῥίπτουσι τὸν Κλαύδιον νεκρὸν μᾶλλον ἢ ζῶντα ἐν τινι φρεσίᾳ, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ σπληνθῆ ἐκ τοῦ τρόμου, καὶ μεταφέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων των ὡς λείαν. Ὁ ἄθλιος ἦτο τοσοῦτον ὠχρὸς καὶ ἀξιοθρήνητος ὥστε οἱ διχθάται ᾤκτειρον αὐτὸν νομίζοντες ὅτι ἦγον αὐτὸν εἰς τὸν θάνατον. Οἱ στρατιῶται ὠδήγουν αὐτὸν εἰς τὸ ἄσυλόν των, εἰς τὸ πραιτοριανὸν στρατόπεδον αὐτοῖσι, ὅτε μὲν γελῶντες, ὅτε δὲ σπουδαιολογούντες ἐνεκατέστησαν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτόριον καὶ ἐχειρέτησαν αὐτὸν αὐτοκράτορα.

Ἡ γερουσία οὐδόλως ἔλαβεν ὑπὸ σπουδασίαν ἐποψίαν τὴν εἰδήσιν ταύτην οὐδόλως ἐπίστευσεν ὅτι ἡ Ῥώμη ἤθελεν ἀποδεχθῆ ἐκεῖνον ὃν οἱ αὐτοκράτορες οἱ ἴδιοι ἀπέβαλον τῆς οἰκογενείας των ὡς ἀνάξιον. Εἰς δὴμαρχος τοῦ λαοῦ ἀπεστάλη ἀπλῶς πρὸς τὸν Κλαύδιον ὅπως προσκαλέσῃ αὐτὸν ὡς ὕπατον καὶ διατάξῃ αὐτὸν νὰ ἔλθῃ νὰ συνεδριάσῃ εἰς τὸ Καπιτώλιον μετὰ τῆς γερουσίας. Ὁ Κλαύδιος ἀείποτε ἀπεγνωσμένος, ἀπεκρίνατο ὅτι οἱ στρατιῶται ἐκράτουν αὐτὸν διὰ τῆς βίας, ὅπερ ἦτον ἀληθές. Ἡ γερουσία ἐγέλασε, οἱ συνετάττεροι ἠσθάνθησαν ἀνησυχίαν τινα, ἐκρύψαν καὶ ἐλησμώνησαν αὐτήν.

Ἀρτίσωμεν ὁμῶς τὴν νύκτα νὰ ἐργασθῆ, τὴν νύκτα, τὴν ὀλεθρίαν ταύτην σύμβουλον, ἥτις ἐμπνέει τὰ μεγάλα κτυπήματα εἰς τοὺς κακούργους καὶ τὰς μεγάλας ἀνανδρίας εἰς τοὺς χρηστοὺς ἀνθρώπους. Ἀῦριον περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἐκα-

τὸν γερουσιασταὶ δὲν ἤλθον εἰς τὸ Καπιτώλιον· οἱ ναῦται τοῦ Τιβερίου, οἱ ξιφομάχοι, οἱ κάτοικοι τῶν προακτειῶν ἐξώρησαν εἰς τὸ στρατόπεδον ὅπως ἐπευφημήσωσι τὸν Κλαύδιον· τὰ συντάγματα τῆς πόλεως ἀποτεθάρρημένα ἐκ τῆς ἀδρανείας τῶν ἀρχηγῶν των ἠνώθησαν μετὰ τῶν πραιτοριανῶν· οἱ ἱππῶται συνετάχθησαν ἐμφρόνως μετὰ τοῦ ἰσχυροτέρου· οἱ ἴδιοι γερουσιασταὶ οἵτινες μέμφονται τοῦ ὑποψηρίου καὶ ἐκθειάζουσι τὴν δημοκρατίαν, ἐβρίθησαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κλαυδίου!

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΚΩΤΣΑΚΗΣ.

ΑΝΑΚΟΜΙΑΙ ΤΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

ΟΥΓΟΥ ΦΟΣΚΟΛΟΥ

ΥΠΟΨΗΣ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΚΥΡΙΑΣ

DORA D' ISTRIA.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ Φοσκόλου ἀποκατέστη εἰς τὰς Ἰονίους νήσους κατὰ τὸ 1636, ὅτι οὗτος ἠσθάνθη βαθυτάτα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὴν ἐπήρειαν, ὅτι ἠγάπησε τρυφερῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τοῦτο ὅτε ἀπέθανε τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1827 οἱ Ἕλληνες ἐτέλεσαν ἐν Ζακύνθῳ μεγαλοπρεπέστατον μνημόσυνον, καὶ εἰς τῶν ἐξοχωτέρων ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὁ Διονύσιος Σωλομός, ἐξεφώνησε τὸν ἐπικίδειον αὐτοῦ λόγον, ἐνῶ οἱ ἱερεῖς ἀνέπεμπον τῷ Ὑψίστῳ τὰς δεήσεις αὐτῶν συμμεμιγμένας μετὰ τοῦ καπνοῦ τῶν θυμιαμάτων, καὶ τὸ πλῆθος γονυκλινὲς ἐπεκαλεῖτο τὴν εὐσπλαγγίαν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ συγγραφέως, ὅστις μετὰ τοσοῦτης αὐστηρότητος ὑπεστήριξε τὰ δικαιώματα τῶν συμπατριωτῶν τῆς μητρὸς του. Ἡ Ἑλλάς λοιπὸν δὲν ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῆ ἐπὶ ἀκηδείᾳ. Ἄλλως, φρονούμεν, ὅτι ἡ περίστασις ἦτο προσφορωτάτα ὅπως ἐπιβεβαιωθῆ διὰ τρόπου ἐπισήμου ἢ ἀδελφότητος τῶν ἐθνῶν τῆς περιφέρειας Ἑλ-

ληγορωμαχίης οἰκογενείας, ἀδελφότητος ἥτις διττῶς ἐξεπροσωπήθη εἰς τὸν συγγραφεὶα τοῦ Δοκιμίου περὶ Πετράρχου καὶ τῶν Ἀδῶν περὶ Δάντου.

Γιώντι, γεννηθεῖς ὑπὸ Ἰταλοῦ καὶ Ἑλληνογενεῖς, ὁ Φόσκολος ἦν ὑπὸ πνευματικὴν ἐποψίαν ἀληθῶς υἱὸς τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Ῥώμης. Καὶ κατὰ μὲν τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, μητέρα τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἐλευθερίας, κατὰ δὲ τὰς ἀνδρικές αὐτοῦ ἐξείς καὶ τὸ ἀπορασιατικὸν τοῦ χαρακτῆρος εἶνε ἀξίος τοῦ βασιλέως ἐκεῖνου λαοῦ, ὅστις ἀπὸ Εὐφράτου μέχρι Ῥήνου καὶ ἀπὸ Νείλου μέχρι Σηκουάνης ἐπέβαλεν εἰς ἀναριθμήτους βαρβάρους τὸ σέβας τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Οὐδόλως λοιπὸν ἐξεπλάγημεν ἰδόντες μετὰ τῆς συνόδου, ἥτις ἐκίνησε κατὰ μεσημβρίαν, μέγαν ἀριθμὸν ἀξιωματικῶν τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ. Βεβαίως οἱ ἀξιωματικοὶ οὗτοι εἶχον ἀναγνώσει τὸ Foscolo capitano, ἄθρον ἀξιόλογον δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐδμόνδου de Amicis ἐν τινι τῆς Φλωρεντίας ἐφημερίδι, ὀνόματι Ganfulla. Ὁ Κύρ. οὗτος ἀνακαλύπτει ἡμῖν Φόσκολόν τινα ἦττον γνωστὸν τοῦ ποιητοῦ τῶν Ἀδῶν, στρατιώτην ἀπορασιατικόν, μετὰ ζήλου ὑπηρετοῦντα, καὶ ἱκανὸν νὰ ὑποτάξῃ τὸν ὀρηκτικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης. Ὅτε ἐν τῷ τέλει τοῦ σταδίου τῆς Ἑλλάδος ἐπάλασε κατὰ τῆς Μουσουλμανικῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς μετ' ἠρωϊκῆς εὐτολμίας καὶ καρτερίας, βεβαίως ὡς Ἰταλὸς ἐπεθύμησε θερμῶς οὗτος νὰ κατασταθῆ ἢ Ἰταλία ἱκανὴ πρὸς ἀμυναν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς. Ἡ δ' εὐχὴ αὕτη ἐπληρώθη. Ὁ ἀργυρὸς σταυρὸς λάμπει σήμερον ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς Ῥώμης ὡς ἔλαμπεν ἄλλοτε ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως τοῦ Περικλέους. Οἱ Ἰταλοὶ μιμούμενοι τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων ἀνέλαβον τὴν θέσιν αὐτῶν μετὰ τῶν ἐθνῶν, καὶ οἱ λαοὶ οὗτοι τῆς Μεσημβρίας, οὓς ἐκέρυττον γεγεννημένους μόνον διὰ τὴν πτωσίαν καὶ τὴν δουλείαν δεικνύονται ἐξαρετικῶς ζηλότυποι τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἐλευθερίας των. Παρ' αὐτοῖς τὸ δίκαιον ὑπερίσχυσε τῆς ἰσχύος.

Δ'.

Ἡ ἐκ τῆς ἀποβίχης τοῦ σιδηροδρόμου

ἀγούσα μέχρι τῆς μητροπόλεως εἶνε ἐκ τῶν εὐρυτέρων ὁδῶν τῆς Φλωρεντίας, ἐπομένως ἡ συνοδία, ἥς προηγείτο τάγμα ἱππέων τῆς Λούκας (cavallegeri di Loucca) ἠδυνήθη ν' ἀναπτυχθῆ ἐλευθέρως. Διαλείτο δ' εἰς δύο στίφους, ὧν τὸ πρῶτον, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ ὑπῆρχον οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπαρχιῶν καὶ κοινοτήτων μετὰ τῶν σημαίων των (προσέλακνον δ' ἰδίως τὰ βλέμματὰ ὁ πορφυρῶς σταυρὸς τῆς Γενούης καὶ τὸ ἐρυθρὸν κρῖνον τῆς Φλωρεντίας) προσπορεύετο τοῦ νεκροφῶρου κιβωτίου. Τὸ κιβώτιον τοῦτο περιεῖχε πολλὰ χρυσὰ διαμνηματὰ φέροντα τὰ παράσημα τῆς Ζακύνθου καὶ Βενετίας, τῶν δύο πατρίδων τοῦ Φοσκόλου· τὸ τοῦ Λονδίνου, ὅπου ἐφιλοξενήθη καὶ τὸ τῆς Φλωρεντίας, ἥτις ἐν τῇ Ἰταλικῇ γῶρᾳ ἐξασφαλίζει τὴν εἰρήνην εἰς τὴν κόνιν αὐτοῦ. Τὸ ὑπερθεῖν ἦν κεκοσμημένον διὰ βελούδου κυανοῦ μετὰ χρυσῶν κροσσῶν, τὰ δὲ κάτω μέρη αὐτοῦ ἦσαν ἐστολισμένα δι' ἀνθοδεσμῶν, περικυκλωσῶν τὰ παράσημα τινῶν ἐκ τῶν ἐκατὸν πόλεων, ἐφ' οἷς ἐναθρόνεται ἡ Ἰταλία. Τὸ ὄχημα ἐσύρετο ὑπὸ ἐξ ἱππῶν κεκοσμημένων διὰ βελούδου κυανοῦ καὶ ὁμοιοχρόνων περσυσάνων, οὓς ὠδήγουν ἐξ θαλαμηπόλοι πεζοὶ μελανορροῦντες. Ὀκτώ ταινία κεχρυσωμένα ἐπιπτον ἀνωθεν τοῦ ὀχήματος. Τοῦτοι (Tucci) κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Κ. Σανέζης ἐκράτουν δ' αὐτὰς οἱ ὑπουργοὶ Κορτέντης καὶ Καστανιόλας, ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἰσπανίας, μαρκήσιος Μοντεμάρ, ἀντικαταστήτας τὸν πρεσβευτὴν τῆς Ἀγγλίας, οἱ διοικηταὶ τῆς ἐθνοφυλακῆς καὶ τοῦ στρατοῦ, δύο ἀντιπρόεδροι τῆς Γερουσίας καὶ τῆς Βουλῆς, ὁ κόμης Μαυιάνης καὶ ὁ Κ. Μορδίνης, καὶ εἰς ἀντιπρόσωπος τῆς νομαρχίας τῆς Φλωρεντίας. Ἡ μουσικὴ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐβάδιζε παρὰ τὸ ὄχημα. Ὅπισθεν τοῦ φερέτρου ἤρχετο τὸ δεύτερον στίφος, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπῆρχον οἱ προσκεκλημένοι ὧν προηγούντο ὁ δὴμαρχος καὶ ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος εἰς τὸ πέρας δ' αὐτοῦ διεκρίνοντο οἱ ἐλευθερολογισταὶ (liberi pensatori), τάγμα τι τοῦ 44 σώματος καὶ μία ἴλη ἱππέων.

Ἡ ἐθνοφυλακὴ ἦν ἐκατέρωθεν παρατεταγμένη μόλις περιέχουσα τὸ συμπεπικνωμένον πλῆθος, ἐφ' οὗ ὁ ἥλιος τοῦ Ἰου-

νίου ἐτόξευε τὰς φλογεράς αὐτοῦ ἀκτῖνας. Τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν, ἐξαιρέσει τῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ἄτινα διέμειναν κατὰ κλειστά, ἐκόσμουσαν τὰ πηκτες ἢ σημάδια καὶ ἐξωραΐζε τὸ ὠραῖον φύλον. Ἡ παρέλασις διήρκεσε περὶ τὴν μίαν περίπου ὥραν καὶ πλειστάκις οἱ μετεχόντες αὐτῆς ἐφθόνησαν ἀναμφιβόλως τὴν τύχην ἐκείνων, οἵτινες ἠδύνατο ὑπὸ τὴν σκιάν νὰ βλέπωσι τὴν βραδείαν πορείαν τῆς ἀπίρου συνοδίας, ἀκούοντες τὴν μουσικὴν τῆς ἔθνοφυλακῆς τοῦ 44ου τάγματος καὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν ἐργατῶν (fratellanza artigiana).

Ἡ πλατεῖα τοῦ Τιμίου Σταυροῦ (Santa Croce) ἦν κεκοσμημένη διὰ σημάτων καὶ ἐπιγραφῶν ληθραίων ἐκ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Φοσκόλου. Ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης εἶχον οἰκοδομηθῆ δύο σκηναί. ὑπὸ τὴν μίαν τούτων, ὅπου οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου εἶχον φέρει τὸ φέρετρον, ὁ Κ. Bargonì παρέδωκεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Φλωρεντίας τὰ λείψανα τοῦ Φοσκόλου. Ἀφηγήσατο διὰ συντόμου λογιδρίου, τίνι τρόπῳ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν του καὶ ἐξέφρασεν εὐχαριστίας τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ τοῖς ἐν Λονδίῳ ἀποκατεστημένοις συμπατριώταις του διὰ τὴν εὐμενῆ αὐτῶν συνδρομῆν. Ὁ δήμαρχος εὐχαρίστησεν αὐτὸν ὡς μετενεγκόντα εἰς Ἰταλίαν τὰ πολυτίμητα αὐτὰ λείψανα προσθέσας, ὅτι ἡ Φλωρεντία ἔσται εὐτυχῆς διαφυλάττουσα σὺν τοῖς τάφοις τῶν μεγάλων Ἰταλῶν καὶ τὸν τάφον τοῦ ποιητοῦ τῶν Τάφων, ἐν Τοσκάνῃ ὅπου ὁ Φόσκολος εἶχεν ἐπιθυμήσει ν' ἀναπαυθῆ. Ὁ συμβολαιογράφος ἀνέγνωσε τὸ ἔγγραφον τῆς παραδόσεως τοῦ πτώματος εἰς τὴν δημορχίαν (Atto pubblico di ricevimento della Salma di Ugo Foscolo) ὅπερ ὑπεγράφη ὑπὸ τοῦ βασιλικῆς ἐπιτρόπου, τοῦ συνδίκου, δύο μαρτύρων, τῶν Κυρίων Uanucci καὶ Rubieri τοῦ συμβολαιογράφου Κ. Μορέλη, καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ ἐτέρων σπουδαίων προσώπων. Τὸ κισώτιον μετηνέχθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν, ἠνεώχθη προουσίᾳ τῆς ὑγειονομικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Δημορχίας, θέσαντες δ' ἐν αὐτῷ, ἐντὸς χαλκίνου σωλήνος, βραχείας ἐκθέσεως τῆς τελετῆς, γεγραμμένης ἐπὶ περιγραμνῆς, ἐκλείσαν ἐκ νέου καὶ ἐπέθηκαν τὴν σφραγίδά τῆς Φλωρεντίας· ἐπειτα ὁ Κ. Μορέλης ἀνέγνω πρᾶξιν παραδό-

σεως τοῦ λειψάνου εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τελευταῖον ὁ Κ. Περύτης ἐπέθεσεν ἐπὶ τοῦ τάφου πλάκα μαρμαρίνην φέρουσαν τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Οὕτω εἰς τὰς 4 μ. μ. ἐτελείωσεν ἡ τελετὴ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας οἱ μαθηταὶ della Pia casa di lavoro φιλανθρωπικοῦ ἐργατικῆς καταστάσεως, ἔρχον ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Τιμίου Σταυροῦ τὸν ὕμνον τοῦ Κ. Guidi Κορσίνῃ, ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς μουσικῆς τοῦ Sarti.

Βραδύτερον ἐτελέσθη Ἀκαδημία ἡτοιμομένη φιλολογικὴ ἐν Pellosguardo. Τὸ Μπελετουάρδο εἶνε, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματός του, μία τῶν θέσεων τῆς Φλωρεντίας ὅθεν ἔχει τις τὴν ὠραιότεραν θέαν τῆς πόλεως καὶ τῆς πλουσίας κοιλάδος, ἐφ' ἧς ὁ Ἄρνος κυλίζει ῥαθύμως τὸ νῆμά του οἶονεὶ λυπούμενος νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν εὐτυχὴν του διαμονήν. Ἡ θέα ἐκτείνεται μέχρι τῶν λόφων τοῦ Φιέζολε, ὅπου οἱ ἀρχαῖοι Ἐτρούσκοι εἶχον οἰκοδομήσει ἀκρόπολιν. Ὁ Φόσκολος εὐχαριστημένος πολὺ ἐν Pellosguardo. « Ἄς ἠδυνάμην, ἔλεγε, ν' ἀποκτήσω ὅσα χρήματα ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀγορὰν ἀγροκηπίου ἐν Pellosguardo καὶ ἐτοιμάσω ἐπ' αὐτοῦ τάφον. »

Ἐνταῦθα κατοικήσας ἐπὶ τινὰ καιρὸν εἰς τὸ ἀγροκηπίον τοῦ Ὀμπρελίνο (Ombrellino) ἐποίησεν τοὺς πρὸς τὰς χάριτας ὕμνους (Inni soavi, γλυκεῖς ὕμνους, λέγουσιν ἐν Ἰταλίᾳ, alle Grazie, πρὸς τὰς χάριτας). Πρὸς δικαιώσιν τῆς ἀναμνήσεως τοῦ ποιητοῦ ἐν Ὀμπρελίῳ εἶχον ἄλλοτε ἀπορατίσει νὰ θέσωσι πλάκα μετ' ἐπιγραφῆς. Ὁ λίθος τῶν ὄντι ἐτέθη ἀκριτικῶς τοῦ ἀγροκηπίου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἀκαδημία δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν τῆς ἀνευ μεγάλου ἀριθμοῦ ἀναγνωσμάτων οἱ θαυμασταὶ τοῦ Φοσκόλου ἐξέμνησαν αὐτὸν ἐν πεζῷ καὶ ποιητικῷ λόγῳ. Ἰδίως δὲ παρετηρήθη ὁ λόγος τοῦ Κ. Perez ὕμνῳ τῆς τῆς παραμυθίας, ἣν ἐν τῇ Ἐδέμ ταύτῃ τοῦ Ἰταλικῆς πολιτισμοῦ ἡ φιλία γυναικὸς ἀξίου συμβόλου τοῦ ἐρασμοῦ τούτου τόπου, ἐνισχύουσα τὰς ἀγαθὰς φροντίδας τοῦ Giambattista Νικολίνῃ καὶ Gino Καππὸνῃ ἐπεδαψίλευσεν εἰς τὴν ἠλωμένην καὶ ἠγανακτημένην ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ (anima ulierata e sdegnosa) ἥτις ἐν ταῖς ἐξάψεσιν αὐτῆς ἔλεγε συγνάκις: « δὲν ὑπάρχουσι φίλοι! » Τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον

ἐπραγματεύθη μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας κυρία τις ἐκ Βενετίας διάστμος διὰ τὰς ποιήσεις τῆς, ἡ κυρία Ἑρμινία Φουὰ Φουσινάτου.

Τὸ ἑσπέρας ἐν τῇ Arena (Κονίστρα) Γολδόνη, πλουσίως πεφωτισμένη παρεστάθη ἔμμετρον τι δράμα τοῦ Καστελδελκίω, οὗ ἤρωσ εἶνε ὁ Φόσκολος. Οὐδέποτε ἡ Ἀρένα (ἐν Ἰταλίᾳ δ' ὀνομάζουσι οὕτω τὰ θέατρα τῆς ἡμέρας) συμπεριέλαβε τοσοῦτον πλῆθος. Ἐν τῇ παρεστάσει ταύτῃ παρεβῆθη καὶ ὁ σύνδικος τῆς Φλωρεντίας, ὃν μετὰ μεγίστων ἐπευσχημῶν ὑποδέχθησαν. Οἱ Φλωρεντινοὶ ἠθέλησαν ν' ἀποδείξωσιν εἰς τὸν Κ. Ubaldino Περύτον πόσον εἰσὶν εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς ἐμπιστοσύνης, ἣν δεικνύει πρὸς τὸ μέλλον τῆς πόλεώς των. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς ἐξετέθη εἰς τινὰ τῶν μεγάλων ἀβυσσῶν τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἐυαγγελιστρίας σκῆδρον τοῦ Κ. de Fabbris ὅπερ ἐγένετο παραδοκτὸν ὑπὸ τῆς Δημορχίας. Μ.

Σ. Μ. Εἶνε λυπηρὸν ὅτι ὁ ἀληθῶς οὗτος μέγας ἀνὴρ καὶ πατριώτης (καθόσον ἀρροῖ τοὺς Ἰταλοὺς) οὐδέποτε ἄλλοτε ἐνθυμήθη τὴν μητρικὴν του γῆν ἢ εἰς τινὰ ἀσμάτιά του, ἐν οἷς δεικνύει τὴν ἀκρὰν πρὸς τὴν μητέρα του στοργὴν καὶ ἐξυμνεῖ τὰ κάλλη τῆς γενεθλίου αὐτοῦ γῆς Ζακύνθου. Ἄλλ' οὐδὲν πέραν τούτου ἐγραφε περὶ Ἰταλίας, ἢ τοῦλάχιστον οὐδὲν σῶζεται καὶ βεβαίως ἂν ἐδημοσιεύε τι θὰ ἐσώζετο. Διότι ὑπάρχει ἰδέα ὅτι, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ Ἄγγλοι ἐπώλησαν τὴν Πάργαν εἰς τὸν Ἀλῆ-Πασᾶ συνέγραψε βιβλίον λίαν σοβαρὸν καὶ πικρὸν κατὰ τῆς τοιαύτης ἀνασιγνῆτος δημοπρατήσεως χώρας Ἑλληνίδος εἰς Σατραπὴν Ὀθωμανὸν, ἀλλ' ὅτι δωροδοκῆται ὑπὸ τῶν Ἄγγλων πρὶν ἢ ἐκδώσῃ ἐξέβηεν εἰς φλόγας τὸ πόνημά του. Ἄν τὸ τοιοῦτον ὑπῆρξεν ἡμεῖς μᾶλλον κλίνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἡ φιλοξενία, ἧς ἐτύχεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέτρεψεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἔργου καταδικάζοντος τὴν διαγωγὴν τῆς φιλοξενούσης αὐτὸν Κυβερνήσεως. Προσέτι ὑπάρχει καὶ ἄλλο κατ' αὐτοῦ μομφὴ ὅτι ἐκ τῆς ἀκρας του πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ἀρροσιώσεως ἐπρότεινε ν' ἀνακηρυχθῆ ἡ Ἐπτάνησος ἀποικία Ἀγγλικὴ ὡς ἡ Μελίτη. Ὅπως δὴποτε ἢ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως σωπῆ του βεβαίως δὲν χαρακτηρίζει ἀνδρα

ἐμφορούμενον ὑπὸ ἐκείνων τῶν μεγάλων καὶ φιλελευθέρων ἰδεῶν ὡς τοσοῦτον ἐν γλώττω ἐξέφραξεν ἐν τοῖς συγγραμμάσιν αὐτοῦ. Ὁ Μόντης, γνήσιος Ἰταλὸς, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Πινδομόντης εἰς ὃν ἀφιεροῖ τοὺς Τάφους τοῦ ἐμνήσθησεν ἐν τοῖς συγγραμμάσιν αὐτῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ, καίτοι ἕνεκα τῆς ἡλικίας των πρὸ πολλοῦ τὴν λόγαν ἐγκαταλείψαντες, ἀνέλαβον νέον πῦρ ὅπως ἐμνήσωσι τὸ μοναδικὸν τούτο ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς ἀνθρωπότητος ἔργον.

.....

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ὀκτώβριος.

Προσίμιον. — Τὰ caffè chantants — Ἡ μάχη ἐν τῷ κήπῳ τῶν Ἰλισσίδων Μουσῶν. — Φιλολογικὴ Σύλλογος «Παρνασσός.»

I

Τὶ πρῶτον τί δ' εἶπειτα τί δ' ὑστάτιον καταλέξω, ἐπερὼντι ποτὲ ὁ ἤρωσ τοῦ τυρλοῦ βάλβου τῆς Τροίας, ὁ θεῖος Ὀδυσσεύς, ὁ ἐπὶ δεκά μὲν ὄλα ἔτη περιπλανώμενος εἰς τὰς θάλασσας καὶ τὰς ἐρήμους νήσους, ἕνα δ' ἔχων πόθον νὰ ἐπανίδῃ τὴν προσφιλεῖ του πατρίδα καὶ ἐναγκαλισθῆ τὴν σώφρονα αὐτοῦ σύννευον Πηνελόπην, ὅταν προέθετο ν' ἀφῆγηθῆ τὰ συμβάντα τοῦ πλάνητος καὶ τρικυμιώδους βίου του· οὕτως ἀναρῶν ἡμέρῳ σήμερον, οὐχί, βεβαίως, τὸν βίον μου προτιθέμενος νὰ διηγήθῃ, ἀλλὰ τὰ τόσα καὶ τόσα συμβαίνονται καθ' ἐκάστην εἰς τὰς κλεινάς μας Ἀθήνας καὶ παρέχοντα ἰκανὴν τροφὴν εἰς τὴν κακολόγον γλώσσαν καὶ τὴν μοχθηρίαν.

Μετὰ μακρὰν ἀνάπαυλιν ἀναλαβὼν τὸν κάλαμον — οὐχί μετὰ τρεμούσης χειρὸς, ὡς πρωτόπειρος ἐρωμένη — στριγγίζας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς παλάμης — ὡς ἀποτυχῶν ἐραστής — καὶ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς — ὡς τις νέος ποιητὴς ἀναζητῶν εἰς τὴν ὁρορὴν ἐμπνεύσεις ἢ ἀποδρᾶσάν τινα ὁμοιοκαταληξίαν — ἐπὶ πολὺ ἐσκέφθην πόθεν καὶ πῶς ν' ἀρχίσω καὶ τί πρῶτον τί δ' ὑστάτιον καταλέξω.

ἤθελον ἀρχίσει λέγων ὑμῖν εἰσαγωγικῶς περὶ τοῦ καιροῦ ὅστις ἰδιότροπος, ὡς φιλάρεσκος γυνή, ὅτε μὲν μετὰ βροντῶν, ἀστραπῶν καὶ βροχῆς ῥαγδαίως ἐπέρχεται, ὅτε δὲ γαλήνιος, ὡς καρδία δωδεκαετοῦς κόρης καὶ γλυκὺς καθηδύνει τοὺς γηγενεῖς κατοίκους τῆς Κεκρωπίας, ἂν τὸ μέσον τοῦτο, στερεότυπον, ὡς αἱ ὑποθέσεις τῶν ποιησῶν ποιητοῦ τινος, δὲν ἐγρησήμευεν ὡς προζῆμι εἰς συνομιλίαν μετ' εὐειδοῦς τινος κυρίας, ἥτις ὀλίγον ἐπρόσεξεν εἰς τὰς ἐκφραστικὰς ὀρθολοβόλας τοῦ παρ' αὐτὴν καθημένου· ἄλλως τε ἡ πτώσις τοῦ ὑπουργείου, τὸ Ἑθνικὸν θέατρον, ἐν ᾧ εὐκλεεῖς τοῦ Ναπολέοντος τρίτου ὑπὸ κκοὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων διδάσκουσιν ἀπὸ τῆς Ἑθνικῆς σκηνῆς vaudevills ἐξ ὧν μανθάνει τις πῶς δίδονται τεχνιέντως φιλήματα ἢ πῶς γορρεύεται ὁ σεμνὸς γορῆς Cancan καὶ ἔνθα ἡ Ἑλληνικὴ κωμικὴ ἐταιρεία παριστάνει Ἰταλικὰς κωμωδίας· τὰ caffè chantants, τὰ ἐρωτικὰ ἐπεισόδια καὶ ἡ πλεονάζουσα κωμότης, προῖον τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, εἶναι ἀρκούσα καὶ περιττεύουσα μάλιστα ὑλὴ ὅπως τέρψη τοὺς ἡμετέρους εὐγενεῖς συνδρομητὰς — τοὺς πληρόνους ἐννοεῖται.

II

Τὸ corte, ἡ τροφή αὕτη τῶν εὐαίσθητων καρδιῶν, κατ' ἀντίστροπον λόγον τῶν γάμων, εὐρίσκεται εἰς ὑποτίμησιν ἕνεκα τῆς μεγάλης εἰσαγωγῆς Γερμανίδων καὶ Γαλλίδων καὶ εἶναι ῥῆθος μὴπως αἱ τρυφερὰ τῆς Κεκρωπίας δεσπινίδες ἐπιδωσασιν ἀναφορὰν πρὸς τὴν Βουλὴν, ἐξουτούμεναι τὴν ἐξωσιν αὐτῶν, ὅπως ἀντιθέτως τῆς παρὰ τῶν ζωηρῶν Ἀμερικανίδων ἐσχάτως περὶ πολυγαμίας γενομένης.

Ἄν θέλῃς νὰ διέλθῃς, φίλε ἀναγνώστη, ὡρα τινὰς εὐχαρίστως, μετάβηθι εἰς τὰ caffè chantants ἔνθα πορεύονται, ὡς οἱ κυνηγοὶ εἰς τὸν ἐλαιῶνα κατὰ τὴν ἔλευσιν τῶν ἀποδήμων πτηνῶν, οἱ εὐγενεῖς, νεαροὶ καὶ ὑποψήριοι γαμβροὶ τῶν Ἀθηνῶν, αἱ χρῆσται ἐλπίδες τοὺς ἔθνους καὶ τὰ ζωηρὰ γερωντοπαλλίκαρα. Ρίψον ἐν βλέμμα καὶ θέλεις ἴδει αὐτοὺς ποιητικῶς καὶ ρεμβῶς τοποθετημένους, στενάζοντας ἐκ βάθους καρδίας, τανύοντας τὰ αἰσθηματικῶστα τόξα των καὶ ἐκτοξεύοντας ἐρατι-

κώτατα βέλη, ἅτινα ὁμως δὲν κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν νὰ πληρώσωσιν ἀπὸ τὰς ψυχρὰς, κατὰ τὸν ποιητὴν, κόρας τοῦ Βορῆ. Ἀκουλοῦθι με εἰς τὸ παρὰ τὸ Σολωνεῖον caffè chantants ὅπου ἡ ἐκλεκτοτέρα Ἀθηναϊκὴ κοινωνία πορεύεται, καὶ θαύματον μετ' ἐμοῦ τοὺς συμπαθεῖς ὀφθαλμοὺς τῆς ποιητικῆς Μαρίας, τὴν γλυκύτητα καὶ ἀρέλειαν τῆς μελανορθάλου Ἰωσηφίνης, τὴν ἀγαθότητα τῆς Πυλίνης, τὸ ῥεμβῶν τῆς Ἀντωνέττας καὶ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς Ἄννας· βλέπεις πόσα θύματα ἐκτάδην κεῖνται μεμεδιάματα εἰς τὰ χεῖλη, με παλμοὺς εἰς τὴν καρδίαν, με ἀνθοδέσματα εἰς τὰς χεῖρας· φιλόλογοι, ποιηταί, φυσικομαθηματικοί, ἰατροὶ καὶ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἄλλοτε ἐμμανῶς κατὰ τῶν caffè chantants ἐκράυγαζον. Εἰς μάτην ἡ ἀφοσίωσις, αἱ θυτίαι καὶ τὰ γλυκὰ μάτια, αἱ κόραι τοῦ βορῆ εἶναι ψυχραὶ, σοὶ προσφέρουσι μεμιάματα διὰ νὰ σοῦ ἀραιέσουν τὴν ἡσυχίαν καὶ τοῦτο ὅταν δὲν εἶναι ἄλλος τις πλειδοτῶν εἰς τὰ τραταμέλια. Ἐν τούτοις διασκεδάσεις καλὰ, ἀκούεις μουσικὴν, ἐκλεκτὰ ἄσματα ὑπὸ τῆς Ἰταλίδος Παρτρινιέρη καὶ τῶν Βοεμίδων αἰοιδῶν καὶ πίνεις μίραν τῆς Βιέννης. Ἀρκετὸν τοῦτο. Ἄλλ' ἀκουσον τὴν γλυκύφθογγον Ἰωσηφίνην ἀδουσαν μετὰ τῆς ζανθοκόμου Παυλίνης· τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Μάγγελ τονισθὲν ἄσματιον,

Ἐλα εἰς τὴν ἀγκαλιά μου

Καὶ σφιχτὰ ν' ἀγκαλιασοῦμε

Καὶ γλυκὰ νὰ φιληθοῦμε

Σὺν πουλάκια ἔς τὸ κλαδί...

καὶ ἰδὲ ὁποῖας φλόγας ἐκπέμπουσι τὰ ὅματα καὶ ὁποῖοι παλμοὶ ταράσσουσι τὰς καρδίας τῶν ἀκροατῶν εἰς τοὺς στίχους τούτους, ὧν ἡ πραγματοποίησις ἐστὶν ἀδύνατον. Καὶ ἡ Τυμπαλῆς; Ἐχουσι καὶ αὐτὰ τὰ θύματά των καὶ ἀπασχολοῦσι τόσα αἰσθηματικὰ καὶ τρυφερὰ λέξεις, ὅσαι ἠδύναντο νὰ πυρακτώσωσιν ἀγνάς καρδίας νεαρῶν Ἀθησίδων.

Ἢ Ἐλικώνεις; μούσα ἐξυμνοῦσα αἰετοπετὰ μέγαρα συμβεβηκότα καὶ τὰ μέγαρα αἰσθηματικὰ, δὲν ἠδύνατο νὰ παρίδῃ καὶ τὴν ἐν τῷ κήπῳ τῶν Ἰουσαίδων Μουσῶν ἐπισυμβῆσαν ἀξιωματικῶς νευτον μάχην καθ' ἣν ἄπειρα θύματα ἐπεσαν ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν βλεμμάτων τῆς Μαρίας, Λίζας καὶ Ἄννας· ἀλλ' ἐκ τῶν (εἰων

δωμάτων τῆς καταβάσας ἐσπευσεν εἰς βοήθειαν τοῦ φίλου ποιητοῦ, ὅστις ἐξιστόρησε τὸ μέγα ἐκεῖνο συμβῆν διὰ τῶν κατωτέρω ὡραίων στίχων.

II ΜΑΧΗ ΤΗΣ 26 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1871 Εἰς CAFFÈ CHANTANT.

Ἦτο ὦρα ὡσεὶ ἐνδεκάτη

Συμφώδους, μελαίνης νυκτός

Καὶ Βορῆ· ἐμυκάτο σφιχτός

Σ' τῶν σειρήνων τοὺς κήπους.

Ὅτ' ἠκούσθη βοή... Συνταράττει

Τὸ πᾶν, πλῆθος θρασὺ καὶ πυκνόν

Εἰς τὸ Ἄντρον εἰσβάλλει φωνῶν

Δίδον πέριξ του κτύπου.

Εἰς τὸ βλέμμα ἐξήστραπτε πάντων

Φλογερὸν ἀραιμάνιον πῦρ,

Ὡς δὲ ξίφος ἐκάστου ἡ χεῖρ

Τὸ μαστοῦν ἐκράτει.

Ὡ! δὲν ἦτο πλῆθος ἀσημάντων,

Ἦτο παίδων Ἑλλήνων πλῆθος.

Ὅ,τι θέλ' ἡ καρδία εὐθύς

Ἢ χεῖρ τούτων τὸ πράττει.

Εἰς τὸ μέσον με ὄψιν σφιχτῶδη

Αὐτῶν ἴστατο ἦρωσ σπανός

Χύνει τ' ὄμμα του ῥῶς, ὡς φανός

Ὅστις φλόγα ἐγκλείει.

Φωνὴν ἔχει πολλήν, παταγῶδη,

Τὸν Βορῆν μετρατέπ' εἰς σιγὴν,

Τῶν τενορῶν δ' αὐτῶν τὴν κραυγὴν

Τοῦ Μαῖου τὴν σβύει.

«Εἰς τὴν μάχην! εἰς τὴν μάχην!» ἐφώνει,

«Ἔστε εὐτολμοὶ!... ὅλοι ἐμπρός!...»

Νὰ φανῶμεν ἰδοὺ ὁ καιρός

Τεχνὰ θείων πατέρων! »

Εἶπε καὶ οἱ βαρύνωμοι τόνοι

Συνταράσσουσαν ἀέρα καὶ γῆν,

Διασχίζουσι δ' αὐτὴν τὴν σιγὴν

Τῶν ὑπνούντων αἰθέρων.

Ἄνὰ δὲ τὴν ὀμάδα ἐκείνη

Ταραχὴν μεταδιδ' ἡ φωνὴ

Ὡς Βορῆς ὅταν πτίλον κινεῖ

Καὶ ὑψοῖ εἰς ἐκτάσεις.

Οὔτω πλέον τὸ πλῆθος ἐδίει.

Συσπειροῦνται, συστρέφει πυκνόν,

Πληθὺς δὲ ἀπηγοῦσι φωνῶν

Εἰς μακρὰς ἀποστάσεις.

Τῶν σειρήνων τὰ βλέμματα βέλη

Ἀπορθείας καὶ μίσους κ' ὀργῆς

Ἐκτοξεύουσι μετ' ἀκρας σιγῆς

Κατ' αὐτῶν τῶν ἀνδρείων.

Ἄλλ' ἐκεῖνοι ἐκτείνουσι τὰ σκέλη

Προχωροῦν με ἀγρίας κραυγῆς,

Εἶν' ἀνδρείοι!... τοιαύτως πλεγγῆς

Ἐννοεῖ τὸ θερίον;

Ἄνθοδέσματα ἀρχίζουσι νὰ ρίπτουσι

Κατ' αὐτῶν με ἀνδρείων πολλῶν.

Τ' Ἄντρον ἤδη ἐρῶρει στολὴν

Ἰετώδη πολέμου.

«Δειλοῦν καὶ τὸ πρόσωπον κρύπτουσι

Αἱ γυναῖκες» φωνεῖ ὁ σπανός

Δράκων, «θάρρους τὸ στήθος ἐνός

Μὴ στερήσῃς, θεέ μου!

Μὲ τοὺς πρώτους ἐμάχοντο γόνου

Τῶν ἐνδύων ἐκείνων ἀνδρῶν,

Ὅπου ἔδωκαν κτύπον σφοδρὸν

Εἰς τῶν Τούρκων τὰ πλῆθη.

Ἄρνης πλὴν τὸν ἀέρα ἐδόνει

Οὐδὲν ἔλθε γαλήνη νεκρά.

Δραστηρίως γενναία φρουρά

Στρατιωτῶν προσεκλήθη!

Οὐδὲν αἰσθημα πλέον ἐκείνη

Τὰς καρδίας αὐτῶν τὰς νεκράς

Πλὴν καθεὶς ὑποκώσως ἀράς

Εἰς τὰ χεῖλη του φέρει.

Ἐπὶ τέλους ἰδοὺ ἡ Εἰρήνη!...

Ἐν ἀνθύλλιον νεὸς γνωστός

— Ἐθεάθ' ὑπὸ πάσης, παντός —

Τῆς Μαρίας προσφέρει.

Οὐδεμία φωνή, οὐδεὶς κρότος

Εἰς τοῦ Ἄντρον τοὺς κόλπους ἔχει.

Βορῆ ρέυμα κ' ὀλίγη βροχὴ

Καθαρίζει τὰ μέρη.

Περιάγων βραδύ τις εἰς τὸ σκοτός

Ἀνευρίσκει οὐδένα νεκρὸν

Σ' τὸ πεδῖον τῆς μάχης. Λαμπρόν!

Χαρὰν ἴσως μᾶς φέρει.

Πλὴν προσέχων θὰ ἴδῃ με πόνον

Ἰπολήψεις κειμένους νεκράς

Καὶ ὡς φάσμα τιμᾶς ἱεράς

Βαδίζούσας εἰς τὰς στήλας.

Σ' τὰς σκιάς τῶν προγόνων καὶ μόνον

Σ' τὰς ἀρχαίας ὑπάρξεις αὐτὰς

Εἰς ἀγκάλας, χωροῦν ἀνοικτάς,

Μετὰ θάρρους, καὶ φίλας.

Πρὶν ἢ καταστρέψωμεν τὸν περὶ τῶν *eaffé chantants* λόγον, δὲν πρέπει βεβαίως ν' ἀποσιωπήσωμεν ὅτι κυρία τις ὁσάκις ἀπόλλυσι τὸν φίλτατον σύζυγον τῆς Ἀλκίφρονα ἀναζητεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ ὑπηρετοῦ τῆς εἰς τι ἐκ τῶν διακριδαστικῶν τούτων κέντρων, βεβαία ὅτι θέλει εὑρεῖ ἐκεῖ που αὐτὸν θαυμάζοντα τὰς Βοσνιδῆς καὶ κροτοῦντα τὰς χεῖρας.

Ἄλλ' ἤδη ἀποχαιρετίζοντες τὰς ὠραίας — καὶ ἀσχήμους — ξένας καὶ τὰ μελωδικὰ ἄσματα τῶν μεταβῶμεν εἰς ἄλλα ἀντικείμενα μεγαλειτέρας σπουδαιότητος καὶ κρείττονος προσοχῆς ἄξια.

III

Ξῆλος προθυμία τις ἀγωγῆς εἰς μίμψιν.

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἐνταῦθα ἀξιολόγου καὶ ἐν ἀνθηροτάτῃ καταστάσει εὐρισκομένου φιλολογικοῦ συλλόγου « Παρνασσοῦ, » πεπληρωμένη ὑπὸ ἐκλεκτοῦ ἐπὶ γράμμασι καὶ κοινωνικῇ τάξει ἀκροατηρίου, ἀνεγνώσθη ὑπὸ τοῦ τέως προέδρου αὐτοῦ κυρ. Χρ. Λόντου ἡ λογοδοσία τῶν κατὰ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ πεπραγμένων, ἐξ ὧν παρατηρεῖ τις μετ' ἐκπληξέως τὰς μεγάλας, ἀνδρικές καὶ κοινωφελεῖς προόδους τοῦ ἐκ μικρῶν ἀρξάμενου τούτου συλλόγου διὰ τῆς ἀδελφότητος, ζήλου καὶ ἐπιμελείας τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὧν πολλὰ κατέστησαν ἤδη γνωστά διὰ σπουδαίων συγγραμμάτων καὶ ἄλλων ἀξιολόγων φιλολογικῶν ἔργων. Ἡ ἐκδοσις δ' ἰδίως τῶν ὑπ' αὐτοῦ περιοδικῶς ἐκδιδόμενων *Νεοελληνικῶν Ἀγαλλεκτικῶν* περὶ ὧν σπουδαίως ἐγένετο καὶ ἐν Εὐρωπαϊκοῖς συγγραμμάτι λόγος περιποιεῖ μεγίστην τιμὴν τῷ συλλόγῳ τούτῳ, ὅστις αἰσθανόμενος ἤδη ἀρκούσας δυνάμεις ἐξέτεινε τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν του, μὴ περιοριζόμενος πλέον εἰς τῶν ἑαυτοῦ μελῶν τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μελῶν του.

Ἡ περισπούδαστος αὐτοῦ Βιβλιοθήκη ἐκ 4 χιλιάδων τόμων ἀπαρτιζομένη καὶ τὸ περιέχον ὅλα τὰ περιοδικὰ συγγραμμάτια καὶ ἐφημερίδας ἀναγνωστήριον του ἐλεύθερον καὶ εἰς συνδρομητὰς οὐχὶ μικρὰν τὴν ὠφέλειαν παρέχουσι.

Ἀναδεχθεῖς τὴν προεδρείαν τῇ ψήρῳ τῶν συναδέλφων του ὁ εὐπαίδευτος νεὸς Κ. Ν. Λεβίδης τὴν χάριστησεν αὐτοῦς ἀπὸ τοῦ βήματος πολλὰ καὶ ἄλλα ὠφέλιμα

εἰπὼν διὰ λόγου ζωηροῦ καὶ νευρώδους.

Ὁ Κ. Χρ. Λόντος ἐξελέχθη ἀντιπρόεδρος ὁ Κ. Μ. Λάμπρος καὶ πάλιν Γενικὸς γραμματεὺς εἰδικὸς δὲ ὁ Κ. Δ. Κορομηλᾶς ἐπιμελητῆς τῆς Βιβλιοθήκης ὁ Κ. Ν. Πολίτης, ταμίας ὁ Κ. Κρασᾶς καὶ ὑποδιευθυντῆς τοῦ ἀναγνωστηρίου ὁ Κ. Γ. Ἀγγελόπουλος.

Προκειμένου περὶ συλλόγου, μετ' εὐχαριστήσεως παρατηροῦμεν ὅτι πανταχοῦ ὅπου ὑπάρχουσιν Ἕλληνες συνεστίθησαν διὰ τῆς προθυμίας τῶν ἡμετέρων ὁμογενῶν τοιοῦτοι διατηροῦντες ἐν ἀκμαίᾳ καταστάσει τὸ πῦρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τοιοῦτοι σύλλογοι καὶ ἐν Τραπεζοῦντι καὶ ἐν Κυθωνίαις καὶ ἐν Βραζίλα καὶ ἄλλοχοῦ ἐπέσχατον ιδρύθησαν.

Λύσις

Τοῦ ἐν τῷ Γ' συλλαδίῳ αἰνίγματος

Χαρά — Ἀρά — Ἀρα.

Πρῶτος ἐπεμψεν ἡμῖν τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω αἰνίγματος ὁ Κ. Β. Σχινᾶς. Ἀκολουθῶς ἐπέμψαν αὐτὴν ἡ Κυρ. Ἐλίξα Καλαματιανοῦ καὶ οἱ Κυρ. 3ημ. Μητούπουλος, Βάσος Πανᾶς, Φωκίων Φωτιάδης, Δ. Μπούφης, Ἰωάννης Μομφερράτος, καὶ Κ. Τραυλός. Ἐκ Λεβαθείας ἡ Κυρ. Περικτιόνη Νικολαΐδου. Ἐκ Πειραιῶς ὁ Κυρ. Θεοδ. Ν. Μελετόπουλος. Ἐκ Σύρου Γ. Β. Ποταμίανος. Ἐκ Καλαμῶν ἡ Κυρ. Πελοξένη Δαμηλάκη καὶ ὁ Κυρ. Δ. Πόταρης. Ἐκ Πατρῶν ὁ Κ. Γ. Κανελλόπουλος. Ἐ Ζακύνθου ὁ Κ. Σ. Γ. Κ. Ἐκ Κεφαλληνίας ἡ Κυρ. Ἀραβέλλα Βεντούρα. Ἐκ Μιτυλήνης Ν. Μουζήλας καὶ ἐκ Κυπριστίας ὁ Δ. Α. οὗ τὸν ἑμμετρον λύσιν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν.

« Τοῦ αἰνίγματος ἂν θέλης
 Λύσιν εὐκόλον νὰ ἔγῃς
 Τί ὁ Κόσμος τί ἡ φύσις,
 Πῶς θνητῶν ὁ βίος εἶναι
 Ἄν σκοπῆς ὀρθῶ; νὰ λύσης,
 Τῆς ψυχῆς τὰ πάθη φύγε
 Ἄπο σοῦ μακρὰν ἡ λύπη
 Ἡ χαρὰ ἄς μὴ σὲ λείπη. —
 Ἄρα ἀμφιβάλλεις πλέον
 Πῶς ὁ βίος εἶν' παιγνίδι; —
 Ἄφες ἑαυτῷ τὸ μέλλον
 Ἡ ἀρὰ μὴ σὲ φοβίζη. »

ΑΙΝΙΓΜΑ Γ'

Ἄν ἔγῃς, φίλε, μαιλὸν, εὐκόλως θὰ μὲ λύσης·
 Ἄν ὄχι τότε ἄφες με' μὴ ματαιοποιήσης·
 Πλὴν σ' εὐκολύνω' ἄκουσα. Ἄν μ' ἀποκεφαλίσῃς,
 εἰς ὕελον διαφανῆ θὰ μ' ἀποκαταστήσης·
 Ἀκόμη; Δυστυχία μου! Ἄν χάσω τὴν καρδίαν,
 Ἴνα κορῶσω τῶν θνητῶν τὴν ἀπληστον κοιλίαν,
 Γίνομαι ἔρμαιον ἀτμῶν, ἀνέμων καὶ ὑδάτων,
 Καὶ τοῖς παρέχω τὴν ζωὴν εἰς κόνιν συντριμμάτων.
 Τὸν τράχηλον ἂν στερεθῶ, μέλος τοῦ σώματός σου
 Γίνομ' ἄμέσως, ἢ πετῶ καὶ πλῆττω τοῦ ὠτός σου
 Τὸ τύμπανον τ' ἀκουστικὸν ἐν ἤχοις μουσικῆς·
 Ἀκόμη δὲν μὲ ἔλυσες; ὦ! πρόσθετε γλυκὺς
 Λέν θὰ σοῦ ἦμαι σύντροφος. Ἀποκεφαλίσθεις
 Ἔλος θὰ γείνω' πρόσθετε σ' ἐμὲ μὴ βυθίσθης.
 Ε. Σχ.

Πρόγραμμα τοῦ ἐβδόμου ἔτους.

Τῇ προθύμῳ συνδρομῇ τῶν ἀπανταχοῦ ἡμετέρων ὁμογενῶν καὶ τῇ εὐγενεῖ καὶ φιλοτιμίᾳ συμπράξει τῶν παρ' ἡμῖν περὶ τὰ γράμματα ἀσχολουμένων, οἷς τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν εὐχαριστήσεις ἐκφράζομεν, διεξήλομεν αἰσίως καὶ τὸ ἕκτον τοῦτο ἔτος τῆς « Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης » καὶ δευτέρον ἀπὸ τῆς ἡμετέρας Διευθύνσεως.

Ἡ καλὴ ὑποδοχὴ ἧς ἔτυχεν ἡ « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη » ἐνθαῖρ' ἔνειμ' τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ ταῖς ἐκδηλωθείσαις ταύταις συμπαιθείαις τοῦ κοινοῦ, διέθυσεν, οὐ μόνον νὰ ἐξκαλοῦθήσῃ τὴν ἐκδοσὴν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ, ἐπομένῃ εἰς τὸν ἀείποτε ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωχθέντα σκοπὸν τῆς ΤΕΡΨΕΙΩΣ μετ' ΩΦΕΛΕΙΑΣ, νὰ προσπαθήσῃ ὅπως καταστήσῃ αὐτὴν ἀντάξιον περιοδικὸν τῶν προσδοκιῶν καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν πολλῶν αὐτῆς συνδρομητῶν καὶ σύγγραμμα προσιτὸν εἰς πᾶσαν τάξιν ἀνθρώπων.

Ἡ δημοσίευσίς ἐκάστου συλλαδίου, συγκειμένου ἐξ ἑπτὰ τυπογραφικῶν φύλλων θέλει γίνεσθαι ὡς καὶ πρότερον κατὰ πᾶσαν πρώτην τοῦ μηνὸς καὶ περιέχει ὕλην ποιητικὴν, σπουδαίαν, τερπνὴν καὶ ὠφέλιμον.

Ὡς παράρτημα θέλει ἔχει κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη » τὸ παθητικώτατον μυθυστήριον τοῦ *Ξαβερίου* δὲ Μοντεπέν ὁ *Ἐπάρτατος Ἐρως*, ἢ *Ἐρωτικὸν δράμα*, μεταφρασθὲν ὑπὸ γνωστοῦ καὶ δεξιῦ κλαῖμου. Τοῦτο ὅμως οὐδόλως θέλει παρεμποδίσῃ τὴν τακτικὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ὅσον οὕτω περαιουμένου μυθιστορήματος ἀὸ Υἱὸς τοῦ Διαβόλου. »

Πρὸς τούτοις ἡ « Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη » κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θέλει ἐνίοτε κοσμεῖσθαι δι' ὠραίων εἰκόνων εὐρωπαϊκῆς τέχνης καὶ μουσικῆς ἢν ὁ κάλλιστος τῶν παρ' ἡμῖν μουσικοδιδασκάλων Κύρ. Παριζίνης ὑπεσχέθη εὐγενῶς νὰ παρέχῃ ἡμῖν.

Μεθ' ὅλας τὰς βελτιώσεις καὶ προσθήκας ταύτας, αἵτινες οὐ μικρὰν συνεπάγονται αὐξήσιν εἰς τὰς δαπάνας ἡμῶν, ἡ ἐτήσια συνδρομὴ τῆς « Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης » μένει ἡ αὐτὴ ὡς καὶ πρότερον, ἦτοι :

Διὰ τὴν Ἑλλάδα	δραχ. 11 καὶ 20/00 ἦτοι	φράγκα	10
Διὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Αἴγυπτον		»	16
Διὰ τὰς Ἡγεμονίας		φλωρ.	1 1/2
Διὰ τὴν Ῥωσίαν		ρούβλ. ἀργ.	5
Διὰ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην		φράγκα	17
Δι' Ἰνδίας καὶ Ἀμερικὴν		»	20

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἡ φιλομουσία τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων θέλει ὑποστηρίξει ἡμᾶς εἰς τὸ βαρὺ τοῦτο ἔργον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΞ ΕΠΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΦΥΛΛΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Υ Π Ο

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΑΤΑΡΑΓΚΑ

ΕΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἀρχόμενον ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου καὶ λήγον τὴν 31 Ἰοῦνίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ο ΕΠΑΡΑΤΟΣ ΕΡΩΣ

Μυθιστόρημα ὠραιότατον τοῦ συγγραφέως τῆς Ἀθιγγανίδος Σαβερίου δὲ Μοντεπέρ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὰ φυλλάδια τῆς Ἀθιγγανίδος Βιβλιοθήκης θέλουσιν ἐνίοτε κοσμεῖσθαι δι' εἰκόνων εὐρωπαϊκῆς τέχνης καὶ μουσικῆς, ἣν προθύμως ὑπεσχέθη νὰ παρέχῃ ἡμῖν ὁ γνωστός καὶ διακεκριμένος καλλιτεχνὴς Κύρ. Παρισίνης.

Συνδύρομηταὶ καταγράφονται ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τῶν ἀδελφῶν Περόρη καὶ τῷ συντάκτῃ.

ΑΘΗΝΗΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΡΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ. | ΟΛΟΣ ΜΙΑΤΙΑΣΟΥ ΑΡΙΘΜΟΣ 6.

1871